

ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน
ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร
THE PERCEPTION OF INFORMATION INFLUENCING
BUDDHISTS TO OBSERVE THE FIVE PRECEPTS AT
WATNAREERAT PRADIT COMMUNITY BANGKOK

พระอำนาจ ปริมุฑโต (เสมามนต์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๓

ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน
ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

พระอำนาจ ปริมุตโต (เสมามนตรี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE PERCEPTION OF INFORMATION INFLUENCING
BUDDHISTS TO OBSERVE THE FIVE PRECEPTS AT
WATNAREERAT PRADIT COMMUNITY BANGKOK**

Phra Amnat Parimutto (Semamon)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Dhamma Communication)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2010

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ

(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

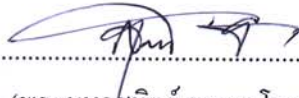
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระมหาสมบุญ ฐฑุติกโร, ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระมหาสุทิตย์ อาภาโร, ดร.)

กรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี)

กรรมการ

(รศ.บำรุง สุขพรรณ)

กรรมการ

(รศ.ดร. สมาน งามสนิท)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาสุทิตย์ อาภาโร, ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี

กรรมการ

รศ.ดร. สมาน งามสนิท

กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีล
ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : พระอำนาจ ปริมุตโต (เสมามนต์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุทนต์ อากาศโร,ดร. ป.ธ.๗,รพ.,พช.ม.,พธ.ด.

: พระมหาบุญเลิศ ธมฺมทสฺสี ป.ธ.๘, พธ.บ., พธ.ม.

: รศ.ดร. สมาน งามสนิท B.A., MA., Ph.D.

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๑๕ / มีนาคม / ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ และเพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พุทธศาสนิกชนที่อยู่ในบริเวณชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕๐ คน ในชุมชนของวัด ซึ่งทำการสุ่มจากประชากร โดยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: F-test) และสถิติทดสอบไค - สแควร์ (Chi - square test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประทุษร้ายในกาม รองลงมาได้แก่ ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่า

สัตว์ และศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่ต้องการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าการรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจในกามระหว่างชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

สรุป ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) พบว่ามีเพียงระดับการศึกษาเท่านั้น ที่ส่งผลต่อการรักษาเบญจศีล ส่วนอายุ อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่ส่งผลต่อการรักษาเบญจศีลหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi – square test) สรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล พบว่า ไม่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) ด้านการรับจากสื่อชุมชน พบว่า มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) ด้านการรับจากสื่อมวลชน พบว่า ไม่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

Thesis Title : The Perception of Information Influencing Buddhists to Observe the Five Precepts at Wat Nareeratpradit community, Bangkok.

Researcher : Phra Amnat Parimutto (Semamon)

Degree : Master of Arts (Dhamma Communication)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Suthit Aphākarō Pali VII., B.A., M.Sc., Ph.D.

: Phramaha Boonlert Thammatassi Pali Viii, B.A., M.A.

: Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit B.A., MA., Ph.D.

Date of Graduation : 19 / March / 2011

ABSTRACT

This research is a quantitative one with the following objectives, namely :- to study the Five Precepts observing behaviors by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit in Bangkok, to compare the information perception influencing the observation of Five Precepts by the Buddhists in the Community of Wat Nariratpradit in Bangkok and to study the information perception influencing the observation of Five Precepts by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit in Bangkok. The sampling groups used in this research are the 150 Buddhists dwelling in the community of Wat Nariratpradit, Nongjok, District Bangkok as the sampling groups for the study. The Statistics used for the data analysis are the percentage, the mean the Standard Deviation, the t-test. The One - Way Analysis of Variance; The F-test and the Chi-square test wherever necessary by using the ready-made statistics analyzing computer programme. The results of the study are as follows:

1. The result of the data analysis of the Five Precepts observing behaviors by Buddhists in the community in Wat Nariratpradit in Bangkok To find out the average (\bar{X}) and the Standard Deviation values is high in general and while considering each item it is found that 4 items are high and 1 item is moderate. The item with the high average value is the third, second and fifth of the Five Precepts respectively and the fourth one is moderate.

2. From the result of the comparative analysis of Basic information of person who was percept information of the Five Precepts observation by the Buddhists in the

community of Wat Nariratpradit in Bangkok. Which is based on t-test the value of t-test, it is found that in general it was not significantly different at .05 level which was not related to the given hypothesis and while considering each item it was found that the observation of the third item of the Precept between male and female was significantly different at .05 level.

The result of the comparative analysis of the information perception influencing the Five Precepts observation by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit in Bangkok based on age, occupation, qualification, income and dwelling period through the One-Way Analysis of Variance: ANOVA is found that the educational level only, it was influencing the Five Precepts observation. But age, profession, budget and timeline of local living not associated with the Five Precepts observation, or was not significantly different at .05 level

The result of the analysis of the information perception influencing the Five Precepts observation by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit in Bangkok through Chi - square test was as follows: \

1) In the respect of the individual perception, it was found that it significantly had no any effects upon the Five Precepts observation by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit, Bangkok at .05 level

2) In the respect of the perception from the community, it was found that it significantly had an effect upon the Five Precepts observation by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit, in Bangkok at .05 level

3) In the respect of the perception from the mass media, it was found that it significantly had an effect upon the Five Precepts observation by the Buddhists in the community of Wat Nariratpradit in Bangkok at .05 level

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาประกอบด้วยพระมหาสุทิตย์ อากาศโร,ดร. ประธานกรรมการ พระมหาบุญเลิศ ฆมฺมทสฺสี และ รศ.ดร. สมาน งามสนิท กรรมการ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัย มาตั้งแต่ต้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอเจริญพรขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้อนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อให้งานวิจัย สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประกอบด้วย พระมหากฤษณะ ตรุโณ,พศ.ดร. ดร. ศศิวรรณ กำลั้งสินเสริม และ ดร.ประมุข สารพันธ์ ที่ได้ตรวจสอบแบบสอบถามพร้อมด้วยญาติโยมที่อาศัยอยู่ในชุมชน วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ที่ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการวิจัย

คุณประโยชน์ทั้งหลาย อันเกิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำวิจัยขอให้เกิดผลานิสงส์ อันไพบูรณ์แก่ผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

พระอำนาจ ปริมุตโต (เสมามนต์)

๑๓ มกราคม ๒๕๕๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฑ
บทที่ ๑. บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ทางพระพุทธศาสนา	๑๓
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีด้านการสื่อสาร	๑๗
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสาร	๒๗
๒.๕ หลักเบญจศีล	๓๑
๒.๖ ประเภทและองค์ประกอบของศีล ๕	๔๑
๒.๗ ความเป็นมาของการบัญญัติศีล ๕	๕๐
๒.๘ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน	๕๓
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๗
๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓. วิธีดำเนินการวิจัย	๖๒
๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๖๒
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๕
บทที่ ๔. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖
ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๗
ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการรักษาเบญจศีล โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๗๓
ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการ การรักษาเบญจศีลฯ จำแนกตามเพศ	๗๔
ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ฯ จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่	๗๕
บทที่ ๕. สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๕๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๕๐
๕.๒ อภิปรายผล	๕๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๕๗
บรรณานุกรม	๕๘
ภาคผนวก	๑๐๓
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๐๔
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๑๓
ภาคผนวก ค หนังสือติดต่อส่วนงานราชการ	๑๑๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๐

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	๖๗
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	๖๗
๔.๓	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	๖๘
๔.๔	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกระดับการศึกษา	๖๘
๔.๕	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้	๖๘
๔.๖	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	๗๐
๔.๗	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารการรักษาศีลจากสื่อบุคคล	๗๐
๔.๘	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามคำแนะนำให้รักษาศีล	๗๑
๔.๙	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรับรู้หรือพบเห็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากสื่อป้ายในชุมชน	๗๒
๔.๑๐	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามชนิดของสื่อที่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕	๗๒
๔.๑๑	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม	๗๓
๔.๑๒	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๑	๗๔
๔.๑๓	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๒	๗๕
๔.๑๔	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๓	๗๕
๔.๑๕	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๔	๗๖

ตารางที่	หน้า	
๔.๑๖	แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๕	๓๓
๔.๑๗	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามเพศ	๓๘
๔.๑๘	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามอายุ	๓๕
๔.๑๙	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามอาชีพ	๔๐
๔.๒๐	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามระดับการศึกษา	๔๑
๔.๒๑	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามระดับการศึกษา	๔๒
๔.๒๒	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามรายได้	๔๓
๔.๒๓	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามรายได้	๔๔
๔.๒๔	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	๔๕

ตารางที่

หน้า

๔.๒๕	แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	๘๖
๔.๒๖	แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคลที่มีผล ต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค-สแควร์	๘๗
๔.๒๗	แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อชุมชนที่มีผล ต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค-สแควร์	๘๘
๔.๒๘	แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อมวลชนที่มี ผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค-สแควร์	๘๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โต	๒๑
๒.๒	แบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์	๒๓
๒.๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (บาลี) =	วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา. (ไทย) =	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขุทฺตปิฎก	(ภาษาบาลี)
ที.สี. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขัณฑวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มฺ. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มฺลปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.มฺ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌนิมิกาย	มฺลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มชฺฌนิมปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌนิมิกาย	มัชฌนิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ลํ.ส. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	ลํยุตฺตนิกาย	สคฺคาถวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลํ.ส. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ลํ.สพฺ. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	ลํยุตฺตนิกาย	สพฺยตฺนวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลํ.สพฺ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สพยตนวรรค	(ภาษาไทย)
อจฺ.ทฺก. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	อจฺคฺตฺตฺตนิกาย	ทฺกนินฺปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อจฺ.ทฺก. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทุกนินบาท	(ภาษาไทย)
อจฺ.ติก. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	อจฺคฺตฺตฺตนิกาย	ติกนินฺปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อจฺ.ติก. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกนินบาท	(ภาษาไทย)
อจฺ.จตุกฺก. (บาลี) =	สุตตฺตปิฎก	อจฺคฺตฺตฺตนิกาย	จตุกฺกนินฺปาตปาติ	(ภาษาบาลี)

อง.จตุกก. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	องคุตตรนิกาย	ปญจกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ปญจก. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญญาภิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จก. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	องคุตตรนิกาย	จกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.จก. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตุตก. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	องคุตตรนิกาย	สตุตกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.สตุตก. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตุตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อญจก. (บาลี)	=สุดตุนตปิฎก	องคุตตรนิกาย	อญจกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.อญจก. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อัญญกนิบาต	(ภาษาไทย)
ช.ธ. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	ชุตตนิกาเย	ธมฺมปทปาติ	(ภาษาบาลี)
ช.ธ. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	ชุตตนิกาเย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ช.อิติ. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	ชุตตนิกาเย	อิติวุตตกปาติ	(ภาษาบาลี)
ช.อิติ. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	ชุตตนิกาเย	อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ช.ชา. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	ชุตตนิกาเย	ชาตกปาติ	(ภาษาบาลี)
ช.ชา. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	ชุตตนิกาเย	ชาดก	(ภาษาไทย)
ช.จุฬ. (บาลี)=	สุดตุนตปิฎก	ชุตตนิกาเย	จุฬินเทสปาติ	(ภาษาบาลี)
ช.จุฬ. (ไทย)=	สุดตันตปิฎก	ชุตตนิกาเย	จุฬินเทส	(ภาษาไทย)

อภิธรรมปิฎก

อภิ.วิภังค. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ช.ธ.(บาลี) ๒๕/๓๒๑-๓๒๒/๗๒ หมายความว่า การอ้างอิงนั้นระบุถึง สุดตุนตปิฎก ชุตตนิกาเย ธมฺมปทปาติ ฉบับภาษาบาลีพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๒๑-๓๒๒ หน้าที่ ๗๒ ส่วนพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยจะระบุ เล่ม / ข้อ / หน้า / เช่น ช.ธ. (ไทย) ๒๕/ ๓๒๑-๓๒๒/ ๑๓๓ หมายความว่า ระบุถึง สุดตันตปิฎก ชุตตนิกาเย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๒๑-๓๒๒ หน้าที่ ๑๓๓ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์^๑ ซึ่งเป็นชุมชนวัดที่เก่าแก่สร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๓ โดยมีอำแดงฝิ่ง สามีชื่อเงินหล้า ได้รับจากที่ดินส่วนหนึ่งของตนเพื่อสร้างวัดและอยู่ติดกับคลองซอยลำรางและบึงจึงเป็นแหล่งที่มีปลาชุกชุม เป็นที่อยู่ของปลาตัวใหญ่ จึงเรียกว่าวัดพระยาปลาและต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์และมีชุมชนที่อยู่ใกล้กับวัด ถือว่าเป็นชุมชนใหญ่ เป็นชุมชนที่ก่อตั้งมาช้านานและเป็นชุมชนที่สงบร่มเย็น การใช้ชีวิตในชุมชนนั้น ดำเนินไปด้วยความเรียบง่าย รักษาประเพณี เช่น การแต่งตัว การรักษาศีล การทำบุญตามเทศกาลต่างๆ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและทำให้คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี ร่วมกันทำกิจกรรม ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ทุกคนจะมีวัดเป็นศูนย์กลางเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ วัดเป็นศูนย์พัฒนาด้านจิตใจของชุมชน ทุกคนจะรวมตัวกันที่วัดเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ หรือกิจกรรมส่วนรวม ของชุมชน แต่ในปัจจุบันนี้ชุมชนของวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์^๒ ได้เปลี่ยนไปจากอดีตมาก เพราะความเจริญทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชุมชน ประเทศไทยได้พัฒนาด้านสังคมวัตถุและเทคโนโลยี สังคมอุตสาหกรรม เร่งพัฒนาประเทศให้ก้าวทันนานาประเทศ จึงทำให้คนในชุมชนเปลี่ยนไปกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมเทคโนโลยีและสื่อมากกว่าจะมีกิจกรรมร่วมกันที่วัดเหมือนในอดีตทำให้อุปนิสัยเปลี่ยนไปตามกระแสทางโลกจนขาดจิตสำนึกของความเป็นไทย หันมาให้ความสนใจและเกิดการเรียนแบบดารา นักร้องจึงทำให้ชุมชนขาดความสงบร่มเย็นและการใช้ชีวิตเรียบง่าย

ในปัจจุบันนี้ ชุมชนของวัดนั้นได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต SMS ทางโทรศัพท์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วกันว่าแพร่หลายได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกพื้นที่ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นยุคของโลกอินเทอร์เน็ตก็ไม่ผิด สามารถติดต่อกันทุกมุมโลก สื่อเป็นมวลชนมีความสำคัญมากในปัจจุบันและได้รับความนิยมนิยมจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ไปสู่ผู้ชมในรูปของภาพและเสียงและสามารถ

^๑ พระครูประดิษฐ์วราธรรม, ประวัติวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์, (พระยาปลา), (กรุงเทพมหานคร: มิตรสัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

ให้ท่านผู้ชมร่วมกิจกรรมได้ด้วย ไม่ว่าจะในสถานที่ส่วนตัว เช่น ที่พักอาศัยหรือสถานประกอบการต่าง ๆ ก็สามารถชมโทรทัศน์หรือรับโทรศัพท์ ใช้อินเทอร์เน็ต (internet) ได้ ส่งข้อมูลข่าวสาร ทางอินเทอร์เน็ตได้หรือจะชมภาพยนตร์ทางอินเทอร์เน็ต ก็สามารถทำได้ การรับข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษยชาติ ประชาชนสามารถรับข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยผ่านสื่อมวลชนทางวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้การรับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและบางครั้งพฤติกรรมบางอย่างของเราอาจจะถูกกำหนดด้วยการรับข่าวสารที่เข้ามาสู่เราทางตรงและทางอ้อม ทำให้การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนมาก จากสังคมที่เรียบง่ายกลายเป็นสังคมแห่งการบริโภคสื่อเพื่อต้องการรับรู้ข่าวสารแต่ละวันที่สื่อมวลชนรายงาน ซึ่งมีหลายประเด็นที่เราคือผู้บริโภคสื่อจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่ได้รับ เพราะสื่อแต่ละอย่างจัดกลยุทธ์และยุทธวิธีการต่างๆ เข้ามาใช้ในการผลิตสื่อของตนให้ได้รับความนิยมให้ทันสมัยสมกับเป็นยุคไอที จึงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายและฉีกแนวจากรูปแบบเดิมๆ ของการรายงาน เพื่อให้เป็นจุดของแต่ละรายการไม่เว้นแม้แต่สื่อทางพระพุทธศาสนา ก็ได้มีวิวัฒนาการสร้างสรรค์ให้มีรูปแบบของรายการให้มีความน่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ารายการอื่นๆ สื่อทางพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้ เพราะสื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นสื่อที่เป็นไปในทางบวกเป็นการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนและแนะนำให้คนใช้ชีวิตให้มีศิลปะในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ใช้สติปัญญาไตร่ตรองถึงเหตุผลด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะแล้วกับการบริโภคสื่อในสังคมปัจจุบัน” ชุมชนของวัดก็เช่นเดียวกัน ถือว่าเป็นผู้บริโภคสื่อ ได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ และการรับข่าวสารต่างๆ ก็ทำให้พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนไป เพราะการบริโภคสื่อขาดการพิจารณาไตร่ตรองว่า สิ่งที่เราได้รับรายงานจากสื่อมวลชนนั้นเป็นเรื่องจริงหรือเป็นเรื่องเท็จ แต่เราก็รับทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยไม่รู้ตัว

สื่อที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากประชาชน คือ โทรทัศน์จะเห็นได้จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี ๒๕๔๖ ที่ได้ทำการสำรวจไว้ จำนวนครัวเรือนที่ชมโทรทัศน์ทั่วราชอาณาจักรพบว่า มีทั้งสิ้นประมาณ ๑๖.๕ ล้านครัวเรือนและในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนที่ชมโทรทัศน์เป็นรายภาค พบว่ากรุงเทพมหานคร มีอัตราการชมโทรทัศน์สูงสุด สูงสุดประมาณ ๕๗.๕ ล้านคน ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีอัตราการชมโทรทัศน์มากที่สุด แสดงว่าคนในกรุงเทพมหานคร

“สำนักงานคณะกรรมการสถิติแห่งชาติ, “รายงานการสำรวจสื่อมวลชน โทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๔๖. ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๕”, (กรุงเทพมหานคร:), หน้า ๒๕.

บริโภคลือมากที่สุด^๔ ลือจึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน การนำเสนอของลือจึงเป็นเครื่องกองบังจิตใจ คนจะทำดี หรือทำชั่ว ลือก็มีส่วนเช่นกัน ในปัจจุบันคนไทยก็จะบริโภคลือทั้งสองอย่าง คือ ลือในทางที่ดีและลือในทางลบ เป็นคาบสองคมที่จะให้เราพิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาของผู้บริโภค ลือต่อไป

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมรีบเร่งนี้ ทำให้คนไม่ค่อยสนใจเรื่องพระพุทธศาสนา ละเว้นการรักษาศีล ก็เลยมองเห็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องบาปบุญ เรื่องเวรกรรมจากการกระทำที่จะส่งผลต่อการดำรงชีวิต เพราะทุกคนก็มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบทางครอบครัว จึงทำให้คนไทยเราเริ่มห่างเหินจากการเข้าวัด ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางรวมดวงใจของคนไทยมาแต่โบราณช่วยให้คนไทยมีเกณฑ์การดำเนินชีวิตที่ดี งดเว้นจากอบายมุขต่างๆ และธรรมะส่งเสริมให้คนรู้จักรักษาสภาพ ไม่ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ให้ตระหนักถึงโทษของการดื่มสุราและปฏิบัติ ตามนโยบายของรัฐบาลสนับสนุนให้มีกลุ่มงานธรรมะส่งเสริมเผยแพร่คุณธรรมและจริยธรรม ในหน่วยงานต่างๆ ของ รัฐแต่ยังไม่มีการศึกษาว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธโดยรวมแล้ว มีคุณธรรมและจริยธรรมช่วยส่งเสริม ขับเคลื่อนเข้าสู่สังคมอภิบาลที่ดี การที่สังคมจะก้าวสู่สังคมอภิบาลที่ดีคนในสังคมไทยเรานั้น พุทธศาสนิกชน หรือผู้นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทย จะต้องมิจริยธรรมระดับสามัญชนอย่างน้อยคือการรักษาศีล ๕ ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันนี้

แต่สภาพความเป็นจริงพบว่าอาชญากรรมที่ร้ายแรงทั้งหมดเป็นเรื่องของการละเมิดศีล ๕ ที่ลือนำเสนอรายวันตามหน้าหนังสือพิมพ์^๕ หรือทางโทรทัศน์ ซึ่งประชาชนนั้น ได้รับข่าวสารเหล่านี้ทุกวันจากสื่อต่างๆ ทำให้เกิดอิทธิพลต่อสภาพจิตใจ ประชาชน ชุมชน โดยเฉพาะในสังคมที่มาด้วยการสังหาร ฆาตกรรม การปองร้าย การทำร้ายกัน การลักขโมย ปล้น แย่งชิง การทำผิดทางเพศ มีคดีฆาตกรรม โจรกรรม การข่มขืน หลอกหลวง การเสพของมีเงินมาและสิ่งเสพติดตลอดจนการก่อปัญหาและอุบัติเหตุต่างๆ ล้วนแต่เนื่องมาจากของมีเงินมาและสิ่งเสพติดเหล่านั้นระบาดแพร่หลายทั่วไป ชีวิตและทรัพย์สินไม่ปลอดภัย จะอยู่หรือไปที่ไหนก็ไม่มี ความมั่นใจเต็มไปด้วยความหวงใยวิตกกังวลจิตใจหวาดผวาบ่อยๆ ผู้คนพบเห็นกันแทนที่จะอบอุ่นใจ กลับหวาดระแวงต่อกัน อยู่กันไม่เป็นปกติสุข สุขภาพจิตของประชาชนเสื่อมโทรม ยากที่จะพัฒนาคุณภาพและสมรรถภาพของจิตและสังคมเช่นนั้นก็ไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งดีงามที่สูงขึ้นไป เพราะมีความเดือดร้อนระส่ำระสายกับสังคมที่เสื่อมโทรมไป

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

^๕อ้างแล้ว, หน้า ๑๘.

การขาดศีล ๕ จะเนื่องจากสาเหตุใดก็ตามจึงเป็นมาตรฐานวัดความเสื่อมโทรมของสังคม ได้อย่างดี ส่วนสภาพพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตตรงกันข้ามคือ การมีศีล ๕ ดังนั้นศีล ๕ จึงเป็น เกณฑ์มาตรฐานอย่างต่ำที่สุดของความประพฤติเป็นมนุษย์สำหรับรักษาสภาพแวดล้อมทางสังคม ให้อยู่ในภาวะที่เกื้อกูล และเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่ดีงามต่อไป^๖

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ ซึ่งปัจจุบันชุมชนกำลังประสบ ปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กขาดเรียน ความแตกแยกภายในครอบครัว เด็กนักเรียน ดุด่าดุด่า คดีอาชญากรรม เป็นต้น ชุมชนกำลังประสบปัญหาเหล่านี้ ปัญหาเหล่านี้ ได้กลาย อุปสรรคในการพัฒนาประเทศชาติ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะสังคมเราเปลี่ยนไป ทุกคน ให้ความสำคัญน้อยลงไป เพราะสื่อมีทั้งที่เป็นและไม่ใช่ประโยชน์ก็มี ฉะนั้นการบริโภคสื่อ จำเป็นต้องใช้การพิจารณาในการรับรู้สื่อต่างๆ โดยเฉพาะเด็กเยาวชนนั้น สื่อทางโทรทัศน์ จะมีอิทธิพลต่อเด็กและการเรียนแบบ สิ่งเหล่านี้ชุมชนกำลังประสบปัญหาอย่างมาก

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ในงานวิจัย เรื่องศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ข่าวสารของคนในชุมชน วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในพระพุทธานุสาเถร วาทหรือไม่

^๖อ้างแล้ว, หน้า ๑๔.

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่อยู่ในบริเวณชุมชน วัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๕๐๐ คน ในชุมชนของวัด ส่วนกลุ่มตัวอย่างกำหนดสุ่มแบบเจาะจงจำนวน ๑๕๐ คน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนารีราษฎร์ ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๓ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลของพุทธศาสนิกชนที่อยู่ในชุมชน วัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ มีผลต่อการรักษาเบญจศีล

๑.๕.๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อชุมชนของพุทธศาสนิกชนของชุมชน วัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ มีผลต่อการรักษาเบญจศีล

๑.๕.๓ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนของพุทธศาสนิกชนของชุมชน วัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ มีผลต่อการรักษาเบญจศีล

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลรับรู้สิ่งต่างๆ โดยผ่านทางประสาทสัมผัสและเข้าใจความหมายในสิ่งนั้น

๒. ข้อมูล หมายถึง ข้อเท็จจริงที่เป็นตัวเลขหรือไม่เป็นตัวเลขก็ได้และเป็นสิ่งที่เราสนใจจะศึกษาในสิ่งนั้น เพื่อให้เกิดความกระจ่าง

๓. ข่าว หมายถึง เหตุการณ์ ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่ได้รับการรายงานเป็นสิ่งที่คนทั่วไปให้ความสนใจ เพราะถ้าเหตุการณ์ที่ถึงแม้ว่าจะมีคนสนใจมากเพียงใดแต่ไม่ได้รับการรายงานก็ไม่ถือว่าเป็นข่าวหรือมาจากคำว่า NEWS ในภาษาอังกฤษจำแนกได้ดังนี้ N-NORTHEASTW-WESTS-SOUTH ดังนั้นข่าวจึงมีความครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกอาณาเขตของโลกและเป็นที่สนใจนอกจากนั้นยังต้องได้รับการรายงานอีกด้วย

๔. การรักษาเบญจศีล หมายถึง การสำรวมกาย วาจา ใจ จากการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินอกใจ ไม่พูดโกหก ไม่ดื่มสุรา ซึ่งเป็นบทบัญญัติตามหลักการพระพุทธศาสนา

๕. พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ หมายถึงประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งในชุมชน

๖. สื่อบุคคล หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคล ในที่นี้หมายถึงการสนทนา ระหว่างบิดา มารดากับบุตรหลาน ครูอาจารย์กับศิษย์ พระสงฆ์กับพุทธศาสนิกชน

๗. สื่อชุมชน หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคลในชุมชน โดยผ่านสื่อ เช่น ป้าย วิทยุชุมชน หรือการแจ้งข่าวอื่น ๆ ในที่นี้มุ่งเน้นการแจ้งข่าวหรือการสื่อสารเรื่องการรักษาศีล ๕

๘. สื่อมวลชน หมายถึง กระบวนการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ในที่นี้ หมายถึง การรับรู้จากสื่อดังกล่าวของชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่พบว่าการศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในงานวิจัยได้กำหนดแนวทางสำหรับศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมา คุณค่า ความสำคัญและเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีล หรือ ศีล ๕ ซึ่งจะได้ศึกษาวิจัยเป็นลำดับต่อไป

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบพฤติกรรมการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ทราบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนารายณ์ประดิษฐ์

๑.๗.๓ ได้ทราบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนารายณ์ประดิษฐ์

บทที่ ๒

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์บุรีประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ทางพระพุทธศาสนา
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีด้านการสื่อสาร
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
- ๒.๕ หลักเบญจศีล
- ๒.๖ ประเภทและองค์ประกอบของศีล ๕
- ๒.๗ ความเป็นมาของการบัญญัติศีล ๕
- ๒.๘ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน
- ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๐ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ (Perception) ทางจิตวิทยา

ความหมายการรับรู้ (Perception) การรับรู้ (Perception) มีรากฐานมาจากภาษาลาติน (Latin) คือ “Percipere” ซึ่ง per หมายถึง “ผ่าน” (through) และ cipere หมายถึง “การนำ”^๑ (to take) ในทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ นั้น ถือว่าการรับรู้เป็นสภาพทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาในพระพุทธศาสนา จิตวิทยาสังคมและพฤติกรรมและมีผู้ให้ความหมายการรับรู้ไว้ต่างๆ ดังนี้

^๑Cited in Blunting, 1988, p.168, อ้างใน ทิตยัทยา หอมทรัพย์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยพื้นฐานกับความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อโรคเอดส์”, วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘), หน้า ๔๕.

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์^๒ (New Webster's Dictionary;) การรับรู้หมายถึง การแสดงออก ถึงความรู้ ความเข้าใจตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง

แกร์ริสันและมากู^๓ (Garrison & Magoon;) ให้ความหมายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่ สมองตีความ หรือแปลความของข้อมูลที่ได้จากความรู้สึกทางประสาทสัมผัส(Sensation)ของร่างกาย กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งเร้า ทำให้บุคคลทราบว่า สิ่งเร้าที่สัมผัสหรือสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นอะไร มีความหมายอย่างไร มีลักษณะ อย่างไรและการที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มาสัมผัสนั้น จะต้องอาศัยคุณสมบัติ ภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความจำ ประสบการณ์เดิม อารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง เป็นเครื่องช่วยในการ ตีความหรือแปลความ

เบอร์ทลีย์^๔ (Bertley;) กล่าวว่า การรับรู้เป็นความจริงของสิ่งทั้งหลายในโลกที่บุคคล ได้รับและประมวลเป็นประสบการณ์ของตน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกและบุคลิกภาพ ของบุคคลนั้น

คิง^๕ (King;) ให้ความหมายว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการทางความคิดและจิตใจ ของมนุษย์ที่แสดงออกอย่างมีจุดมุ่งหมายและแรงผลักดันการรับรู้ของแต่ละบุคคล เป็นการแสดงถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในเรื่องต่างๆ ของบุคคลนั้น โดยกระบวนการรับรู้จะมีหน้าที่ รวบรวมและแปลความหมายจากข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากภายนอกทางประสาทสัมผัสและความจำ

วิภาพร มาพบสุข^๖ กล่าวว่า การรับรู้ คือกระบวนการที่บุคคลแปลหรือตีความหมาย ของความรู้สึกที่ได้สัมผัส จากการเห็นภาพ จมูกได้กลิ่น หูได้ยินเสียง ผิวหนังรับสัมผัส ฯลฯ ออกมา ในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่มีความหมาย หรือรู้จักเข้าใจได้ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยคือ ความรู้เดิม ระดับสติปัญญา การสังเกตพิจารณา เจตคติ ค่านิยม ความคาดหวัง สภาวะจิตของบุคคลในขณะนั้น และธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม แม้ว่าการสัมผัส ประสบการณ์ สติปัญญา จะดีขนาดใด ถ้าการแปล ความผิดพลาด การรับรู้ก็จะคลาดเคลื่อนด้วย

^๒Webster's new, Twentieth Century Dictionary, (2 nded.), (Cleveland New York: The Work, 1975), p. 512.

^๓Garrison, K.C, and Magoon, R, Educational Psychology, (Columbus: Charles E. Merrill, 1972), p.93.

^๔Bertley, S. H, Principle of Perception, (New York: Harper and Row, 1972), p.81.

^๕King, I.M, A Theory for Nursing: A Systems Concepts Process, (New York: A Willey Medical Publishing, 1981), pp. 259 –260.

^๖วิภาพร มาพบสุข, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต เทคนิครุงเทพ, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓๒.

สรุปได้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ที่แปลหรือตีความ หมายของความรู้ที่ได้อสัมผัส แสดงออกอย่างมีจุดมุ่งหมายและแรงผลักดันการรับรู้ของแต่ละบุคคลแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้เดิม เจตคติ สติปัญญา ค่านิยม การสังเกต สภาวะจิตใจของบุคคลในขณะนั้นและหากการสัมผัส ประสบการณ์ สติปัญญา จะดีขนาดใด ถ้าการแปลความผิดพลาดการรับรู้ก็จะคลาดเคลื่อน

คิง^๓ (King) ได้กำหนดคุณลักษณะสำคัญของการรับรู้ไว้ ๔ ประการ คือ

๑. การรับรู้เป็นเอกภาพ (Universal) คิงกล่าวว่ามนุษย์ทุกคนสามารถรับรู้ต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิดจนตาย โดยจัดเรียงลำดับจากรูปธรรมและให้ความหมายต่อสิ่งเร้า หลังจากนั้นก็จะเก็บเขาไว้ในความทรงจำของแต่ละบุคคล เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเร้าเดิมอีกครั้ง มนุษย์ก็จะดึงประสบการณ์ในอดีตมาช่วยพิจารณาและให้ความหมายต่อสิ่งเร้า เช่นเดียวกับที่ผ่านมาซึ่งก็คือ การรับรู้ของบุคคลนั่นเอง

๒. การรับรู้เป็นสิ่งที่บุคคลเลือกเฉพาะสำหรับตนเอง (Selective and Subjective) ถึงแม้ว่าจะเป็นกรรับรู้ในเหตุการณ์เดียวกัน แต่เราไม่สามารถจะสรุปได้ว่า แต่ละบุคคลจะรับรู้เหตุการณ์นั้นเหมือนกัน เนื่องจากบุคคลย่อมมีภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

๓. การรับรู้เป็นสิ่งที่แสดงออกในภาวะปัจจุบัน (Action Oriented in the present) เนื่องจากข้อมูลมีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ทำให้บุคคลต้องการมีการรับรู้สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นและทำให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่กันไปด้วยเสมอ

๔. การรับรู้เป็นปฏิบัติสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายแน่นอน (Transaction) เราสามารถสังเกตถึงการรับรู้ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีการแสดงออกระหว่างบุคคลหลายๆ คนหรือภายในกลุ่ม จึงจะทำให้มองเห็นได้ชัดว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้ในสถานการณ์นั้นอย่างไร

๒.๑.๒ องค์ประกอบของการรับรู้

จำเนียร โชติช่วง^๔ กล่าวว่ากรรับรู้เป็นกระบวนการประกอบด้วยหลัก ๒ ประการ ประการแรก การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งไปกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสให้เกิดการ

^๓King, I.M, A Theory for Nursing: A Systems Concepts Process, (New York: A Willey Medical Publishing, 1981), p.261 .

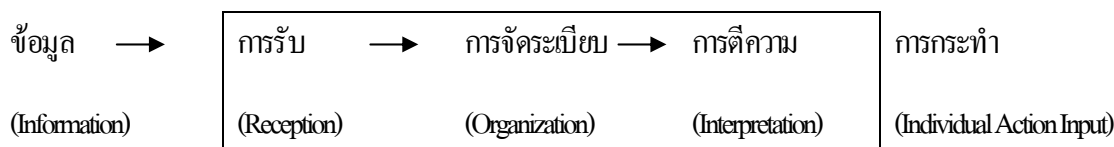
^๔จำเนียร โชติช่วง, (๒๕๑๕), อังไฉน ทศนาพรพุ่มพวง, “ทัศนคติพนักงานองค์การสะพานปลา ตอนนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

ทำงานขึ้นและส่งรายละเอียดไปยังประสาทสัมผัส เพื่อส่งต่อไปยังสมองกระบวนการนี้ เรียกว่า การสัมผัสและประการที่สอง การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้รับรู้อันหมายถึง ประสบการณ์เดิม แรงขับ ทักษะคิด บุคลิกภาพและอื่นๆของผู้รับรู้ เช่น การเอาใจใส่ (Attention)

๒.๑.๓ กระบวนการรับรู้ (The Perception Process)

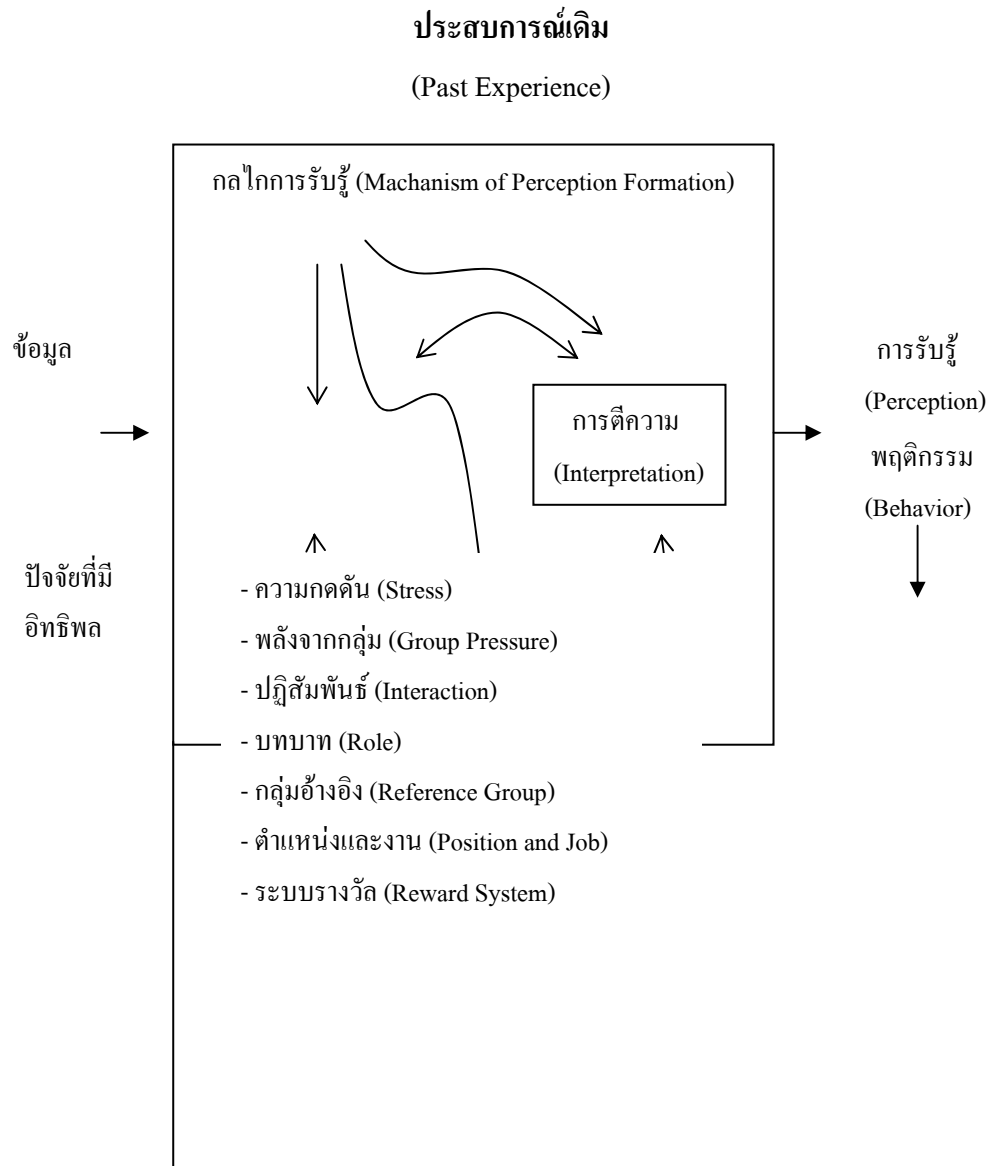
การรับรู้เป็นกระบวนการระหว่าง สิ่งเร้ากับการตอบสนองของบุคคล เซอร์เมอร์ฮอร์นและคนอื่นๆ (Shermerhorn.etal.,๑๙๘๒) ได้กล่าวถึงกระบวนการรับรู้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาเบื้องต้น ในการตีความสิ่งเร้าต่างๆ ที่ได้สัมผัส เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความสำคัญสำหรับผู้รับรู้ การรับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้ปัจเจกบุคคลมีความแตกต่างกัน ไม่มีบุคคลใดที่จะมีการรับรู้เหมือนกับบุคคลอื่นเลยทีเดียว เพราะเมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าหรือสิ่งที่รับรู้ ก็จะประมวลสิ่งรับรู้นั้นขึ้นเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะตัวเองดังภาพต่อไปนี้

Process of Perception

ที่มา : John R.Schmerhorn Jr.,JameG.Hunt and RichardN.Osborn Managing Organization Behavior, JohnWileyand son. Inc., New York ๑๙๘๘, p. ๔๐๕.

แผนภาพที่ ๒.๑ กระบวนการของการรับรู้ ของ เซอร์เมอร์ฮอร์น (Shermerhorn) ฮันท์ (Hunt) และออสบอร์น (Osborn)

ที่มา: Perception Formation and its effect on behavior โดย Fremont E. Kast and Janes E. Rosenzweig. Organization Management, A System and Contingency Approach, (McGraw Hill Book Company. Singapore, 1985), p.285.

แผนภาพที่ ๒.๒ กระบวนการรับรู้บทบาทของคาสท์ (Kast) และ โรเซนวิก (Rosenzweig)

๒.๑.๔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนมีมากมาย สรุปได้ ๒ ประการ ดังนี้

ประการแรกได้แก่ บทบาทปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ คุณสมบัติภายในของผู้รับรู้ เช่น ความต้องการของแรงขับ คุณค่า ความสนใจ

ประการที่สอง ได้แก่ บทบาทปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ ความยึดมั่น ความเชื่อถือ คำแนะนำ คำสอนที่ได้รับกันต่อๆ มา ทั้งหมดนี้มีอิทธิพลที่ทำให้การรับรู้ที่บุคคลมีต่อเรื่องราวเหตุการณ์ ภาวะแวดล้อมต่างๆ มีความแตกต่างกัน

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster Dictionary;) ให้คำจำกัดความของบทบาทไว้ ๒ ประการ คือ

๑. บทบาทที่ได้รับมอบหมายให้แสดง เช่น บทบาทของตัวพระเอก นางเอก บทบาทตัวผู้ ร้ายและตัวแสดงประกอบอื่นๆ

๒. บทบาท คือ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือตามลักษณะของงานที่กำหนดไว้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ที่แบ่งได้ ดังนี้

๑. ปัจจัยทางกายภาพของผู้รู้ ได้แก่ ระบบประสาทสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง เป็นต้น

๒. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของผู้รู้ ได้แก่ ทักษะคิด อารมณ์ ค่านิยม ความต้องการ ความสนใจ ความพอใจ ความรู้และประสบการณ์ เป็นต้น

๓. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ลักษณะของสิ่งเร้า ความแตกต่างของสิ่งเร้า เช่น สิ่งเร้าที่มีความเข้มกว่า สิ่งเร้าที่มีความชัดเจน สิ่งเร้าที่มีการกระทำซ้ำบ่อยๆ เป็นต้น

๒.๑.๕ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรับรู้ผิดพลาดเคลื่อนที่

การรับรู้ของเราอาจผิดพลาดได้ เพราะมีปัจจัยและแรงผลักดันหลายอย่างที่ทำให้เกิดการรับรู้ผิดๆ การรับรู้ผิดพลาดเรียกว่า “มายา” (Illusion) ภาวะมายา อาจสรุปได้ว่าเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ดังนี้ คือ^{๑๑}

๑. ความไวของอวัยวะสัมผัส

^{๑๑}จำเนียร โชติช่วง, อ่างใน ทักษานพร พุ่มพวง. “ทัศนคติพนักงานองค์การสะพานปลาต่อนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ๒๕๔๕, หน้า ๑๗.

^{๑๑}วาริญา ภาภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, จิตวิทยาพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชีวาภิวัตน์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๑๐.

๒. ความสามารถของอวัยวะสัมผัส
๓. สภาวะจิตใจขณะรับสิ่งเร้า
๔. ความกว้างขวางของประสบการณ์เดิม
๕. ความเคยชินและความคุ้นเคย
๖. สภาพของร่างกาย
๗. ความคิดล่วงหน้าหรือการเตรียมใจ การคาดการณ์ไว้ว่าจะเป็นอย่างนั้น เช่นนี้
๘. ความรู้สึกส่วนรวมที่เกิดขึ้น

มนุษย์อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและทำปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมอยู่เป็นนิจสิน การที่มนุษย์สามารถทำปฏิกิริยาได้ ก็เพราะเราสัมผัสได้ ดังนั้นความสามารถที่จะรับสัมผัสได้จึงเป็นความสามารถเบื้องต้นที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างราบรื่น

จากความหมายของการรับรู้ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ ที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึก ความเข้าใจ ความตระหนักต่อสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่ง หรือทั้งหมด โดยมีการตีความหรือแปลความหมายของสมอง โดยอาศัย ความจำ ประสบการณ์เดิม อารมณ์ ความรู้สึกของตน เป็นเครื่อง ช่วยในการตีความหรือแปลความและนำไปสู่ประเด็นทางจริยธรรมที่ว่า เมื่อเกิดการรับรู้และตระหนักขึ้นแล้ว ก็จะต้องคำนึงถึงความสำคัญในการที่จะนำไปปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติและผลที่จะตามมาจากการปฏิบัตินั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการที่จะเลือกปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ทางพระพุทธศาสนา

๒.๒.๑ ความหมายการรับรู้ มีผู้ให้ความหมายในทางพระพุทธศาสนาไว้ดังนี้

เริ่งชัย หมิ่นชนะ^{๑๑} ให้ความหมายว่าสิ่งมีชีวิตมีส่วนประกอบใหญ่ๆ ๕ ส่วน คือ รูป คือส่วนที่ทำให้เกิดพฤติกรรม เวทนาคือส่วนที่ทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก สัญญาคือ ส่วนที่จดจำได้สังขารคือส่วนที่คอยปรุงแต่งความคิดและวิญญาณ คือส่วนที่คิดและเข้าใจ เมื่อประกอบเป็นตัวตนแล้วย่อมมีการรับรู้ ซึ่งจะเกิดได้ต้องมีการสัมผัสใน ๒ ลักษณะ คือ อวัยวะรับสัมผัส ภายในตัวบุคคล คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ กระทบกับสิ่งเร้าภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัสซึ่งทำให้เกิดการรับรู้

^{๑๑}เริ่งชัย หมิ่นชนะ,จิตวิทยาพื้นฐาน, (ตะวันตกและพระพุทธศาสนา), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๑๒} ให้ความหมายว่า ทวารการรับรู้ของชีวิตตามความหมายของมนุษย์ คือ ชีวิตโดยความสัมพันธ์กับโลกนี้ แบ่งได้เป็น ๒ ภาค มีระบบการทำงานซึ่งอาศัยช่องทางที่ชีวิตจะติดต่อกับโลกได้ ซึ่งเรียกว่า “ทวาร” (ประตู, ช่องทาง) ดังนี้

๑. ภาครับรู้และเสพสวຍ โลกอาศัย ทวาร ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สำหรับรับรู้และติดต่อกับโลก ซึ่งปรากฏแก่มนุษย์โดยลักษณะและอาการต่างๆ ที่เรียกว่า อารมณ์ ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะและธรรมารมณ์

๒. ภาคแสดงออกหรือกระทำต่อโลก อาศัย ทวาร ๓ คือ กาย วาจา ใจ (กายทวาร วจิตวาร มโนทวาร) สำหรับกระทำต่อโลก โดยแสดงออกเป็นการทำ การพูดและการคิด (กายกรรม วจกรรม มโนกรรม)

ในภาคที่ ๑ เมื่อนำไปกล่าวในระบบการทำงานของกระบวนการแห่งชีวิตท่านใช้คำว่า “อายตนะ” เป็นแดนเชื่อมต่อให้เกิดความรู้หรือทางรับรู้ใช้แทนคำว่า “ทวาร”

ในภาคที่ ๒ เป็นกระบวนการของชีวิต รวมอยู่ในขั้นที่ ๔ คือ สังขารขั้น ในสังขารขั้นนี้แบ่งเป็นฝ่ายดีบ้าง ฝ่ายชั่วบ้าง ฝ่ายกลางๆบ้าง จะปรากฏออกมาปฏิบัติการโดยถูกเจตนาที่เป็นหัวหน้าหรือเป็นตัวแทนชักจูงมา หรือจัดแจงมอบหมายหน้าที่ ให้ช่วยกันทำการปรุงแต่งการแสดงออก หรือการกระทำทางทวาร ๓ คือ กาย วาจา ใจ เกิดเป็นกรรม คือ การทำ การพูด การคิด

อายตนะคือ สิ่งที่ถูกรับรู้ หรือลักษณะอาการต่างๆ ของโลก อารมณ์ คือ อายตนะภายนอก ๖ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งต้องกายและสิ่งที่ใจนึก อายตนะภายใน ๖ เป็นแดนรับรู้กระทบกับอารมณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรู้ ก็จะเกิดความรู้จำเพาะด้านของอายตนะแต่ละอย่างขึ้น เช่น ตากระทบรูป เกิดความรู้เรียกว่า เห็น หูกระทบเสียงเกิดความรู้เรียกว่า ได้ยิน เป็นต้น

วิญญานคือการรู้จำเพาะแต่ละด้านนี้ ความรู้แจ้ง คือรู้ารมณ์^{๑๓}

การรับรู้จะเกิดขึ้น ต่อเมื่อมีองค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้ง ๓ อย่าง คือ อายตนะ อารมณ์ และวิญญาน ภาวะนี้เรียกว่า “ผัสสะ” หรือ “สัมผัส” แปลว่า การกระทบ ความหมายในทางธรรมการประจวบ หรือบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะ อารมณ์และวิญญาน หรือผัสสะก็คือ การรับรู้

เวทนา เกิดขึ้นถัดจากผัสสะ มีความรู้สึกต่ออารมณ์ที่รับรู้เข้ามา เสวยอารมณ์หรือการเสพรสอารมณ์ โดยเป็น สุข สบาย ไม่สบาย หรือเฉยๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง

^{๑๒}พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม** (ฉบับเดิม), พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๑๓}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕-๓๒.

๒.๒.๒ กระบวนธรรมรับรู้ ทางพระพุทธศาสนา

อายตนะ+ อารมณ์ + วิญญาณ = ผัสสะ → เวทนา

ทางรับรู้ + สิ่งที่ถูกรู้ + ความรู้ = การรับรู้ → ความรู้สึกต่ออารมณ์

ดังพระพุทธองค์ ได้ตรัสไว้เป็นแนวทางแห่งความจริงเดียวกันทั้งแก่ผู้หลงและผู้รู้
เท่าทันกับการรับรู้ผัสสะนั้นดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย ตา..หู..จมูก..ลิ้น..กาย..ใจ ไม่เที่ยง..เป็นทุกข์..เป็นอนัตตา, แม้สิ่งที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เกิดขึ้น ก็ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา, ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเกิดจากสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จักเป็นของเที่ยง จักเป็นสุข จักเป็นอตตตาได้แต่ที่ไหน

รูป.. เสียง..กลิ่น..รส... โสภณูปะ..ธรรมารมณ์ ไม่เที่ยง..เป็นทุกข์..เป็นอนัตตา, แม้สิ่งที่เป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้รูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ ธรรมารมณ์เกิดขึ้น ก็ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา, รูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ ธรรมารมณ์ ซึ่งเกิดจากสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จักเป็นของเที่ยง เป็นสุข เป็นอตตตาได้แต่ที่ไหน^{๑๔}

“ภิกษุทั้งหลาย ข้าวกล้างอกงามบริบูรณ์และคนเฝ้าข้าวกล้าก็ประมาณเสีย, โคนินข้าวกล้าลง สู้อ่าวกล้าโน้น พึงมาเพลินประมาณเอาจนเต็มที ฉันทใจ, ปุณชนผู้มีได้เรียนรู้อันไม่ตั้งไว้ในผัสสายนะ ๖ ย่อมมาเพลินประมาณในกามคุณ ๕ จนเต็มที ฉันทนั้น^{๑๕}

ภิกษุทั้งหลาย ผัสสายนะ ๖ เหล่านี้ที่ไม่ฝึกไม่คุ้มครอง ไม่รักษา ไม่ตั้งวร ย่อมเป็นเครื่องนำทุกข์มาให้...ผัสสายนะ ๖ เหล่านี้ที่ฝึกดีแล้ว คุ้มครองดี รักษาดี ตั้งวรดี ย่อมเป็นเครื่องนำสุขมาให้^{๑๖}

วาริญา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม กล่าวว่า ชีวิตประกอบด้วยส่วนสำคัญนามรูปคือ ส่วนร่างกายและส่วนจิตใจ ร่างกายมีความสามารถจะรับรู้กระทบผัสสะได้เท่านั้น ยังไม่เป็นการรู้ เพราะถือว่ากายเป็นวัตถุธาตุ (แม้สมองก็เป็นวัตถุอะไรไม่ได้) ตัวรู้คือจิต จิตวิเคราะห์ จิตประกอบด้วยอารมณ์ ๔ ประการคือ ^{๑๗} ๑) อดีตกรรม หรือประสบการณ์เก่า ๒) อารมณ์ หรือสิ่งเร้ามากกระทบอวัยวะ ๓) เจตสิก หรือความรู้สึกนึกคิดของจิต และ ๔) วัตถุรูป คืออวัยวะรับสิ่งเร้าเช่น ตา หู ฯลฯ

^{๑๔} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๒๑-๖/๑๖๓-๕.

^{๑๕} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๔๔/๒๔๓.

^{๑๖} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๑๒๘-๘/๘๘.

^{๑๗} วาริญา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, จิตวิทยาพุทธศาสนา, หน้า ๑๑๐.

๒.๒.๓ การรับรู้ญาณสัมผัสพิเศษ (Extrasensory)

การรับรู้ผัสสะพิเศษ เป็นการรับรู้ประเภทหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในตำราทางพุทธศาสนา หมายถึงการรับรู้ที่ไม่ ผ่านอวัยวะสัมผัสที่ ๕ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ

๑. การรู้โดยโทรจิต (Telepathy) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจเป็นต้น ส่งผ่านจากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่งได้ ความรู้สึกเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความผูกพันกันมากกว่าคนที่ห่างเหินกันหรือคนที่ไม่รู้จักกัน

๒. การรู้ด้วยตาทิพย์ (ClairVoyance) หมายถึง การรับรู้วัตถุหรือเหตุการณ์ต่างๆ ในทำนองเป็นการทำนายอนาคต

การเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิต (Psychokinesis) หมายถึง การเพ่งกระแสจิตหรือการใช้อำนาจทางจิตเพื่อทำให้วัตถุที่ไม่มีชีวิตให้มีการเคลื่อนไหวได้หรือเคลื่อนที่ไปในทิศทางที่ต้องการได้^{๑๔}

สรุปจากแนวคิดการรับรู้ทางพระพุทธศาสนานั้น การรับรู้ที่ได้ติดต่อทางโลกอันเป็นสองภาคที่ประกอบารรับรู้ (ผัสสะ) ภายนอก ภายใน จะเกิดได้ต้องครบ ๓ องค์ คือ อารมณ์ สิ่งรับรู้ (อายตนะ) และอารมณ์ ซึ่งมีกระบวนการมององค์ประกอบ ที่คล้ายคลึงกันต่างกันจำเพาะที่การเรียกชื่อนั้นๆ โดยหน้าที่องค์ประกอบเป็นส่วนที่คล้ายและแยกจากกันไม่ได้ให้เกิดอารมณ์ สุข ทุกข์ เฉยๆ และหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งของหน้าที่ย่อมทำให้การรับรู้ นั้น ผิดพลาดคลาดเคลื่อน ไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีประสิทธิภาพ และทางจิตวิทยานั้น ความหมายและคุณลักษณะของการรับรู้ของบุคคล ในทางจิตวิทยา เป็นกระบวนการด้านความคิด ความเข้าใจ ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าต่างๆ รอบตัว โดยผ่านกระบวนการเลือกที่จะตอบสนองสิ่งเร้า โดยการนำข้อมูลต่างๆ ผ่านกระบวนการการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ของร่างกาย คือ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การลิ้มรส การได้กลิ่น โดยตั้งต่อไปยังสมอง แล้วสมองจะตีความ แปลความหมายของข้อมูล ภายใต้อิทธิพลของสติปัญญาของบุคคล เช่น ประสบการณ์ในอดีต ความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจของบุคคลที่จะแสดงออกด้วยพฤติกรรมของบุคคลที่ตอบสนองต่อการรับรู้ต่างๆ ของบุคคลซึ่งทั้งแนวคิดด้านการรับรู้ทางพระพุทธศาสนา และทางจิตวิทยา มีความคิดเห็นสอดคล้องในทางเดียวกัน

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๐.

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีด้านการสื่อสาร

๒.๓.๑ สภาพของการสื่อสารในปัจจุบัน

การติดต่อสื่อสารของมนุษย์นั้น แต่ละคนมีการติดต่อสื่อสารกันได้หลายทาง ในระดับที่กว้างที่สุดได้แก่การติดต่อสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วย การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ โทรศัพท์และอื่นๆ อีกมากมาย รวมทั้งการติดต่อสื่อสารที่มนุษย์ใช้มาตลอดตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน คือการติดต่อสื่อสารกันโดยบุคคล ในด้านความรวดเร็วของข่าวสารข้อมูล เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ผู้รับได้รับข่าวสารข้อมูลรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ การแพร่กระจายข่าวสารมีหลายด้านทำให้ประชาชนมีโอกาสในการรับข่าวสารข้อมูลได้มาก การได้รับข่าวสารความรู้มากนี้เองทำให้ชาวบ้านมีโอกาสได้เลือกรับข่าวสารความรู้ได้หลายๆ ทางจนทำให้เกิดการตัดสินใจรับข่าวสารความรู้มีมากขึ้น การตัดสินใจรับข่าวสารของประชาชนแต่ละคนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและความแตกต่างกันนี้ทำให้กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เชื่อกันว่า โครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคลมีผลมาจากกระบวนการเลือกสรรข่าวสารความรู้และก่อให้เกิดทัศนคติที่แตกต่างกันของบุคคล ดังนั้นกระบวนการเลือกสรรข่าวสารความรู้จึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างสภาพภายในและภายนอกของบุคคล สำหรับการกระบวนการเลือกรับข่าวสารความรู้นั้นประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ๔ ขั้นตอนคือ^{๑๕}

๑. การเลือกเปิดรับสาร กระบวนการภายในของบุคคลที่พิจารณาว่าพร้อมที่จะเปิดรับหรือไม่ จะเลือกเปิดรับสารประเภทไหน จากสื่ออะไรและเวลาใด

๒. การเลือกสารที่สนใจ เป็นการกระบวนการภายในของบุคคลในบุคคลในการเลือกสรรข่าวสารความรู้ที่สอดคล้องกับงานท่ามกลางความหลากหลายของข่าวสาร ความรู้ที่เข้ามาสู่บุคคลนั้นหลังจากเปิดรับสมัคร

๓. การเลือกสารการรับรู้ มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้ข่าวสารความรู้ที่ตนเห็นว่า น่าสนใจ โดยการแปรสภาพข่าวสารความรู้ที่สนใจเป็นความรู้พื้นฐาน

๔. การเลือกจดจำ ความรู้พื้นฐานหรือความรู้เบื้องต้น ไม่ใช่เป็นความรู้ที่ถาวร มนุษย์อาจจัดความรู้นั้นออกไปได้หรือยอมรับความรู้นั้นแต่เพียงชั่วคราวและเมื่อความรู้นั้นยังคงสอดคล้องไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของบุคคล ความรู้พื้นฐานนั้นก็พัฒนาต่อไป เป็นการยอมรับที่ถาวรพร้อมที่จะจดจำต่อไป

^{๑๕}สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๕๒-๕๓.

๒.๓.๒ กระบวนการสื่อสารและการรับข่าวสาร

ในกระบวนการติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์นั้น มีองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารได้แยกองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารออกเป็น ๕ ประการ คือ^{๒๐}

๑. ผู้ส่งสาร
๒. ผู้รับสาร
๓. สาร
๔. ช่องทางการสื่อสาร
๕. สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร

จากองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารดังกล่าว ทำให้มนุษย์เกิดการติดต่อสื่อสารกันในหลายๆ รูปแบบ ทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์มากที่สุด สำหรับการให้ข่าวสารกับกลุ่มผู้รับได้อย่างถูกต้อง การติดต่อสื่อสารดังกล่าวแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ คือ

๑. การสื่อสารแบบทางเดียว (One Way Communication) เป็นการส่งสารที่ผู้รับไม่มีโอกาสแสดงปฏิกิริยาย้อนกลับ การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารทางเดียวที่มีการเตรียมการมาเป็นอย่างดี และการผลิตข่าวสารที่เป็นระบบเพื่อที่จะมีหลักประกันว่า ข่าวสารที่ผู้ส่งสารผลิตขึ้นมาสามารถเข้าถึงผู้รับสารส่วนใหญ่ได้

๒. การสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) เป็นการส่งสารที่บุคคลทั้งสองฝ่ายจะทำหน้าที่เป็นทั้งสองฝ่าย และผู้รับสารในเวลาเดียวกัน โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์ทางการสื่อสารระหว่างบุคคลก็เพื่อการแสวงหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อาจจะเป็นลักษณะการบอกกล่าว การซักถาม การสนทนา บุคคลที่ทำการสื่อสารทั้งสองฝ่ายสามารถที่ส่งสาร รับสารและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองกันได้โดยทันทีและตลอดเวลา^{๒๑}

๓. สื่อผสม (Mixed Media) เป็นการส่งสาร โดยการใช้สื่อประสม เนื่องจากกลุ่มผู้รับสารเป็นกลุ่มบุคคลที่มีขนาดใหญ่ โอกาสของการที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารแลกเปลี่ยนข่าวสารกันมีน้อย ดังนั้น เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจในข่าวสารความรู้มากขึ้น และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ จึงทำให้ผู้ส่งสารได้ใช้วิธีการถ่ายทอดข่าวสาร

^{๒๐}พัชรีย์ เชยจรรยาและคณะ, แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๔), หน้า หน้า ๖.

^{๒๑}วาระวีรณ ประกอบผล, หลักและทฤษฎีการสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๒๘), หน้า ๒๕๕-๒๖๕.

ความรู้โดยใช้สื่อประสม เช่น การพูด และการใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบ หรือการสอนโดยอาศัยสื่อการสอนเข้าช่วยได้แก่โทรทัศน์วงจรปิด สื่อเอกสาร สื่อบุคคลและการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมจากข่าวสารข้อมูลที่ได้รับโดยวิธีอื่นๆ^{๒๒}

๔. การสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two Step Flow Communication) ซึ่งพัชรี เษยจรรยาและคณะ ได้กล่าวถึงการสื่อสารแบบสองขั้นตอนว่า เป็นการแพร่กระจายข่าวสารในสังคมที่สามารถแพร่กระจายไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ได้หลายขั้นตอน ซึ่งบุคคลที่มีอิทธิพลทางด้านการแพร่กระจายข่าวสารดังกล่าวคือ ผู้นำทางความคิด โดยเน้นอิทธิพลและบทบาทในการชักจูงใจให้ยอมรับนวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ๆ พฤติกรรมการเป็นผู้นำความคิดถึงมีอยู่ทั่วไปในสังคมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ผู้นำความคิดเห็นบางคนอาจจะมีอิทธิพลในหลายด้าน แต่ส่วนมากจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเฉพาะเรื่องเช่น การซื้อสินค้า การเมือง เศรษฐกิจ สุขภาพ อนามัย การเกษตร หรือการทำมาหากิน ผู้นำความคิดเห็นจะมีลักษณะไม่แตกต่างกันไปจากผู้ตามมากนัก เนื่องจากผู้นำทางความคิดนั้นจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจึงมีความคล้ายคลึงกันแต่ผู้นำความคิดเห็นจะติดต่อกับโลกภายนอกมากกว่านั้น เปิดรับสื่อมวลชนสูงกว่า เข้าร่วมกิจกรรมสังคมมาก เดินทางไปต่างถิ่นบ่อย และติดต่อกับบุคคลที่มีความรู้หรือมีความเชี่ยวชาญบ่อยกว่า สำหรับผู้นำความคิดเห็นมีความแตกต่างกันจากผู้นำแบบเป็นทางการ แต่ในชนบทจะพบว่าผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นทั้งผู้นำโดยตำแหน่งและเป็นผู้นำความคิดเห็นพร้อมกันเนื่องจากผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านไม่มีความแตกต่างทางด้านสังคมมากนัก และต่างมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดพอสมควร

จากการสื่อสารแบบสองขั้นตอน จะพบว่าผู้นำความคิดเห็นมีโอกาสในการรับข่าวสารได้มากกว่า เป็นผู้ที่กำลังและยอมรับรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย^{๒๓} ได้แยกประเภทของผู้นำความคิดเห็นออกเป็น ดังนี้

๑. ผู้นำความคิดเห็นระดับท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำความคิดเห็นที่สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเฉพาะภายในท้องถิ่น หรือภายในสังคมนั้น

๒. ผู้นำความคิดเห็นระดับกว้างขวาง ได้แก่ ผู้นำความคิดเห็นที่สนใจต่อกิจกรรมนอกท้องถิ่นหรือนอกสังคม

^{๒๒} พิระ จิระโสภณ, **หลักและทฤษฎีการสื่อ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๕), หน้า ๖๔๗-๖๕๐.

^{๒๓} พัชรี เษยจรรยาและคณะ, **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**, หน้า ๑๒๘-๑๒๙.

ผู้นำความคิดทั้ง ๒ ประเภทนี้ มีความแตกต่างกันในด้านสังคมวิทยากับกลุ่มเป้าหมาย หรือสมาชิกในสังคมหลายประการด้วยกัน

๑. ผู้นำความคิดเห็นระดับท้องถิ่น จะมีความผูกพันต่อสมาชิกในสังคมนั้น มากกว่าผู้นำความคิดเห็นระดับกว้างขวาง

๒. ผู้นำความคิดเห็นทั้งสองประเภท เป็นผู้ที่เปิดรับข่าวสารมากกว่าบุคคลอื่น ในสังคมแต่ความสนใจในเนื้อหาข่าวสารนั้นแตกต่างกัน

๓. ผู้นำความคิดเห็นระดับท้องถิ่น จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของสมาชิกของ สังคมทุกๆ เรื่องหรือหลายๆ เรื่อง ในขณะที่ผู้นำความคิดเห็นระดับกว้างขวางจะเป็นผู้นำความคิด เห็น เฉพาะเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดเพียงด้านเพียงเท่านั้น

๒.๓.๓ ความหมายและหน้าที่ของการสื่อสาร

คำว่า “การสื่อสาร” ตรงกับคำว่า “การสื่อสาร” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Communication” มีผู้ให้นิยามความหมายไว้ต่างๆ กันดังนี้^{๒๔}

อริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาวิชาวาทยาศาสตร์หรือการสื่อสาร ว่า คือ การแสวงหา “วิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ”

ยอร์ช เอ. มิลเลอร์ (George A. Miller) “การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจาก ที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง”

คาร์ล ไอ. โฮฟแลนด์ (Carl I. Hovland) และคณะเห็นว่า “การสื่อสาร คือ กระบวนการ ที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของ บุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)

เอเวอเรท เอ็ม. โรเจอร์สและ เอฟ ฟลอยด์ ชูเมเกอร์ (Everett M. Roger & F. Floyd Shoemaker) “การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร”

ปรมะ สตะเวทิน “การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่าย หนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ”

โดยสรุป การสื่อสาร ก็คือ กระบวนการที่สารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยผ่าน สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งและมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

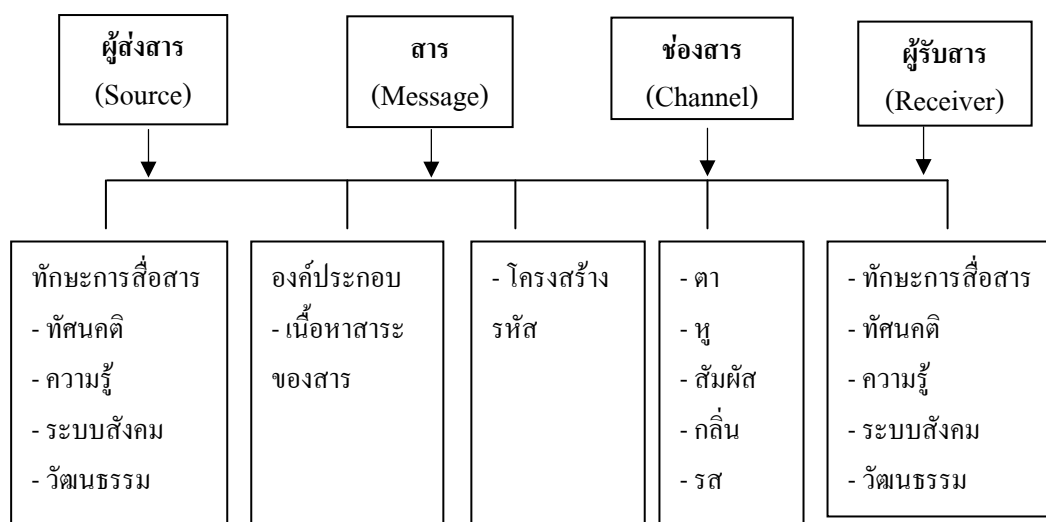
^{๒๔} ปรมะ สตะเวทิน, การสื่อสารมวลชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๖๔.

แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล เดวิด เค. เบอร์โล (Berlo's Model)^{๒๕} ได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เบอร์โลอธิบายว่า การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๖ ประการคือ

๑. แหล่งสาร (Communication Source)
๒. ผู้เข้ารหัส (Encoder)
๓. สาร (Message)
๔. ช่องทาง (Channel)
๕. ผู้ถอดรหัส (Decoder)
๖. ผู้รับสาร (Communication Receiver)

แต่ในการเสนอแบบจำลองนั้น เบอร์โลได้รวมเอาแหล่งสารและผู้เข้ารหัสไว้ด้วยกันในฐานะ “ผู้ส่งสาร” และรวมผู้ถอดรหัสกับผู้รับสารไว้ด้วยกันในฐานะ “ผู้รับสาร” แบบจำลองของเบอร์โลเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล” ซึ่งแสดงได้ดังภาพประกอบ ๑

แสดงแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล

^{๒๕} ธนวิดี บุญถิ่, การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์), ๒๕๓๘, หน้า ๕-๖.

ตามแนวคิดของเบอร์โล ผู้ส่งสารคือ บุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ทำหน้าที่ในการเข้ารหัสสาร ส่งสารโดยผ่านช่องทาง ได้แก่ ตา หู สัมผัส กลิ่น รส ไปยังผู้รับสาร ซึ่งรับสารโดยการถอดรหัสสาร ทั้งนี้ ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะสื่อสารกันได้ดีหรือไม่ เพียงไร ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ ๕ ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

ก. ทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการพูด การฟัง การเขียน การอ่าน การคิด การใช้เหตุผล การแสดงท่าทาง สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร เช่น ความสามารถในการอธิบายความคิดของตนเองให้ผู้อื่นทราบ ความสามารถในการแสดงสีหน้าท่าทาง ฯลฯ

ข. ทักษะคติ หมายถึง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่างๆ โดยความโน้มเอียงของตนเอง เพื่อที่จะเข้าถึงหรือหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านั้น ทักษะคติในการสื่อสารเกิดขึ้นได้ในหลายองค์ประกอบ เช่น ทักษะคติต่อตนเอง ต่อเนื้อหาของสาร ต่อผู้รับสารหรือผู้ส่งสาร หรือทักษะคติต่อสถานการณ์แวดล้อม การสื่อสาร ทักษะคติเหล่านี้จะไปมีผลต่อการสื่อสาร เช่น เราจะทำการสื่อสารได้ดีกับคนที่เรารู้สึกไวเนื้อเชื้อใจ

ค. ความรู้ หมายถึง ระดับความรู้ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร รวมถึงความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร จะต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสมจึงจะทำให้การสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ง. ระบบวัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ในแต่ละสังคมกำหนดที่สำคัญในการสื่อสาร การสื่อสารระหว่างบุคคลที่ต่างวัฒนธรรมกัน อาจประสบความล้มเหลวได้ เพราะอาจเกิดการเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ เช่น การสายศิระจะเป็นอาการ “ตอบรับ” ของชาวศรีลังกา ถ้าเราไม่เข้าใจหรือทราบมาก่อนอาจเข้าใจว่าเป็นการ “ตอบปฏิเสธ” ซึ่งทำให้การสื่อสารผิด

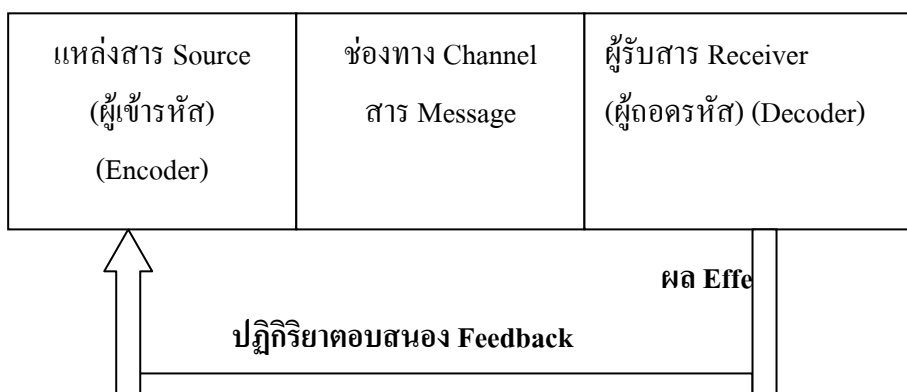
แบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ส

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ (๑๙๖๙) โรเจอร์ส^{๒๖} ศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยาและการสื่อสาร ได้ขยายแบบจำลองของเบอร์โล คลุมถึงองค์ประกอบอื่นเพิ่มเติม โรเจอร์สเน้นที่ความสำคัญของการสื่อสาร แบบจำลองของโรเจอร์ส อาจเรียกชื่อโดยย่อว่า แบบจำลอง S – M – C – R – E ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ (๑๙๗๒) โรเจอร์ส ได้ขยายองค์ประกอบครอบคลุมถึง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของปัจจัยสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ ซึ่งการสื่อสารเกิดขึ้นด้วย แบบจำลองของโรเจอร์ส อาจแสดงดังภาพประกอบที่ ๒

^{๒๖} อ่างใน บุญเลิศ ศุกคิดก, การสื่อสาร: โครงสร้างและหน้าที่สังคม, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๒.

แสดงแบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ส^{๒๓)}

Environment or situation In Which Communication Takes Place

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงแบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ส

๒.๓.๔ องค์ประกอบของการสื่อสาร

จากแบบจำลองของเบอร์โลและโรเจอร์ส จะเห็นว่าในกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๖ องค์ประกอบคือ

๑. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร หมายถึง แหล่งกำเนิดของสารหรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับแนวความคิดหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารอาจเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคน หรืออาจเป็นหน่วยงานองค์กรต่างๆ

๒. สาร หมายถึง ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสารและวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปรหัส เช่น เมื่อเราพูด สารก็คือสิ่งที่เราพูด เมื่อเราเขียน สารก็คือตัวหนังสือที่เราเขียนเป็นคำ เป็นประโยค เมื่อเราแสดง สารก็คือกิริยาท่าทางที่แสดงออกมา เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ สารก็คือข่าว ข้อความ ภาพ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์

๓. สื่อ หมายถึง สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร เช่น เมื่อเราพูด สื่อก็คือคลื่นเสียงในอากาศ

^{๒๓)} จูซาทกรณีย์ เอื้อละพันธ์, “พฤติกรรมกรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตดุสิต เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางกอกน้อยและเขตหนองจอก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๔๒.

๔. ผู้รับสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ผู้รับสารอาจเป็นคนๆ เดียว หรือหลายคน เช่น กลุ่มประชาชนในชุมชนหรือผู้นำชุมชนเพียงคนเดียว

๕. ผล หมายถึง การเปลี่ยนแปลง หรือข้อแตกต่าง (Changes or Discrepancy) ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอันเนื่องมาจากข่าวสารที่ได้รับผลของการสื่อสาร มักปรากฏออกมาในรูปของการเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรม ในวงการพัฒนามีนักวิชาการหลาย ท่านเสนอว่า การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างและหน้าที่ของสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากผลของการสื่อสาร

๖. ปฏิกริยาตอบสนอง หมายถึง วิธีการหรือปฏิกริยาที่ฝ่ายผู้รับสารแสดงออกมาให้ผู้ส่งสารได้รับทราบ ทั้งนี้สืบเนื่องจากผลของการสื่อสาร นับว่าเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้ส่งสารสามารถหยั่งรู้ว่าข่าวสารที่ส่งออกไปนั้นได้รับผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือไม่เพียงไร ลักษณะที่ป้อนกลับอาจเป็นไปโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้

องค์ประกอบทั้ง ๖ ประการนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด มีผลกระทบซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีผลต่อการสื่อสาร การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ องค์ประกอบการสื่อสารมีประสิทธิภาพด้วย

๒.๓.๕ ประเภทของสื่อเพื่อการพัฒนา^{๒๘}

ในการสื่อสารเพื่อพัฒนานั้น จำเป็นต้องใช้สื่อเป็นเครื่องมือ เพราะสื่อจะทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้ส่งสารกับผู้รับสารเข้าด้วยกัน สื่อจะเป็นตัวนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารในกรณีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา สื่อก็จะเป็นผู้ทำหน้าที่นำข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจากรัฐบาล จากหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาไปยังประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา เช่น ประชาชนในชนบท ประชาชนในชุมชนแออัด โดยปกติสื่อในการสื่อสารแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชนในทางการสื่อสาร

สื่อบุคคล หมายถึง ตัวคนที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสารในลักษณะเผชิญหน้า การใช้สื่อบุคคลในการสื่อสาร อาจกระทำได้ในลักษณะการสนทนากับผู้รับสารเพียงคนเดียว หรือในรูปของการประชุมกลุ่มผู้รับสาร สื่อบุคคลในการพัฒนา ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ฯลฯ

^{๒๘}ปริมะ สตะเวทิน, การสื่อสารมวลชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (๒๕๒๖), หน้า ๘๕-๑๐๐.

๒.๓.๖ การใช้สื่อบุคคลในการสื่อสาร ก่อให้เกิดผลดี ๓ ประการคือ

๑. สามารถนำข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ไปสู่ประชาชนได้โดยตรงและเนื่องจากการติดต่อกับสื่อสารสนทนากันเป็นประจำ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความสนิทคุ้นเคย จึงทำให้ได้รับความไว้วางใจและสามารถชักจูงใจประชาชนได้ โดยวิธีการพูดคุย แบบเป็นกันเอง

๒. การใช้สื่อบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสาร จะมีลักษณะที่สามารถปรับให้ยืดหยุ่นเข้ากับผู้รับสารเป็นรายๆ ไปได้และทำให้สามารถรับทราบความรู้สึกนึกคิดของประชาชนได้ทันที

๓. การใช้สื่อบุคคลทำให้ผู้รับสารที่ตัดสินใจทำตามคำแนะนำ ของเจ้าหน้าที่เผยแพร่ รู้สึกว่าได้รับรางวัลทันทีเป็นส่วนตัว จากการที่ผู้เผยแพร่เห็นชอบด้วยการตัดสินใจของผู้รับสาร สื่อบุคคลที่มีความสำคัญ ได้แก่

(ก) **ผู้นำความคิดท้องถิ่น**^{๒๕} ความเป็นผู้นำความคิด หมายถึง ลักษณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนในกลุ่มสังคม สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มของสังคมนั้น ผู้นำความคิดสามารถจะนำสมาชิกในกลุ่มสังคมให้ยอมรับหรือปฏิเสธกระบวนการพัฒนาได้ ลักษณะของผู้นำความคิดจะแตกต่างจากผู้ตาม ดังนี้

๑. ผู้นำความคิดเป็นผู้ที่รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่า มีการเดินทางไปเมืองใหญ่มามากกว่า ชอบฟังข่าวนอกชุมชนมากกว่าและได้มีการพบปะเจรจากับผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากกว่าสมาชิกอื่นในสังคม

๒. ผู้นำความคิดจะเป็นผู้กว้างขวาง ความเป็นผู้กว้างขวางนี้ รวมไปถึงการร่วมมือกับหมู่คณะในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการสื่อสารแบบตัวต่อตัวจะเกิดขึ้นได้ในการร่วมกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้

๓. สถานะทางสังคมของผู้นำความคิดจะสูงกว่าผู้ตาม ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ในด้านการศึกษา หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

๔. ความเป็นผู้มีแนวความคิดสมัยใหม่และเป็นผู้ที่ยอมรับการพัฒนาก่อนผู้อื่น ถ้าการพัฒนาทำให้สังคมมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ผู้นำความคิด แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑) **ผู้นำความคิดเฉพาะเรื่อง (Monomorphic Opinion Leader)** ในระบบสังคมสมัยใหม่ ผู้นำความคิดมักจะเป็นประเภทนี้ เพราะระบบสังคมสมัยใหม่เป็นระบบเปิด สมาชิกมีโอกาสที่จะได้รับความรู้และความสามารถในด้านต่างๆ กันไปเนื่องจากการติดต่อกับสังคมนอกและรับข่าวสารมากกว่าสังคมแบบปิด

^{๒๕} ธนวัต บุญถิ้อ, การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา, หน้า ๑๑-๑๓.

๒) ผู้นำความคิดเรื่องทั่วไป (Polymorphic Opinion Leader) หมายถึง ผู้นำความคิดที่จะเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกคนอื่นๆ ได้ในหลายๆ เรื่อง มักจะพบนำความคิดประเภทนี้ในสังคมแบบปิด เช่น ในสังคมชนบท พระจะเป็นผู้นำความคิดทั้งในด้านศาสนา การแพทย์ การบ้านการเมือง แม้กระทั่งการตรวจโชคชะตา เป็นต้น

(ข) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง^{๓๐} (Change Agents)

ในการเผยแพร่ความคิดใหม่และทำให้เกิดการยอมรับ จนกระทั่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ก็คือ หน่วยงานและผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agency of Change Agents) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางประสานงานในการติดต่อระหว่างกลุ่มสังคม ๒ กลุ่ม คือ ระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานของผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่รับผิดชอบในการเผยแพร่ความคิดใหม่กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในด้านระดับความรู้ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ทักษะคติ ความเชื่อ เพราะปัจจัยเหล่านี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน จุดนี้เองผู้นำความคิดจะเข้ามามีบทบาท โดยใช้การสื่อสารสองจังหวะ คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเผยแพร่ความคิดผ่านทางผู้นำความคิดและให้ผู้นำความคิดนำไปเผยแพร่กับสมาชิกในชุมชนของตนต่อไป

๑. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาเฉพาะและจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ตัวอย่างของสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หนังสือคู่มือ วารสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ สไลด์ นิทรรศการ วิดีโอ ละครหุ่น วิทยุเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว ฯลฯ

คุณลักษณะที่ดีของการใช้สื่อเฉพาะกิจในการพัฒนาก็คือ ผู้ใช้สามารถนำข่าวของการพัฒนาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งของโครงการพัฒนา ซึ่งต้องการที่จะทำการรณรงค์เฉพาะเรื่องนั้น ประชาชนกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาสามารถทำการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของประชาชนเป้าหมาย เช่น การใช้เอกสารแนะนำวิธีการวางแผนครอบครัวแก่สตรีที่อยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ สื่อเฉพาะกิจสามารถทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบข่าวสาร ความรู้โดยตรง และถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติได้ถูกวิธี

๒. สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาเดียวกันหรือในเวลาใกล้เคียงกันโดยทั่วไปแล้ว สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสารและภาพยนตร์

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๒.๓.๓) สื่อมวลชนมีคุณสมบัติที่ดี ๓ ประการ คือ

๑. สามารถแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนจำนวนมากได้ในเวลารวดเร็ว
๒. สามารถให้ความรู้และข่าวสารแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี
๓. สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงแน่นได้

สรุปจากแนวคิดและทฤษฎีด้านการสื่อสารผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ปัจจุบันสื่อมีหลายรูปแบบและการรับสื่อของผู้รับสื่อแต่ละคนก็แตกต่างกัน การตีความหมายของสื่อที่รับของแต่ละคนก็แตกต่างกัน ซึ่งในครั้งนี้อย่างที่ผู้วิจัยอยากทราบว่าเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วม “เครือข่ายเยาวชนเผยแพร่ธรรม” เมื่อมีการเปิดรับข้อมูลด้านพุทธศาสนาจากสื่อต่างๆ แล้วจะมีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนามากน้อยแค่ไหนและนำสื่อที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อย่างไร เพราะเด็กและเยาวชนแต่ละคนย่อมมีการเปิดรับสื่อในด้านต่างๆ ไม่เท่ากันและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข่าวสารจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น^{๓๑}

สำหรับทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารที่น่าสนใจ คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร (Selective Process) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ คือ

๑. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) กล่าวคือ บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารต่างๆ ตามความสนใจและความต้องการ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน

๒. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) นอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจเฉพาะข่าวสาร ที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อถือดั้งเดิมและหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติและความเชื่อถือดั้งเดิมของตนด้วย

^{๓๑} วุฒิชัย จานง, พฤติกรรมการตัดสินใจ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๕.

๓. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) บุคคลที่เลือกรับรู้หรือเลือกตีความข่าวสารที่ได้รับมาใหม่มีความขัดแย้งกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิม บุคคลมักจะบิดเบือนข่าวสารนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตน

๔. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากที่บุคคลเลือกเปิดรับ เลือกให้ความสนใจและเลือกตีความข่าวสารไปในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำ เข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไปและจะพยายามลืมในส่วนที่ต้องการจะลืมอีกด้วย

เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนี้ ชแรมม์ (Wibur Schramm) ได้ให้ความเห็นว่าข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มาก จะมีแนวโน้มทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๔.๑ การรับรู้ข่าวสาร (Perception)

การติดต่อสื่อสารจะได้ผลเพียงใด ขึ้นอยู่กับความเข้าใจจากการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารและในทำนองเดียวกัน ความเข้าใจจากการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การติดต่อสื่อสารด้วย ในการรับรู้ข่าวสาร คนเราจะเลือกรับรู้เฉพาะเรื่องที่ตรงกับภูมิหลังหรือประสบการณ์ในอดีตของตนเอง การที่คนเรารับเรื่องต่างๆ เข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ

๑. การมองดูด้วยตา
๒. การได้ยินด้วยหู
๓. การลิ้มรสด้วยลิ้น,
๔. การสูดดมกลิ่นด้วยจมูก
๕. การสัมผัสด้วยกายนั้น

เป็นเพียงข้อเท็จจริง (Facts) เท่านั้น แต่ถ้าได้มีการจัดระเบียบและตีความข้อเท็จจริงที่ได้รับมาโดยอาศัยประสบการณ์ในอดีต ค่านิยมและเจตคติของผู้รับข่าวสารแล้ว เราก็เรียกว่าเป็นความเข้าใจจากการรับรู้ข่าวสาร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บุคคลจะเกิดพฤติกรรมการรับข่าวสารก็เพื่อสนองความพึงพอใจส่วนบุคคล โดยบุคคลจะเป็นผู้กำหนดว่าตนต้องการอะไร จากสื่อมวลชน ซึ่งจะพิจารณาจากความพึงพอใจและประโยชน์ที่ได้รับจากการสื่อสารบนพื้นฐานความต้องการของตนเป็นหลักและการเลือกสรร หรือแสวงหาข่าวสารก็ยังคงอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะทางประชากรของแต่ละบุคคลอีกด้วย

๒.๔.๒ แหล่งแพร่กระจายข่าวสารในชุมชน

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วถึงกระบวนการสื่อสารที่มีกันทั่วไปสามารถที่จะเผยแพร่ความรู้ไปยังที่ต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเสนอความรู้ และในชุมชนก็เช่นกัน โอกาสที่ชาวบ้านได้รับข่าวสารมีได้หลายทางดังนี้^{๒๒}

การใช้สื่อในการพัฒนาว่า การใช้สื่อเพื่อให้เข้าถึงชาวบ้านปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง และเข้าถึงชนบททุกแห่งไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ ละคร ดนตรี และสิ่งพิมพ์ต่างๆ นอกจากนั้นยังมีการสื่อสารโดยผ่านสื่อบุคคล เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติงานในชุมชนคือพัฒนากร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่เกษตร บุคคลที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน พ่อค้าเร่ นอกจากนั้นก็มีผู้นำทางความคิด พระ ครู ผู้อาวุโส หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้เหล่านี้มีโอกาสที่ชาวบ้านได้สัมผัสบ้าง ขึ้นอยู่กับโอกาสของแต่ละบุคคล การให้ความรู้กับชาวบ้านโดยการนำสื่อเข้าไปใช้นั้นจะต้องเสนอสื่อที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม และชีวิตจริงของชาวบ้าน โดยการนำสื่อเข้าไปใช้นั้นจะต้องเสนอสื่อที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม และชีวิตจริงของชาวบ้านที่กำลังดำเนินอยู่ ดังนั้นผู้ที่จะใช้สื่อเพื่อชาวบ้านได้ดีที่สุด ตรงเป้าหมายที่สุด คือผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ

แหล่งแพร่กระจายข่าวสารในชุมชน เป็นแนวทางที่ผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแหล่งข้อมูลของชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานครว่าแหล่งแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลในชุมชนมีมากน้อยแค่ไหน ใคร หรือที่ใด เป็นแหล่งที่ประชาชนชอบรับหรือให้ข่าวสารข้อมูล ความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ข้อมูลโดยยึดแหล่งกระจายข้อมูลข่าวสารที่ได้ศึกษาเป็นหลักในการแพร่กระจายข่าวสารข้อมูล

๒.๔.๓ การจัดกระทำต่อข้อมูลข่าวสาร

การรับข่าวสารข้อมูล ประชาชนทุกคนไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงต่อการรับข่าวสารความรู้ เพราะข่าวสารเหล่านี้ สามารถเข้ามายังคนคนเราได้ทุกทางในช่องทางใดช่องทางหนึ่งหรือหลายๆ ช่องทางก็ได้ เมื่อเกิดการติดต่อสื่อสารกันระบบการติดต่อสื่อสารมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคม โดยส่วนรวม ดังนั้นชาวชนบทที่อยู่ในชุมชนจึงมีการเลือกรับรู้เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และในการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสาร^{๒๓} อาจกล่าวได้ว่าถึงแนวคิดในการติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์ว่า แนวคิด

^{๒๒} สมเดช รังสิวิวัฒน์, “การใช้ตัวเองเป็นสื่อในการ” พัฒนาสังคม, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๐ มกราคม-กุมภาพันธ์, ๒๕๒๕), : ๕๖-๕๗

^{๒๓} พัชรีย์ เขยจรยา และคณะ, แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์, หน้า ๑๔.

ที่เกี่ยวกับการสื่อสารกันของมนุษย์ คือ การเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้ซึ่งได้แยกพฤติกรรมออกเป็น ๓ แบบ คือ

การเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสาร คนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดตัวเองให้ได้สื่อสารตามความคิดเห็นและความสนใจของคนและหลีกเลี่ยงสื่อสารในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน

การเลือกรับรู้ แนวโน้มของคนเราที่จะเปิดรับและตีความเพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นไปตามความคิดเห็นและความสนใจของตนโดยการบิดเบือนสารให้มีทิศทางเป็นที่พึงพอใจของตน

การเลือกจดจำ การเลือกรับรู้มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกจดจำอย่างเห็นได้ชัดซึ่งความพร้อมที่จะจดจำสารมักเกิดขึ้นแก่คนที่สนใจและพร้อมที่จะเข้าใจ ในขณะที่เดียวกันก็พร้อมที่จะสื่อสารเมื่อไม่สนใจที่จะรับรู้และไม่พร้อมที่จะเข้าใจ

พฤติกรรมของคนที่เกิดความพึงพอใจในการรับข่าวสารความรู้นั้นมีมากมาย และเป็นประโยชน์เพราะทางความพึงพอใจในข่าวสารความรู้ ถ้าเกิดขึ้นแล้วจะมีการจดจำและนำไปใช้เสมอ ซึ่งทฤษฎีการใช้และการทำให้เกิดความพึงพอใจ อาจจะมีคำถามว่าทำไมผู้ชมจึงเลือกสื่อเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง นั่นเป็นสาเหตุของคำตอบที่ว่าสิ่งตอบแทนที่ได้รับซึ่งบอกถึงความพึงพอใจในการรับข่าวสารของมนุษย์ว่ามี ๒ ลักษณะคือสิ่งตอบแทนที่ได้รับทันทีและสิ่งตอบแทนที่ต้องใช้ระยะเวลารอคอย สิ่งตอบแทนในลักษณะต่างๆ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับข่าวสารคือผู้รับชมรายการโทรทัศน์ที่ชอบเพราะว่ามีความพึงพอใจต่อข้อมูลข่าวสารหรือความบันเทิงนั้นและขึ้นอยู่กับความสะดวกสบายของสื่อและความยากง่ายของสื่อที่ต้องการใช้ความพยายามนั้นรวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น การดูโทรทัศน์จะมีความพยายามที่จะได้มาน้อยกว่าการไปดูภาพยนตร์ เพราะการดูโทรทัศน์เป็นการเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า และเสียเวลาน้อยกว่า เมื่อผู้รับแยกความพยายามที่จะได้มากับสิ่งตอบแทนที่จะได้รับแล้ว ต่อมาผู้รับจะทำการเลือกสื่อเฉพาะของตนเอง วิธีการเข้าหาสื่อแบบนี้เป็นการใช้และการทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสื่อ นั้น ซึ่งเราสามารถเข้าใจปฏิกิริยาของคนที่มีต่อสื่อ ดังนี้

๑. วิธีการใช้สื่อ

๒. ความพึงพอใจที่ได้รับ

การสร้างความพึงพอใจต่างๆ คือการหลีกเลี่ยงจากความกังวลต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันโดยเน้นการคลายเหงา ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ทำให้ได้ข้อมูล และมีการติดต่อกันทางสังคม ข้อสันนิษฐานหลักของการเข้าหาสื่อ คือผู้รับสารจะเกี่ยวข้องกับสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งเพื่อความพึงพอใจของตนเองอย่างกระตือรือร้นและรู้ตัวอยู่เสมอ จะเห็นได้ว่าสื่อที่ใช้ต้องมีการแข่งขันกับสื่อหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้รับ

๒.๔.๔ การติดต่อสื่อสารหลังการรับข่าวสาร

หลังจากจากการที่มีการถ่ายทอดข่าวสารความรู้แล้ว ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักน้อยและในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้นี้ สำหรับผู้ถ่ายทอดข่าวสารมีความสนใจที่จะศึกษาในตัวผู้รับสารซึ่งแอนเดอร์สัน (Anderson,) ^{๓๔} กล่าวว่า

ผู้วิจัยมีความสนใจในด้านการวิเคราะห์ผู้รับสารหลังจากการสื่อสารเสร็จสิ้นลง ในระยะนี้เองที่ผู้วิจัยจะบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหรือไม่ และทำไมจึงเปลี่ยนแปลง ปฏิกริยาตอบสนองจากผู้รับมีส่วนช่วยตัดสินใจถึงผลอยู่บ้าง ความเป็นกันเองของผู้ถ่ายทอด ความเผื่อร้อนในการอธิบายและความเพ็ดเพลินมีส่วนบ่งชี้ถึงการบรรลุผล อย่างไรก็ตามในหลายๆ กรณีที่คาดผลนั้นทำได้ยาก ผู้วิจัยล้มเหลวในการวิเคราะห์ในขั้นนี้ อาจเป็นเพราะพวกเขาชะล่าใจเกินไป หรือเกร็งเกินไปจนทำให้ล้มขั้นตอนนี้ แต่การเก็บผลก็เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ถ่ายทอดเพราะผู้ถ่ายทอดอาจจะตั้งใจสื่อความกับผู้รับข่าวสารคนเดิมเกี่ยวกับเรื่องเดิมอีกครั้งหรือการจะถ่ายทอดเรื่องเดิมกับผู้รับคนอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาการถ่ายทอดให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เมื่อผู้ได้รับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน หรือจากชุมชนด้วยกันด้วยกันแล้ว สิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมานั้น ย่อมจะมีการเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ได้ อรรถรสของผู้รับข่าวสารนั้น แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือได้รับถ่ายทอดแล้ว เราจะต้องพิจารณาเหตุผล หรือรับฟังจากส่วนอื่นบ้าง เพื่อเปรียบเทียบข้อเท็จจริงจากข่าวสารนั้นๆ

การศึกษาเรื่องการรับข้อมูลข่าวสาร ช่วยอธิบายพฤติกรรมกรรมการรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมายหลักคือผู้บริโภคสื่อ โดยสื่อเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อรับสื่อให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจ การตัดสินใจรับข่าวสารอย่างไรและยอมนำไปสู่การเปลี่ยนได้ตลอดเวลา

๒.๕ หลักเบญจศีล

๒.๕.๑ ความหมายของเบญจศีล

กัมภีร์วิสุทธิมรรคแปล สิลนิกเทศ ได้กล่าวถึงศีลเป็นคำถามนำว่า “อะไรเป็นศีล”และมีการแก้ว่า “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้นของบุคคลผู้เว้นจากโทษมีปาณาติบาตเป็นต้นก็ดี ของบุคคลผู้บำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติที่ดี เป็นศีล”^{๓๕} และในประเด็นเดียวกันนี้พระธรรมเสนาบดีสารีบุตร

^{๓๔}แอนเดอร์สัน แอนเดอร์สัน (Anderson Kenneth), E. **Introduction to Communication theory and Practice. California:** (Camming's Publishing Company. 1972), PP. 68.

^{๓๕}มหามกุฏราชวิทยาลัย, **วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓.

แสดงในปฏิสัมพันธ์ในลักษณะถามตอบว่า อะไรเป็นศีล เจตนาเป็นศีล เจตสิก ก็เป็นศีล สังวรก็เป็นศีล ความไม่กำลวงก็เป็นศีล”^{๓๖} ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการกล่าวถึงว่าอะไรบ้างที่เป็นศีล และเป็นการให้ความหมายของศีลไปในขณะเดียวกันด้วย แต่เพื่อให้ทราบความหมายของศีลซึ่งมีปรากฏในพระไตรปิฎกชัดเจนมากขึ้น ในบทนี้ผู้วิจัย จะได้ขยายความดังต่อไปนี้

๒.๕.๒ ศีลในความหมายของการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ซึ่งเป็นคุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกา ดังพุทธพจน์ที่ว่า

มหานามะ อุบาสกงดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นจากอกุศลนาทาน งดเว้นจากกาเมสุมิฉาจาร งดเว้นจากมุสาวาท งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อุบาสกนั้นชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้^{๓๗}

๒.๕.๓ ศีลในความหมายของสิกขาบท ซึ่งมีไว้สำหรับฝึกหัดขัดเกลาและควบคุมกาย วาจา ของพุทธศาสนิกชนให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ดังพุทธพจน์ที่ว่า

พราหมณ์ บุคคลมีจิตเลื่อมใสสมาทานสิกขาบททั้งหลาย คือ งดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นจากอกุศลนาทาน งดเว้นจากกาเมสุมิฉาจาร งดเว้นจากมุสาวาท งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท นี้แลเป็นอภัย ซึ่งใช้ทรัพย์น้อยมาก ตระเตรียมน้อย แต่มีผลมาก^{๓๘}

ในพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าตรัสศีลที่ต้องมีการสมาทาน (ตั้งใจรักษา) เพื่อฝึกหัดตนตามวิธีปฏิบัติในพระพุทธศาสนา โดยหวังผลคือความสุขในโลกนี้ หรือผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒.๕.๔ ศีลในความหมายของคุณลักษณะของผู้มีความประพฤติดีงาม ดังพุทธพจน์ที่ว่า ในพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าตรัสศีลที่ต้องมีการสมาทาน (ตั้งใจรักษา) เพื่อฝึกหัดตนตามวิธีปฏิบัติในพระพุทธศาสนา โดยหวังผลคือความสุขในโลกนี้ หรือผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒.๕.๕ ศีลในความหมายของคุณลักษณะของผู้มีความประพฤติดีงาม ดังพุทธพจน์ที่ว่า วิสาขา มาตุคามในโลกนี้เป็นผู้งดเว้นจากปาณาติบาต จากอกุศลนาทาน จากกาเมสุมิฉาจาร จากมุสาวาท และจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มาตุคามเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีลอย่างนี้แล^{๓๙}

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

^{๓๗} อัง. อฎฐก. (ไทย) ๒๕/๑๑๕/๑๕๕-๑๕๖.

^{๓๘} ที.ที. (ไทย) ๕/๑๓๔/๑๕๒.

^{๓๙} อัง. อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๑๓๕/๒๔๕.

จากพุทธพจน์ที่ยกมาเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของศีล ๕ ที่มีต่อมาตุคามคือผู้หญิง ฉะนั้นความดีงามของสตรีมิใช่เฉพาะเรื่องกิจการงานในบ้านเรือนดีเท่านั้น แต่ยังมีความดีงามอีกข้อหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงเป็นผู้ดีงามตลอดไป ได้แก่การประพฤติปฏิบัติศีล ๕ อยู่เสมอ ความตั้งใจหรือการไม่คิดล่วงละเมิด หมายความว่า เจตนาเป็นตัวนำ ฉะนั้น การตั้งเจตนาไว้ดี การระมัดระวังอยู่เสมอและการไม่ละเมิดศีล ๕ ถือได้ว่าเป็นคนมีศีลแล้ว โดยที่เราสามารถสังเกตได้จากการกระทำทางกายและทางวาจา ดังที่พระสารีบุตรกล่าวไว้ในปฏิสัมภิทามรรคญาณกถา ความว่า การละปาณาติบาตเป็นศีล เจตนาเป็นศีล สังวรเป็นศีล การไม่ก้าวล่วงเป็นศีล ศีลเป็นปานนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เดือดร้อนแห่งจิต^{๔๐}

จะเห็นได้ว่าเจตนาว่าวิถีทางของจิตให้เป็นไปต่างๆ พร้อมทั้งสัมปยุตธรรม (ธรรมที่ประกอบรวม) ซึ่งแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็นกลางๆ ประชุมแปรการนึกคิด การพูด การทำให้เกิดกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ เจตนาจึงเรียกว่า สังวร ดังพระพุทธเจ้าตรัสความเกิดขึ้นแห่งสังขารและความดับแห่งสังขารในชั้นทวารวรรค ปฏิวัฏฏสูตรว่า

ภิกษุทั้งหลาย เจตนา ๖ หมวด คือ รูปสัญญาเจตนา สัททสัญญาเจตนา คันธสัญญาเจตนา รสสัญญาเจตนา โผฏฐัพพสัญญาเจตนา ธรรมสัญญาเจตนา ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า สังขาร ความเกิดขึ้นแห่งสังขาร ย่อมมีเพราะความเกิดขึ้นแห่งผัสสะ ความดับแห่งสังขารย่อมมี เพราะความดับแห่งผัสสะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาทิฏฐินี้แล เป็นปฏิปทาอันให้ถึงความดับแห่งสังขาร ภิกษุทั้งหลาย ก็สมณะหรือพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง รู้ยิ่งซึ่งสังขารอย่างนี้^{๔๑}

๒.๕.๖ ศีลในความหมายของการสำรวม

ศีล คือ การสังวร สังวรจึงเป็นความหมายของศีล หมายถึงความสำรวมกาย วาจา โดยอาศัยใจเป็นเหตุให้เกิดการเว้นจากกายทุจริต วาจาทุจริต และมิจฉาชีพเรียกว่ามีเจตสิกเกิดขึ้น ประกอบจิตให้เกิดวิริติ คืองดเว้นจากความประพฤติชั่วทางกาย ทางวาจาก็ได้ ในขณะที่มีอารมณ์ที่จะเป็นเหตุให้กระทำทุจริตปรากฏ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคลไม่ควรห้ามอารมณ์ทั้งปวง เป็นเหตุให้ใจมาถึงความสำรวม บายย่อมเกิดขึ้นกับอารมณ์ใดๆ บุคคลพึงห้ามใจอารมณ์นั้น”^{๔๒} การระวังบาปอกุศล กล่าวคือคอยระวังความชั่วที่ทำให้จิตไม่มีคุณภาพเสื่อมทรามลงเป็นสภาพที่ทำให้มีความทุกข์ปิดกั้นมิให้เกิดปัญญา ไม่เอื้อเพื่อต่อชีวิตจิตใจ ไม่สามารถทำให้บรรลุมรรคผลได้ สมด้วย

^{๔๐} พุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๕๐/๔๓.

^{๔๑} ส.บ. (ไทย) ๑๗/๑๑๖/๖๕.

^{๔๒} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๖๕/-๓/๑๕.

พระคำรัสที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ภิกษุทั้งหลาย ในอังคุตตรนิกาย จตุตถปัฏทกัมมวรรค สราคสูตรความว่า

ชนทั้งหลายกำหนดนัยในอารมณ์ เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนด เพลิดเพลินในรูปที่น่ารัก สัตว์เลวทรามอันโมหะผูกไว้ ย่อมหยั่งเครื่องผูกให้เจริญ เป็นผู้ไม่ฉลาด ย่อมกระทำอกุศลกรรมอันเกิดจากราคะบ้าง เกิดจากโทสะบ้าง เกิดจากโมหะบ้าง มีความคับแค้นให้ทุกข์ต่อไป สัตว์ทั้งหลายอันอวิชชาหุ้มห่อแล้วเป็นผู้มีมมณไม่มีจักขุ^{๔๓}

จากการที่ได้ศึกษาความหมายของศีลซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกมาทั้งหมด ทำให้ทราบความหมายของศีลทั้งในแง่ของการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย และในแง่ของการฝึกหัดขัดเกลากายและควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม แต่เมื่อรวมความหมายอันเป็นความหมายหลักของศีลสามารถสรุปรวมลงในความหมายของการสำรวมได้เป็นอย่างดี เพราะการจะรักษากายวาจาให้เรียบร้อย หรือการฝึกหัดขัดเกลากายและการควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามได้ จะต้องมีการระวังคือมีสติคอยควบคุมอยู่เสมอจึงจะทำให้ศีลที่ประพฤติเป็นบาปฐานรองรับการเกิดกรรมอื่นๆ ได้ ศีลที่กล่าวถึงอยู่ในขณะนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า เป็นอริสศีลสิกขา (เขียนเป็นภาษาบาลีว่า อริสศีลสิกขา และเรียกกันง่ายๆ ว่าศีล) เพราะเป็นข้อสำหรับปฏิบัติฝึกรอบรรมในทางความประพฤติอย่างสูง การฝึกฝนอบรมความประพฤติทางกาย วาจา คือระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยดี ให้เกื้อกูล ไม่เบียดเบียน ไม่ทำลาย เป็นพื้นฐานแห่งการฝึกอบรมจิตใจในอริจิตตสิกขา^{๔๔} ส่วนศีลในปารีสุทธิศีล เป็นศีลที่ยิ่งไปกว่าอริสศีลสิกขา เพราะศีลในปารีสุทธิศีล หมายถึงความบริสุทธิ์ ความประพฤติบริสุทธิ์ที่จัดเป็นศีล เพราะฉะนั้นที่กล่าวว่าศีลในความหมายหลักแล้วผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศีลหมายถึงความสำรวม เพราะหากไม่มีการสำรวมระวังแล้ว คงเป็นไปได้ยากที่จะประพฤติเคร่งครัดในสิกขาบททั้งหลายได้^{๔๕} ซึ่งเป็นข้อที่ ๑ คือปาฏิโมกขสังวรศีลในปารีสุทธิศีล ๔

เมื่อศึกษาความหมายโดยรวมทั้งหมดแล้วอาจกล่าวได้ว่า สังวรมีความเกี่ยวข้องกับศีล ๕ ในแง่ของการสำรวมระวังอกุศลกรรมไม่ให้เกิดขึ้น และสังวรนั่นเองเป็นศีล นั่นหมายความว่าศีลเท่ากับสังวรทั้ง ๕ คือ ปาฏิโมกขสังวร สติสังวร ญาณสังวร ขันติสังวร วิริยสังวร^{๔๖} จาก

^{๔๓} อังคุตต. (ไทย) ๒๑/๖๖/๕๔.

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓๖๔.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

^{๔๖} มหามกุฏราชวิทยาลัย, *วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑*, หน้า ๑๔.

ข้อความที่กล่าวมาเป็นการยืนยันว่าสังวร ๕ เป็นศีล โดยมุ่งเอาศีลที่หมายถึงความสำรวมหรือการสังวรระวัง^{๔๓} ซึ่งเป็นความประพฤติสุจริตดีงามและสำรวมระวังอันเป็นศีล

เพื่อความเข้าใจในความหมายของศีลที่เป็นสังวรให้มีมากขึ้น ผู้วิจัยจะขออธิบายสาระสำคัญตามนัยแห่งพุทธพจน์โดยย่อดังนี้

๑. ปาฏิโมกข์สังวร ได้แก่การสำรวมในปาฏิโมกข์ คือการรักษาสิกขาบทเครื่องครัดตามที่ทรงบัญญัติไว้ สำหรับป้องกันความเสียหาย หมายถึงการระมัดระวังมิให้ล่วงละเมิดพระบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นข้อห้าม สำหรับป้องกันความเสียหาย ซึ่งมีผลกระทบกับหมู่คณะโดยทรงวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิด และให้ทำตามข้อที่พระองค์ทรงอนุญาต เพื่อความไม่เดือดร้อนแก่ตนเองและหมู่คณะ เป็นไปเพื่อความเกื้อกูลแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย สมดังที่ปรากฏในเสขปฏิปาทาสูตร มัชฌิมนิคายมัชฌิมปัญจาสกั ที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งให้พระอานนท์แสดงแก่พวกเจ้าสาวกยะว่า อริยสาวกในพระธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีลสำรวมระวังในพระปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาทั้งหลาย^{๔๔}

การสำรวมในพระปาฏิโมกข์ต้องพร้อมด้วยความประพฤติเรียกว่า อาจารย์ ซึ่งเป็นหน้าที่ตนต้องกระทำโดยเฉพาะ ส่วนการไม่ทิ้งอารมณ์กรรมฐานกล่าวคือการเจริญจิตภาวนาและปัญญาภาวนาในกิจกรรมทุกอย่างในชีวิตประจำวัน โดยสาระสำคัญคือความรู้ตระหนักที่จะคุมกายและจิตไว้ให้อยู่ในกิจเรียกว่าโคจร

๒. สติสังวร ได้แก่การสำรวมด้วยสติ คือ สำรวมอินทรีย์มีจักขุ เป็นต้น ระวังรักษามิให้บาปอกุศลธรรมเข้าครอบงำเมื่อตาเห็นรูป เป็นต้น หมายถึงสำรวมด้วยสติ ระวังมิให้อกุศลธรรมครอบงำจิตในเมื่อรับรู้ด้วยอารมณ์ ๖ คือ เมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายถูกต้องสัมผัส และใจรู้คิดเรื่องราวต่างๆ ต้องมีสติที่เป็นไปโดยอาการอย่างนั้น การมีสติครองตัวที่ขวยยิงกำกับจิตไว้กับกิจ นึกคิดถึงสิ่งที่พึงทำที่เกี่ยวข้องแม้จะนานแล้วก็ตาม หน้าที่ของสติก็คือการดูแลหรือคอยกำกับจิต ความหมายสามัญว่าความระลึกได้ อินทรีย์สังวรนี้เป็นการทำลายอกิขณาและโทมนัส ซึ่งสติปัญญาอันเป็นการทำลายอกิขณาและโทมนัสเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าเป็นอย่างเดียวกัน คือเป็นวิธีเจริญสติปัญญาอันนั่นเอง เรื่องนี้พึงสังเกตได้จากพุทธพจน์ที่ปรากฏใน อปิลณกสูตร อังคุตตรนิกาย ติกนิบาตว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยตาแล้ว ไม่ถือเอาโดยนิमित
ไม่ถือเอาโดยอนุพยัญชนะ ย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวมจักขุนทรีย์ เมื่อไม่สำรวมแล้วจะพึง

^{๔๓}ขุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๕๑/๔๔.

^{๔๔}ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๗/๒๕.

เป็นเหตุให้ออกุศลธรรมอันลามก คืออกิขมาและโทมนัสครอบงำได้ ย่อมรักษาจักขุนทรีย์ ย่อมถึงความสำรวม ในจักขุนทรีย์ ฟังเสียงด้วยหู ลิ้มรสด้วยลิ้น ถูกต้องโผฏฐัพพะ ด้วยกาย รู้แจ้งธรรมารมณด้วยใจ^{๔๕}

ในมหาสติปัฏฐานสูตรที่ปรากฏในทิมนิกาย มหาวรรค พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า
ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัด อกิขมาแลโทมนัสในโลกเสียได้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ ฯลฯ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่^{๔๖}

กิเลสที่กัณฐุมุมจิตใจอันเนื่องมาจากการไม่สำรวมอินทรีย์ ในขณะที่เห็นรูป ได้ยินเสียง ได้กลิ่น ได้ลิ้มรส สัมผัส และธรรมารมณ แต่เมื่อสำรวมอินทรีย์จะมีทั้งกายบริสุทธิ์ ใจบริสุทธิ์ คือมีทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ดังนั้น อินทรีย์สังวรจึงสามารถชำระกิเลสทั้งหลายอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดได้ อินทรีย์สังวรนี้จะบริสุทธิ์ได้ก็ด้วยกำลังของสติ

๓. ญาณสังวร ได้แก่การสำรวมด้วยญาณ คือตัดกระแสกิเลสมีต้นหา เป็นต้นเสียได้ด้วยปัญญา พิจารณาให้เข้ามาครอบงำจิต ตลอดถึงรู้จักพิจารณาเสพปัจจัย ๔ และการสำรวมด้วยญาณ หมายถึงการใช้ปัญญาพิจารณารู้ตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสังขารธรรมทั้งหลาย ซึ่งสามารถชำระจิตให้บริสุทธิ์และทำลายกิเลสได้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ สมดังพระพุทธเจ้าตรัสกับอชิตมาณพ ที่ปรากฏในขุททกนิกาย จุฬนิเทศ ปารายณวรรคว่า อชิตะ กระแสใดในโลก สติเป็นเครื่องกั้นกระแสเหล่านั้น เราขอกล่าวถึงเครื่อง ป้องกัน (สังวร) กระแสทั้งหลายว่า กระแสเหล่านี้อันภิกษุพึงตัดเสียได้ด้วยปัญญา^{๔๗}

ผู้มีปัญญาย่อมเห็นสิ่งใดมีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องปัจจัย ๔ ไม่ติดข้องในการบริโภคต้องพิจารณาด้วยปัญญา ถ้าวินโยคด้วยความประมาทยอมเปิดทางให้กิเลสได้เข้าอิงอาศัย อันเป็นเหตุให้ไม่สะดวกแก่การเจริญวิปัสสนาญาณ จะเป็นเครื่องขัดข้องแก่การที่จะรู้แจ้งแทงตลอดในธรรมที่ยังไม่บรรลุถึง สมดังพุทธพจน์ที่ตรัสถึงการละด้วยการพิจารณาเสพที่ปรากฏในสัพพาสวสังวรสูตร มัชฌิมนิกาย มูลปัญณาสกัว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาโดยแยกกายแล้ว เสพพิจารณาเพียงเพื่อกำจัดหนาว ร้อน สัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดดและสัตว์เลื้อยคลาน เพียงเพื่อจะปกปิด อวัยวะที่ไม่ได้ความละอายกำริม พิจารณาโดยแยกกายแล้ว เสพพิจารณาตามมิใช่

^{๔๕} อ.จ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๑๖/๑๕๔-๑๕๕.

^{๔๖} ที.มหา. (ไทย) ๑๐/๑๕๕/๑๒๗.

^{๔๗} ขุ.จุ.พ. (ไทย) ๓๐/๓๕/๑๗.

เพื่อเล่น มิใช่เพื่อมัวเมา มิใช่เพื่อประดับ มิใช่เพื่อตกแต่ง เพียงเพื่อให้กายนี้ดำรงอยู่ เพื่อให้เป็นไป เพื่อกำจัดความลำบาก อนุเคราะห์ด้วยคิดว่าจะกำจัดเวทนาเสีย ด้วยจะไม่ให้เวทนาใหม่ เกิดขึ้นด้วยความเป็นไปความไม่มีโทษและอยู่สบายด้วยจักมีแก่เรา ฉะนั้น พิจารณาโดยแยกกายแล้ว ย่อมเสพเสนาสนะเพียงเพื่อกำจัดหนาวร้อน สัมผัสแห่ง เหลือบยุง มล แคล และสัตว์เลื้อยคลานเพียงเพื่อบรรเทาอันตราย

ภิกษุทั้งหลาย อาสวะและความเร่าร้อนอันกระทำ ความคับแค้นเหล่านี้ พึงบังเกิดแก่ภิกษุผู้นั้น ผู้ไม่พิจารณาเสพปัจจัยอันใดอันหนึ่ง อาสวะและความเร่าร้อนอันกระทำ ความคับแค้นเหล่านี้ ย่อมไม่มีแก่ภิกษุผู้พิจารณาเสพอย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย อาสวะเหล่านี้ เรากล่าวว่าจะพึงละได้ด้วยการพิจารณาเสพเท่านั้น^{๕๒}

๔. ขันติสังวร ดำรงด้วยขันติ หมายถึงความอดทน โดยมีความอดกลั้นเป็นลักษณะเรียกว่าอริยาสันขันติ ได้แก่ อดทนต่อทุกข์เวทนาในเวลาเจ็บป่วย ไม่แสดงอาการทรมนทรมายเรียกว่า ทนลำบาก อดทนต่อหนาวร้อน แคล สัมผัส เหลือบยุง และ สัตว์เลื้อยคลาน มุ่งประกอบงานเป็นใหญ่ เรียกว่า ทนตรากตรำ และเมื่อมีความโกรธไม่แสดงออกทางกายวาจา อดทนไว้ใจเรียกว่า ทนเจ็บใจ สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสัพพาสวสังวรสูตร มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกัว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาโดยแยกกายแล้วเป็นผู้อดทน ต่อหนาวร้อน หิวกระหาย สัมผัสแห่ง เหลือบ ยุง ลม แคล และสัตว์เลื้อยคลาน เป็นผู้ มีชาติ

ของผู้อดกลั้นต่อถ้อยคำที่ผู้อื่นกล่าว อดทนต่อเวทนาที่มีอยู่ในตัวซึ่งบังเกิดขึ้น เป็นทุกข์กล้าแข็งเผ็ดร้อน ไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่ชอบใจ อาจพล่าชีวิตเสียได้^{๕๓}

การดำรงด้วยความอดกลั้นเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ อันสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น บุคคล หมู่ คณะ รวมทั้งสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่อำนวยแก่การประพฤติปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมภายใน เช่น เกิดโรค โทสะ และโมหะ ก็อดทนไว้ได้จนทำให้จิตใจเป็นปกติมั่นคง ไม่มีอารมณ์อื่นใดที่จะทำให้หวั่นไหวหรือคล้อยตามสภาพที่เกิดขึ้น

๕. วิริยสังวร ดำรงด้วยความเพียร หมายถึงความมุ่งมั่นที่ไม่ย่อท้อ มีความพยายาม มีจิตใจที่แน่วแน่ โดยมีจุดมุ่งหมายในการเข้าถึง ซึ่งเป็นความเพียรเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้น ให้หมดสิ้นไปทำกุศลให้ถึงพร้อมซึ่งเป็นความหมายเดียวกันกับสัมมัปปธาน ๔ ความสำรวมระวัง

^{๕๒}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๔/๑๖.

^{๕๓}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๔/๑๖.

กามวิตก พยาบาทวิตกวิหิงสาวิตก รวมทั้งบาปอกุศลธรรมทั้งหลาย พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับการ
ละอาสวะด้วยการบรรเทาในสัพพาสวตั้งวรสูตร มัชฌิมสูตร มูลปนิณาสกัว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาโดยแยกคายแล้ว ย่อมอดกลั้น
ย่อมละ ย่อมบรรเทา กามวิตกที่เกิดขึ้นแล้ว พยาบาทวิตกที่เกิดขึ้นแล้ว วิหิงสาวิตกที่
เกิดขึ้นแล้ว ทำให้สิ้นสูญ ไปถึงความไม่มี ภิกษุทั้งหลาย ก็อาสวะและความเร่าร้อน
อันกระ ทำความคับแค้นเหล่าใด พึงบังเกิดแก่ภิกษุนั้น ผู้ไม่บรรเทาอันใดอันหนึ่ง อา
สวะและความเร่าร้อนเหล่านั้น ย่อมไม่มีแก่ผู้ภิกษุผู้บรรเทาอยู่อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย
อาสวะเหล่านี้ ดูเรากล่าวว่าจะพึงละได้เพราะความบรรเทา^{๕๔}

ความบริสุทธิ์แห่งอาชีวะเป็นความบริสุทธิ์แห่งการเลี้ยงชีพ ด้วยการแสวงหาทรัพย์
ในทางสุจริตปราศจากโทษ ความบริสุทธิ์ที่ไม่เจือด้วยกิเลสโดยไม่มีที่สิ้นสุดแห่งศีล* ซึ่ง
เป็นหลักการขั้นศีลในองค์มรรคคือสัมมาอาชีวะ เพราะความเพียรที่ปรารถนาแล้ว โดยชอบ
เป็นเหตุแห่งการละมิจฉาอาชีวะ

๒.๕.๖) ศีลหมายถึงการไม่ก้าวล่วง

คำว่า ไม่ก้าวล่วง หมายความว่า การไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่ได้สมาทานไว้แล้ว เช่น
การไม่ก้าวล่วงศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีล ๒๒๗ เป็นการงดเว้นและการไม่ล่วงละเมิดโดยองค์
ธรรมคือวิปัสสนาจิต ดังปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า ความดำเนินไปของจิต โดยเนื่องด้วยการ
งดเว้นและความไม่ล่วงละเมิด^{๕๕} หากจะกล่าวถึงคนผู้ไม่ก้าวล่วงหรือล่วงละเมิดสิกขาบทที่ได้
สมาทานไว้แล้ว ถือว่าเป็นคนรักษาศีลแล้ว จะเป็นผู้ปราศจากโทษทางกายทางวาจา แม้บัณฑิตพิ
จามราแล้วก็ตามที่ดำเนินมิได้ อีกนัยหนึ่งมีคำอธิบายว่าศีลนั้นบุคคลอาจรักษาไม่ให้มีโทษทางกาย
วาจา คือไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย^{๕๖} หากพิจารณาข้อความที่ยกมากล่าวแล้ว ทำให้ทราบว่
อาการที่ละเมิดสิกขาบทต่างๆ ที่สมาทานแล้วนั้นมีทั้งขาด ทะลุ ต่าง และพร้อย ก็มีคำถามต่อไป

^{๕๔}ม.มู (ไทย) ๑๒/๑๗/๑๘.

*คำว่า ไม่มีที่สิ้นสุดแห่งศีลมี ๕ อย่าง คือ ๑) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมีลากหรือปัจจัยเป็นเหตุ ๒)
ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมีขเป็นเหตุ ๓) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะญาติเป็นเหตุ ๔) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะอวัยวะเป็น
เหตุ ๕) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะชีวิตเป็นเหตุ หมายความว่า การรักษาศีลมั่นคงเพราะไม่เห็นแก่ลาภ ขศ ญาติ
อวัยวะ และชีวิต ว่าสำคัญกว่าศีล แม้แต่ความคิดก็ไม่ให้เกิดขึ้น เพราะจะล่วงละเมิดสิกขาบทที่ตนสมาทานไว้
ดูรายละเอียดใน จ.ป.ฎ. ๑๑/๘๘/๔๑. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง. ๒๕๑๔.

^{๕๕}วิสุทธิ. ๑.๕๑ อังใน พระโสภณมหาเถระ (มหาสิยาตอ) รจนา, วิปัสสนาญ, พระพรหมโมลี
(สมศักดิ์ อุปสโม) ตรวจชำระ, (กรุงเทพมหานคร: หจก. ซีเอไอ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๕.

^{๕๖}ม.ม.ม.กุฎราชวิทยาลัย, วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑, หน้า ๑๗.

ว่าแล้วอะไรเป็นสาเหตุให้ต้องล่วงละเมิดสิกขาบทที่สมาทานแล้ว จนเป็นเหตุให้ศีลที่สมาทาน (รับ) แล้วต้องขาด ทะลุ ต่างและพร้อย จนเป็นเหตุให้เป็นคนไม่มีสิกขาบท (ศีล) สำหรับฝึกปฏิบัติ ขัดเกลาคใจให้สงบสุขได้ หากจะตอบคงตอบได้ว่าสิ่งที่ปิดกั้นคุณงามความดีและไม่ให้ก้าวหน้า ในกุศลธรรมทั้งหลายได้ หรือสิ่งที่เป็นอกุศลธรรมที่ทำให้จิตใจให้เศร้าหมอง ซึ่งเรียกว่า นิเวศน์ ๕^{๕๖} อันเป็นอกุศลธรรมที่เกิดกับคนได้ง่ายและรวดเร็วที่สุด

หากพิจารณารายละเอียดของนิเวศน์ ๕ ทุกข้อแล้ว พบว่ามีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ เชื่อมโยงในลักษณะที่เป็นสาเหตุให้ล่วงละเมิดสิกขาบทที่สมาทานแล้ว โดยขอยกมากล่าวเพียง ๒ ข้อได้แก่ข้อที่ ๑ คือความพึงพอใจในกามคุณ ๕ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่ น่าปรารถนาและน่าพอใจทั้งสิ้น (กามฉันทะ) ซึ่งจัดเป็นกิเลสพวกโลกะ เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้จิตขุ่นมัวและไม่ตั้งมั่น กับข้อสุดท้ายคือความลังเลสงสัย ความเคลือบแคลง หรือความไม่แน่ใจในกุศลธรรมทั้งหลายว่ามีคุณค่าหรือมีประโยชน์ ควรแก่การนำมาประพฤติปฏิบัติหรือไม่ หรือเมื่อนำมาประพฤติปฏิบัติแล้วจะได้รับผลเป็นความดีและความสุขตามที่พรรณนาไว้หรือไม่ ซึ่งความจริงแล้วนิเวศน์ ๕ ท่านกล่าวว่าเป็นสิ่งปิดกั้นหรือเป็นเครื่องกั้นไม่ให้สิ่งดีงาม (กุศลธรรม) ไม่ให้เกิดขึ้นในใจคนได้อย่างแท้จริง เช่น เมื่อคนถูกกามคุณ ๕ ครอบงำ จิตก็จะมัวมีอาการฟุ้งซ่าน ราคะปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น จิตใจจะหดหู่ ห่อเหี่ยวและเซื่องซึมจนกระทั่งคิดปองร้ายทำลายผู้อื่น หรือสิ่งอื่นๆ มีตาเหมือนไม่มีตา มีหูเหมือนไม่มีหู เพราะขาดปัญญาคอยกำกับช่วยพิจารณา ตรัสตรอง ไตร่ตรอง และใคร่ครวญนั่นเอง ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในสังยุตตนิกาย มหาวรรค ความว่า

ภิกษุทั้งหลาย นิเวศน์ ๕ เหล่านี้ กระทำให้มึน กระทำให้ไม่มีจักขุ กระทำให้ไม่มี ญาณ เป็นที่ตั้งแห่งความดับปัญญา เป็นไปในฝักฝ่ายแห่งความดับเคঁน ไม่เป็นไปเพื่อนิพพานนิเวศน์ ๕ เป็นไฉน คือกามฉันทนิเวศน์ พยาบาทนิเวศน์ ถีนมิทธนิเวศน์ อุทธัจจกุกกุจจะนิเวศน์วิจิกิจฉานิเวศน์ กระทำให้มึน กระทำให้ไม่มีจักขุ กระทำให้ไม่มี ญาณ เป็นที่ตั้งแห่งความดับปัญญา เป็นไปให้ฝักฝ่ายแห่งความดับเคঁน ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน ภิกษุทั้งหลาย นิเวศน์ ๕ เหล่านี้แล^{๕๗}

นิเวศน์ ๕ นี้สงเคราะห์เข้าไปในปริยภูฐานกิเลส (คือกิเลสอย่างหยาบ แสดงอาการปรากฏอยู่ในจิตใจ เช่น ความยินดีพอใจและความไม่พอใจ) ถ้ากำจัดนิเวศน์ ๕ ต้องอาศัยกำลังสมาธิจึงสำเร็จได้ จึงกล่าวได้ว่าหากกำจัดนิเวศน์ได้แล้ว กิเลสธรรมที่หมักหมมอยู่ในจิตใจก็ไม่อาจก้าวล่วงสิกขาบทที่สมาทานแล้วได้ ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ความว่า

^{๕๖} อก. (ไทย) ๒๐/๑๑-๒๐/๓-๔.

^{๕๗} ส.ม.หา (ไทย) ๑๕/๕๐๑/๑๓๘.

ศีลเป็นที่ประชุมแห่งนิวรรณ์ เป็นที่ประชุมแห่งการไม่ก้าวล่วง เป็นที่ประชุมแห่งเจตนาอันเกิดความเป็นอย่างนั้น เรียกว่า ศีล เพราะอรรถว่าสำรวมและไม่ก้าวล่วงปาณาติบาตอกินนาทาน กามสุมิจฉาจาร มุสาวาท พรุสวาจา สัมผัสปลาปะ อภิขมา พยาบาท มิจฉาทิฎฐิ ชื่อว่าศีล เพราะอรรถว่าสำรวมและไม่ก้าวล่วงฉันทะ ด้วยเนกขัมมะ ความพยายาม ด้วยความพยายาม ด้วยความพยายาม ถินมิทศด้วยอาโลก สัจญญา อุทัจจด้วยความไม่ฟุ้งซ่าน วิจิกิจฉาด้วยการ กำหนดธรรม ฯลฯ กิเลสหายบายๆ ด้วยสททาคามิมรรค กิเลสละเอียดด้วยอนาคาริยมรรค ชื่อว่า ศีลเพราะอรรถว่า สำรวมและไม่ก้าวล่วงกิเลสทั้งปวงด้วยอรหันตมรรค^{๕๕}

เพราะฉะนั้น ความหมายของศีลจึงหมายถึงการงดเว้น การมีเจตนา การสำรวมระวังและการไม่ก้าวล่วงหรือการไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่สมาทานแล้ว ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า

การละอวิชาด้วยญาณ (ที่เป็นนามรูปปริจเฉทญาณและปัจจุยปริคคญาณ) และละนิจจัตถุญา (ความสำคัญว่าเที่ยง) ด้วยญาณที่ยังเห็นความไม่เที่ยง (มีสัมมสนญาณเป็นต้น) ชื่อว่าศีล การงดเว้นชื่อว่า ศีล เจตนาชื่อว่าศีล การสำรวมชื่อว่า ศีล การไม่ล่วงละเมิดชื่อว่า ศีล (ญาณอวิชาชย อนิจจานุปัสสย นิจจสถุยาย ปหาน์ สิลัเวรมณี สิลัเจตนา สิลั สิวโร สิลั อวิติทุกโม สิลั)^{๖๐} และเมื่อบุคคลผู้มีการงดเว้น การมีเจตนาดี การสำรวมระวัง และการไม่ก้าวล่วงหรือการไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่สมาทานแล้ว กายวาจาที่ผ่านการฝึกหัดขัดเกลามาเป็นอย่างดีแล้ว จะเป็นกายวาจาที่ดี ไม่บกพร่องและก็จะเกื้อหนุนบ่อเกิดของกุศลธรรมอื่นๆ ได้อีก ซึ่งในคัมภีร์วิสุทธิมรรคได้แสดงความหมายของศีลไว้ ๒ ประการ คือ ๑. สมาทานตั้งไว้ดีแล้ว หมายถึงการตั้งกายกรรมเป็นต้นตั้งไว้ดี ไม่ให้บกพร่อง ๒. อุปจารณ เข้าไปทรงไว้ หมายถึงเป็นที่อาศัยของกุศลธรรมที่สำคัญสูงขึ้นไป โดยเป็นบาทให้เกิดสมาธิและปัญญา^{๖๑}

จากที่มึความรู้ความเข้าใจมากขึ้นอย่างนี้ ทำให้ความระมัดระวังในการประพฤติปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เมื่อมีความระมัดระวังศีลก็จะไม่ขาดหรือค้างพร้อย หากมีความปรารถนาจะเจริญศีลให้ยิ่งขึ้นเพื่อก้าวไปสู่การบรรลุขั้นสูงขึ้นจะทำได้ง่าย ทั้งนี้ด้วยก็มีศีลที่บริสุทธิ์แล้วเป็นฐานนั่นเอง

^{๕๕}บุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๘๕/๔๒.

^{๖๐}วิสุทธิ, ๑.๑๐๒ อ้างในพระโสภณมหาเถระ (มหาสิยาตอ) รัตนา, วิปัสสนาณัย, พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม) ตรวจชำระ หน้า ๔๔.

^{๖๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖. รายละเอียดดูในข้อความบาลีว่า เกณฐฐน สีนนุติ สิลั.กิมิที่ สีนนั นาม. สมาทานัน วา กายกมฺมาทูปนั สุตติยวเสน อวิปฺปกิณฺณตาดิ กตฺโต อุปจารณัน วา กุสลลนํ ฐมฺมานํ ปติฏฐานวเสน อาธารภาโวติ อตฺโต. เกตฺเทว เหตุถ กตติทฺวํ สทฺทลัทธิณฺณวิฑู อนุชานนฺติ

๒.๖. ประเภทและองค์ประกอบของศีล ๕

๒.๖.๑ ประเภทของศีล

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในส่วนในที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติดีงาม และการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริตได้แก่ ศีล โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่ประโยชน์เกื้อกูลแก่สังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขตลอดถึงพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางร่างกายและจิตใจ และระบบความประพฤติชั้นศีลธรรม พระพุทธเจ้าทรงประกาศคำสอนออกไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติโดยตรงแก่บุคคลและสังคม และเพื่อให้เห็นภาพรวมของศีลที่ครอบคลุมทั้งส่วนบุคคลและส่วนสังคม จึงขอกล่าวถึงประเภทในคัมภีร์เนตติปกรณ์ที่ได้แบ่งศีลออกเป็น ๕ ประเภท คือ^{๖๒}

๑. ปกติศีล ศีลโดยปกติ ได้แก่ศีลที่ประพฤติเป็นประจำโดยมิได้สมათาน

๒. สมათาน ศีลโดยการสมათาน คือศีลที่รับสมათานจากพระภิกษุหรือสมათานต่อหน้าพระพุทธรูป

๓. จิตตปสาทะ ศีลที่เกิดจากความเลื่อมใส

๔. สมถะ ศีลที่เกิดจากสมถะ

๕. วิปัสสนา ศีลที่เกิดจากวิปัสสนา

จากที่กล่าวถึงประเภทของศีล ๕ ข้างต้น ทำให้มองเห็นภาพรวมของศีลในวงกว้างได้มากขึ้น แต่เพื่อให้เห็นในส่วนที่เป็นระบบความประพฤติที่แยกออกไปเป็นศีลสำหรับคฤหัสถ์และศีลสำหรับนักรบฯ เป็นต้น จึงขอกล่าวถึงศีลสำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติโดยทั่วไป โดยแบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

ก. ศีลสำหรับคฤหัสถ์ สาระของศีลสำหรับประชาชนโดยทั่วไปกำหนดเอาข้อปฏิบัติอย่างต่ำมาเป็นพื้นฐานช่วยให้สังคมสงบสุข โดยปกติถือว่า ศีลเป็นหลักความประพฤติขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ไม่ว่าจะครองชีวิตอยู่ในระดับใดๆ ก็เป็นหลักความประพฤติพื้นฐานของบุคคลแต่ละคนในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง จึงเรียกว่า มนุษยธรรม^{๖๓} การดำเนินชีวิตของแต่ละคนจึงมีวินัย

^{๖๒} พระโสภณมหาเถระ (มหาสิสยาตอ) วิปัสสนาจารย์, พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม) ตรวจชำระ, หน้า ๔๗.

^{๖๓} พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), ปรัชญาการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕๘.

จำเพาะสำหรับการฝึกตน วางไว้เป็นข้อเรียกว่า “สิกขาบท” (ข้อฝึกความประพฤติ) เมื่อบุคคลต้องการรักษาศีลให้ดียิ่งขึ้นไปในวันอุโบสถ ก็สามารถรักษาศีล ๘ หรืออุโบสถศีลได้ ดังนั้นคฤหัสถ์ผู้รักษาศีล สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. ศีล ๕ เป็นสิกขาบทที่คฤหัสถ์รักษายู่เป็นประจำ เรียกว่า นิจจศีล มีสิกขาบทไว้สำหรับเป็นข้อฝึกความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อย ๕ ประการ ได้แก่

๑) เว้นจากปลงชีวิตของสัตว์ที่มีชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)

๒) เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ (อทินนาทานา เวรมณี)

๓) เว้นจากการประพฤตินิโคตติในกาม (กามสุมิฉจจารา เวรมณี)

๔) เว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี)

๕) เว้นจากการดื่มของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี)^{๖๔}

หลักความประพฤติพื้นฐานของมนุษย์มีจุดหมายที่เหมือนกันคือ การมีชีวิตที่ไม่มีโทษภัยอยู่ในสังคมที่เป็นปกติสุข จึงสร้างกฎระเบียบขึ้นในสังคม ศีล ๕ จึงปรากฏชัดเจนในสังคม เป็นระเบียบปฏิบัติของสังคม ได้การทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันโดยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นที่ยอมรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล ซึ่งมีประโยชน์และมีอันสงส้อย่างต่อเนื่อง ท่านจึงกล่าวว่า

ปญจศีล สัพพกาลิกัม หมายความว่า ศีล ๕ เป็นของมีอยู่ตลอดเวลาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งกล่าวว่าไว้ในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาหลายคัมภีร์ว่า พระพุทธเจ้าจะเสด็จอุบัติขึ้นหรือแม้มิได้ เสด็จอุบัติขึ้นก็ตาม ศีล ๕ และองค์ (กรรมบถ) ๑๐ นี้ก็มีอยู่ในโลก แต่เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นแล้ว พระพุทธเจ้าทั้งหลายบ้าง ทรงชักนำและชักชวนให้สมาทานศีลนั้นๆ ในกาลใด สมัยใด สมัยนั้น เมื่อพระพุทธเจ้ามิได้เสด็จอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายบ้าง ท่านสมณะและพราหมณ์ทั้งหลายผู้ประพฤติธรรมเป็นกรรมวาทีบ้าง พระจักรพรรดิมหाराชบ้าง พระมหาโพธิสัตว์ทั้งหลายบ้าง ต่างชักชวนและทรงชักจูงประชาชนให้สมาทานศีล ๕ และกุศลกรรมบถ ๑๐ นั้น^{๖๕}

เพราะฉะนั้น ศีล ๕ จึงเป็นหลักสำหรับประพฤตินั้นพื้นฐานของคนในสังคม ที่สมควรแก่ชนทุกเพศทุกวัย เพราะเป็นเครื่องส่งเสริมคุณความดี มีจรรยาบรรณที่เรียบร้อย เป็นหลักความประพฤติตามหลักสากล ไม่เกี่ยวกับสมัยนิยมของยุคหรือท้องถิ่นหรือข้อห้ามต่างๆ ของ

^{๖๔}ที.ปา. (ไทย) ๒๐/๓๑๕/๒๘๐.

^{๖๕}ธนิต อยุธยา, อานิสงส์ศีล ๕, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนศิwap จำกัด ๒๕๒๕), หน้า ๔.

ขนบธรรมเนียมประเพณี จึงถือได้ว่าหลักความประพฤติที่เรียกว่า ศีล ๕ นี้เป็นมาตรฐานวัดความเจริญและเสื่อมโทรมของสังคมได้เป็นอย่างดี

๒. ศีล ๘ เป็นสิกขาบทที่คฤหัสถ์สมาทานรักษาพิเศษในวันอุโบสถ เรียกว่า อุโบสถศีลมี สิกขาบทไว้สำหรับเป็นข้อฝึกความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อย ๘ ประการ ได้แก่

- ๑) เว้นจากปลงชีวิตของสัตว์ที่มีชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)
- ๒) เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ (อทินนาทานา เวรมณี)
- ๓) เว้นจากการประพฤตินกาม (กามเมสุมิฉจจาธา เวรมณี)
- ๔) เว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี)
- ๕) เว้นจากการดื่มของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี)

- ๖) เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล (วิกาลโภชนา เวรมณี)
- ๗) เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการละเล่นอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ การตัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ ซึ่งใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง (นัจจกิตวาทิตวิสุกทัสสนา มาลาคันธวิเลปนธารณมัตถพนวิภูสนัญฐานา เวรมณี)

๘) เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่หรูหราฟุ่มเฟือย(อุจจาसनมหาสนา เวรมณี)^{๖๖}
 การประพฤติปฏิบัติสำหรับคฤหัสถ์ในระดับสูงกว่าพื้นฐานโดยทั่วไป (ศีล ๕) คือ อุโบสถหรือศีล ๘ ซึ่งในคัมภีร์บาลีไม่ปรากฏว่า ศีล หรือสิกขาบท มีปรากฏคำว่า “อัญญัสสมันนาคตอุโบสถ” แปลว่า อุโบสถประกอบด้วยองค์ ๘^{๖๗} ซึ่งเป็นศีลที่รักษาในวันอุโบสถ ได้ ศีล ๘ ที่อุบาสกอุบาสิกาสมาทานรักษาเป็นการจำศีลในวันพระ คือขึ้นและแรม ๘ ค่ำ ขึ้น ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ ในเดือนขาด^{๖๘} การรักษาอุโบสถศีลที่กำหนดวัด เพราะอุบาสกอุบาสิกาต้องประกอบกิจการงานของตน จึงกำหนดการเวลาสำหรับรักษาด้วยถือว่า การรักษาอุโบสถเป็นศีลที่มีสมรรถภาพทางจิตใจ มีความประพฤติตามแบบอย่างพระอรหันต์ ท่านจึงกล่าวว่า “พระอนาคามีบุคคลผู้เป็นฆราวาส ท่านรักษาอุโบสถศีล โดยอัตโนมัติเป็นประจำด้วยอำนาจอริยมรรคโดยไม่ต้องสมาทาน”^{๖๙}

^{๖๖} อัญญก. (ไทย) ๒๓/๑๓๑/๒๒๕.

^{๖๗} อัญ.ติก. (ไทย) ๒๐/๓๑/๒๘๗.

^{๖๘} พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๔๒๗.

^{๖๙} ธนิต อยู่โพธิ์, อานิสงส์ศีล ๕ หน้า ๑๗.

ความประพฤติงามขั้นอุโบสถศีลหรือศีล ๘ เน้นการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย ทางวาจา อุโบสถศีลมีพื้นฐานจากนิจศีล แต่อุโบสถศีลเน้นการปฏิบัติมากขึ้นและยากต่อการปฏิบัติอีกด้วย มีข้อกำหนดที่เป็นสิกขาบทที่ละเอียดอ่อน เมื่อพิจารณาตามข้อฝึกปฏิบัติแล้วก็จะทราบได้ถึงความเป็นอยู่ของพระอริยบุคคล รวมทั้งวิถีชีวิตของพระอริยบุคคลด้วย ว่าท่านได้ผ่านขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติมาอย่างยากลำบากอย่างไร โดยเทียบเคียงกับประพฤติกปฏิบัติตามหลักอุโบสถศีล หากเป็นหลักประพฤติปฏิบัติของพระอริยบุคคลยุ่งยากลำบากมากกว่านี้อย่างแน่นอน แต่ยังมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับศีล ๘ กับอุโบสถศีลมีความต่างกันอย่างไร

สำหรับศีลอุโบสถข้อที่ ๓ จะมีความแตกต่างจากนิจศีล (กามสุขมิถาจารา เวรมณี) คือเว้นจากการประพฤตินิพหุจรรยเป็นการเว้นขาดจากการเสพอสังขาร * เป็นความมุ่งหมายในศีลข้อนี้ อันเป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย แต่เป้าหมายสูงสุดคือความบริสุทธิ์ของจิตใจ จึง

* อสังขาร หมายถึงธรรมของอสังขาร มีหลายหมวด เช่น อสังขาร ๗ มีปราสาจากศรัทธา ปราสาจากหิริ เป็นต้น. ในคำว่า “ทอดกายเพื่อเสพอสังขารที่ดี” หมายถึงเมถุนธรรม คือ การร่วมประเวณี อังใน พระเทพเวที (ประยูร ญัตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๓๕๑.

* กามสุข หมายถึงสุขที่เนื่องด้วยกามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โภกฐัพพะ เหล่านี้ มีความสุข ความน่าใจ (โสมนัส) เกิดขึ้น เป็นส่วนดีของกามทั้งหลาย นี้เรียกว่า กามสุข ซึ่งรวมทั้งกาม ๒ อย่าง คือ วัตถุกาม (วัตถุอันน่าใจ) กับกิเลสกาม (กิเลสอันเป็นเหตุให้ใจ) ขุ.มหา. ๒๕/๒/๑. อังใน พระเทพเวที (ประยูร ญัตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๕.

* ซึ่งรวมอยู่ในส่วนพระวินัยและศีลสำหรับภิกษุ ๒๒๗ ข้อ จัดเป็นศีลสำหรับบรรพชิต ศีล ๑๐ หรือสิกขาบท ๑๐ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแก่สามเณร มีดังนี้

- ๑) เว้นจากปลงชีวิตของสัตว์ที่มีชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)
- ๒) เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ (อทินนาทานา เวรมณี)
- ๓) เว้นจากการประพฤตินิพหุจรรย (กามสุขมิถาจารา เวรมณี)
- ๔) เว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี)
- ๕) เว้นจากการดื่มของมึนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (สุราเมรัยมุขขปมาทภูฐานา เวรมณี)
- ๖) เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล (วิกาลโภชนา เวรมณี)
- ๗) เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการเล่นอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย (นัจจิตวาทิตวิสุททสุสนา เวรมณี)
- ๘) เว้นจากการตัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ ซึ่งใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง (มาลาคนุชวิเลปนธารณมณฑนวิภูสนภูฐานา เวรมณี)
- ๙) เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่หรูหราฟุ่มเฟือย (อุจาสยนมหาสนา เวรมณี)
- ๑๐) เว้นจากการรับทองและเงิน (ชาตรูปรัชตปติคุกหนา เวรมณี)

จะสำเร็จเป็นพรหมจรรย์ที่แท้จริง การเสพอสังขารจึงมีราคะเป็นเหตุ พรหมจรรย์จะบริสุทธิ์ได้ด้วยการงดเว้นจากอสังขาร ไม่มีทั้งกาย วาจา และจิตใจ สถิตกับราคะ สัมผัสปัญญะกับพยาบาท เป็นของคู่กัน ถ้าไม่ประสงค์ในราคะกับพยาบาทก็ต้องทำสติและสัมผัสปัญญะให้สมบูรณ์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอังคุตตรนิกาย ดิกนิบาตอุโบสถสูตรว่า

พระอรหันต์ทั้งหลายละกรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ประพฤติพรหมจรรย์ ประพฤติห่างไกลเว้นขาดจากเมถุนอันเป็นกิจของชาวบ้านตลอดชีวิต แม้เราก็ได้ละกรรมเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ประพฤติพรหมจรรย์ ประพฤติห่างไกลเว้นขาดจากเมถุนอันเป็นกิจของชาวบ้าน ตลอดคืนหนึ่งกับวันหนึ่งในวันนี้ แม้ด้วยองค์อันนี้ เรา ก็ได้ชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย ทั้งอุโบสถก็จักเป็นอันเราเข้าจำแล้ว^{๑๐}

ความหมายของพรหมจรรย์คือการครองชีวิตอย่างประเสริฐ เป็นอริยมรรคดำเนินไปสู่ความดับทุกข์ ประโยชน์อันเนื่องมาจากการประพฤติธรรม ที่เป็นจุดมุ่งหมายในระดับของอุโบสถศีล มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เป็นการละกามสุข ได้ในระดับหนึ่ง การประพฤติปฏิบัติตามหลักอุโบสถศีลจึงเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดี

จากการที่ท่านแบ่งศีลออกเป็นระดับต่างๆ นั่นก็เพื่อให้เป็นไปตามระดับแห่งภาวะของแต่ละบุคคล เพราะภาวะหรือภูมิธรรมของแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่ว่าอนาคาริกศีลที่บรรพชิตทำศีลให้บริสุทธิ์และศึกษาดีแล้ว ก็สามารถจะนำแม่ผลอันเลิศมาแก่บรรพชิตนั้น และอนาคาริกวินัยก็เช่นกันคือหากคฤหัสถ์ทำให้บริสุทธิ์และศึกษาดีแล้ว

๒.๖.๒ องค์ประกอบของศีล ๕

ศีล ๕ จัดเป็นสิกขาบท แต่เป็นสิกขาบทสำหรับคฤหัสถ์^{๑๑} ใช้ในฐานะเป็นข้อฝึกหัดของชาวพุทธคฤหัสถ์ หรือกฎความประพฤติของอริยสาวกฝ่ายฆราวาสเรียกว่า สิกขาบท ๕ เช่นในสังคีตสูตร จัดสิกขาบทไว้ ๕ อย่างคือ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี (เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทานา เวรมณี (เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์) ๓) กามเมสุ มิจฺฉา จารา เวรมณี (เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการประพฤตินอกใจ) ๔) มุสาวาทา เวรมณี (เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ) ๕) สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี (เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท)^{๑๒}

^{๑๐}อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๒๑/๒๘๓.

^{๑๑}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒.

^{๑๒}ที.ปา. (ไทย). ๑๑/๒๘๖/๒๒๖.

ศีล ๕ หรือสิกขาบท ๕ นี้เป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากการทำชั่วโดยการรักษากาย วาจา ให้เป็นปกติ ด้วยการงดเว้นจากบาปกรรม ๕ อย่าง ที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นภัยและเวร คือ ๑) ปาณาติบาต การทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป ๒) อทินนาทาน การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ๓) กามเมสฺสุ มิจฉจาร การประพฤตินอกในกามทั้งหลาย ๔) มุสาวาท การพูดเท็จ ๕) สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะสุราเมรัยและของมีนเมา^{๑๔}

ผู้กระทำบาปกรรมทั้ง ๕ ดังกล่าว แม้เพียงอย่างเดียวหนึ่ง ชื่อว่าผู้ทุศีล เพราะกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับศีล นอกจากจะเรียกผู้ประกอบกรรมทำอกุศลบาปกรรม ๕ ซึ่งดังกล่าวมานี้ว่าเป็นทุศีลแล้ว ท่านเรียกว่า ผู้สร้างเวร (เวรการโก) คือ เป็นผู้มึนเจตนาฆ่าสิ่งภัย และเวรเป็นเหตุให้ได้รับทุกข์ในอบายภูมิในทุคติภพ และเมื่อเกิดในสุคติภพก็เป็นประสพกรรม มีเกิดมาอายุสั้นเป็นต้น ศีล ๕ หรือสิกขาบท ๕ มุ่งหมายเพื่อให้งดเว้นจากภัยและเวรทั้ง ๕ โดยมุ่งเจตนาคือ ความตั้งใจเป็นสำคัญ เพื่อให้ทราบองค์ประกอบศีล ๕ มากขึ้น จึงขออธิบายรายละเอียดอื่นๆ เพิ่มเติม ดังนี้

ศีลข้อที่ ๑ ได้แก่ เว้นจากปาณาติบาต หมายถึงเว้นจากการฆ่าสัตว์ที่มีชีวิตให้ตกลงไป ศีลข้อนี้มีความหมายกว้างรวมถึงชีวิตสัตว์ทุกชนิดที่มีชีวิต การเบียดเบียนชีวิตให้ถึงกับตาย นอกจากผิดศีลแล้วยังถือว่าเป็นบาป (ความชั่ว) จะมีโทษมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. คุณ สัตว์มีคุณมาก ฆ่าก็มีโทษมาก ฆ่าสัตว์มีคุณน้อยก็มีโทษน้อย เช่น ฆ่าพระอรหันต์มีโทษมากกว่าฆ่าปุถุชน ฆ่าสัตว์ช่วยงานมีโทษมากกว่าสัตว์ดุร้าย เป็นต้น

๒. ขนาดกาย สำหรับสัตว์จำพวกเดรัจฉานที่ไม่มีคุณก็เหมือนกัน ฆ่าสัตว์ใหญ่ มีโทษมาก ฆ่าสัตว์น้อยมีโทษน้อย

๓. ความพยายาม มีความพยายามมากในการฆ่ามีโทษมาก มีความพยายามน้อย มีคุณน้อย

๔. กิเลสหรือเจตนา กิเลสหรือเจตนาแรงจะมีโทษมาก แต่หากกิเลสหรือเจตนาอ่อนโทษก็น้อย เช่น ฆ่าด้วยโทสะหรือจงใจเกลียดชัง มีโทษมากกว่าฆ่าด้วยป้องกันตัว^{๑๕}

หลักเกณฑ์การกระทำเพื่อกำหนดได้ว่าเป็นการละเมิดศีลข้อปาณาติบาต พระอรธรรคณาจารย์ได้จัดวางองค์ประกอบการละเมิดไว้ว่า สัตว์มีชีวิต ๑. ความเป็นผู้สำคัญว่าสัตว์มีชีวิต (รู้ถือว่า

^{๑๔} อกฺ ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๒๘-๒๒๙.

^{๑๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๗๗๑.

สัตว์มีชีวิต) ๑. จิตคิดจะฆ่า ๑. สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น ๑^{๖๖} ผู้รักษาศีลชื่อว่าศีลขาดก็ต่อเมื่อกระทำครบองค์ ๕ นี้

๒. ศีลข้อที่ ๒ ได้แก่ เว้นจากอกุทินนาทาน หมายถึง การไม่ถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ด้วยอาการขโมย หมายความว่า การไม่เบียดเบียนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตด้านทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต การลักขโมยจะมีโทษมากหรือโทษน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งของและคุณความดีของเจ้าของทรัพย์ ถ้าสิ่งของมีค่ามากประกอบกับคุณงามความดีของเจ้าของทรัพย์มีมากย่อมมีโทษมาก ถ้าสิ่งของเล็กน้อยโทษก็มีน้อย นอกจากนี้ต้องประกอบด้วยกิเลสกับความพยายามอีก เช่น ถ้าสิ่งของมีค่าเสมอกันกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์ ผู้ลักขโมยมีความปรารถนาอยากได้และมีความพยายามมากก็จะโทษมาก แต่ถ้าของนั้นได้มาโดยง่าย มีความปรารถนาอยากได้น้อยก็จะมีโทษน้อย

องค์ประกอบของอกุทินนาทาน มีองค์ ๕ คือถือเอาสิ่งของบุคคลอื่นหวงแหน ๑. รู้ว่าของนั้นเป็นของที่เขาหวงแหน ๑. จิตคิดจะลัก ๑. มีความพยายาม ๑. ลักของนั้นได้มาด้วยความพยายามนั้น ๑^{๖๗} เมื่อกระทำครบองค์ ๕ นี้เรียกว่าขาดศีล แต่เมื่อไม่ครบองค์ประกอบก็ได้ชื่อว่าต่างพร้อย

ศีลข้อที่ ๓ ได้แก่ เว้นจากกามสุมิจฉาจาร คือ การไม่ประพฤติในกามทั้งหลาย หมายความว่างดเว้นจากความประพฤติที่จะล่วงละเมิดคู่ครอง หรือการไม่ล่วงเกินขอบเขตแห่งความเป็นสามีภรรยา กัน ซึ่งดำเนินไปทางกาย ในกาประพฤติเมธุนด้วยประสงค์ในการเสพสังขาร* โดยมีเจตนาล่วงเกินอนันยฐาน* การประพฤติกามสุมิจฉาจารจะมีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่อยู่กับคุณงามความดีของผู้ถูกละเมิด ความแรงของกิเลสและความพยายาม กล่าวคือผู้ถูกละเมิดประกอบด้วยความดีมาก ย่อมมีโทษมาก ส่วนผู้ประกอบด้วยความดีน้อยย่อมมีโทษน้อยกว่า แต่หากมีความพอใจด้วยกัน มีความปรารถนาและความพยายามมากมีโทษมาก มีความปรารถนาและความพยายามน้อยโทษก็น้อย เป็นต้น

องค์ประกอบของกามสุมิจฉาจารมีองค์ ๔ คือ วัตถุประสงค์ไม่ควรรถึง (สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมิด) ๑. จิตคิดจะเสพ ๑. มีความพยายามในการเสพ ๑. ยังมรรคให้ถึงมรรค (อวัยวะให้ถึงกัน) ^{๖๘} เมื่อกระทำครบองค์ ๔ นี้ชื่อว่าศีลขาด ถ้าไม่ครบองค์คือว่า ศีลต่างพร้อย

ศีลข้อที่ ๔ ได้แก่ การเว้นจากมุสาวาท คือ การไม่ประพฤติด้วยวาจาที่กล่าวเท็จ หมายความว่างดเว้นจากความประพฤติในการกล่าวด้วยคำพูดที่บิดเบือนจากความเป็นจริง โดยมีความตั้งใจเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจผิดคิดว่า คำที่กล่าวเท็จนั้นเป็นความจริง โดยการแสดงออกทางกาย

^{๖๖} มหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลัตถปิณี แปล เล่ม ๒ พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๕๗.

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

^{๖๘} อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๒.

วจา การแสดงออกทางกายนั้น หมายถึงกิริยาอาการที่แสดงให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่นการเขียนจดหมายที่เป็นเท็จ การทำรายงานหลักฐานเท็จปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐาน ทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อ รวมถึงการแสดงกิริยาทางกายอย่างคนใบ้ เป็นการให้สัญญาณทำให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น การสั่นศรีษะ พยักหน้า ทำมือ เป็นต้น ส่วนด้านวจาหมายถึงคำพูดที่ไม่มีสาระหรือหาประโยชน์ไม่ได้ การพูดเท็จจะมีโทษมากหรือน้อย “แล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกคัดรอนเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็กน้อยและแล้วแต่ผู้พูด เช่น คฤหัสถ์จะไม่ให้ของของตนก็พูดไปว่า ไม่มีก็ยังมีโทษน้อย ถ้าเป็นพยานเท็จก็มีโทษมาก สำหรับบรรพชิตพูดเล่นมีโทษน้อย จงใจบอกของที่ไม่เคยเห็นว่าเห็นโทษมาก”^{๗๕}

องค์ประกอบของมุสาวาทมีองค์ ๔ คือ เรื่องไม่จริง ๑. จิตคิดที่จะพูดให้ผิด ๑. มีความพยายามเกิดจากความตั้งใจ ๑. ผู้อื่นเข้าใจเนื้อความนั้น ๑^{๗๖} เมื่อกล่าววจาครบองค์ ๔ ชื่อว่า สัตถาถ ถ้าไม่ครบองค์ ถือว่าค้างพร้อยไม่คิงาม

ศีลข้อที่ ๕ ได้แก่ การเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย คือ การไม่เสพของมีนเมา หมายความว่าสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นสิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะเป็นสิ่งที่ควรงดเว้น เพราะสุราและเมรัยเหตุให้ผู้ดื่มมีนเมา ขาดความยังคิดหลงลืมสติ สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับโทษของการดื่มสุราเมรัย ๖ ประการ ในที่ฉนิกาย ปาฎิกวรรค สิงคาลกสูตร ความว่า

คฤหบดีบุตร โทษในการประกอบเนื่องๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖ ประการ คือความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง ๑. ก่อการทะเลาะวิวาท ๑. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค ๑. เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ๑. เป็นเหตุไม่รู้จักอายุ ๑. เป็นเหตุทอนปัญญา^{๗๗}

การดื่มน้ำเมาจากมีโทษทางร่างกายและจิตใจ อันเป็นการบั่นทอนสติปัญญาของตนเองแล้ว ยังมีโทษกระทบโดยตรงต่อสังคม เพราะศีลข้อที่ ๕ นี้เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทขาดสติสัมปชัญญะจึงเป็นเหตุให้ละเมิดศีลข้ออื่นๆ ได้ทั้งหมด ปัญหาต่างๆ ทางสังคมอันสืบ เนื่องจากสุราและเมรัยตลอดถึงของมีนเมาประเภทต่างๆ ฆาตกรรม โจรกรรม การข่มขืน การหลอกหลวงและอุบัติเหตุๆ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

^{๗๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๓๓๓.

^{๗๖} มหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๗.

^{๗๗} ที.ปา. (ไทย). ๑๔/๒๔๘/๑๕๘.

ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เห็นหรือไม่ได้ฟังมาแล้วว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละการค้ำ
น้ำมาคือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท งควั้นจากการค้ำน้ำมา พระราชา
จับเขาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการงควั้นจาก
การค้ำน้ำมา แต่ว่าบาปกรรมของเขานั้นแหละย่อมบอกให้ทราบว่าเป็นคนผู้นี้
ประกอบการค้ำน้ำมาแล้ว

ฆ่าหญิงหรือ ชายตาย ลักทรัพย์ เขามาจากบ้านหรือจากป่า ละเมิดประเวณีในหญิง
หรือบุตรของผู้อื่น ทำลายประโยชน์ของคฤหบดี หรือบุตรของคฤหบดีด้วยมุสาวาท
พระราชาจับเขา มาประหาร จองจำ เนรเทศ กระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการค้ำ
น้ำมา คือสุราเมรัยเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟัง
มาแล้วและจักได้ฟังต่อไป^{๘๒}

ศีลข้อที่ ๕ นี้เป็นสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เพื่ออนุเคราะห์ประโยชน์
แก่กุลแก่ ศักดิ์ทั้งปวง เป็นหลักการที่สำคัญสำหรับเสนอแนะวิธีการปฏิบัติแก่หมู่ชนไม่ให้ตั้งอยู่
ในความประมาท เพื่อให้ตั้งมั่นอยู่ในอัมปมาทธรรม เพราะความไม่ประมาทเป็นยอดแห่งกุศล
ธรรมทั้งปวง ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

เราไม่เล็งเห็นธรรมอย่างอื่นแม้สักอย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่
เกิดขึ้น หรือให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไป เหมือนความไม่ประมาท เมื่อไม่
ประมาทแล้ว กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเสื่อม
ไป^{๘๓}

ดังนั้น เจตนาที่แท้จริงในการบัญญัติศีลข้อนี้ ก็เพื่อการรักษาคนไม่ให้ตกเป็นทาสของ
สิ่งเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นสิ่งทำลายสติสัมปชัญญะของคนเราได้มากที่สุด ในการป้องกันตนเอง
ที่ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดโดยเฉพาะสุราและเมรัยนี้ ที่จะเป็็นสาเหตุสำคัญในการล่วงละเมิด
สิกขาบทที่สมาทานแล้วเพื่อความเข้าใจในศีลข้อนี้ให้มากยิ่งขึ้น จึงควรพิจารณาถึงจุดมุ่งหมาย
ในการบัญญัติศีลข้อที่ ๕ ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า

เพื่อความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์^{๘๔}

เพื่อความรู้จักในกิจที่ควรทำในอดีต อนาคต และปัจจุบัน

เพื่อความมีสติมั่นคงอยู่เสมอ ความเป็นผู้มีสติความเที่ยงตรง

^{๘๒} อกุ ปญจก (ไทย) ๒๒/๑๓๘/๒๑๔.

^{๘๓} อกุ เอก. (ไทย) ๒๐/๕๕/๑๐. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

^{๘๔} อกุ นวก. (ไทย) ๒๓/๒๓/๓๓. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

เพื่อความเป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์^{๘๕}

ฉะนั้น การที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีลข้อนี้ ก็เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าโทษของอบายมุขนั้นมีผลร้าย เป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมทั้งหลาย หรือเรียกว่าเป็นหนทางแห่งความเสื่อมจากความดี เพราะเหตุแห่งการบัญญัติศีลข้อนี้ จึงเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้ละเมิดสิกขาบทอีก ๔ ข้อข้างต้นนั้น

๒.๗. ความเป็นมาของการบัญญัติศีล ๕

ในความเป็นมาศีล โดยเฉพาะศีล ๕ ถือเป็นหลักปฏิบัติที่มีมาก่อนการอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า ดังปรากฏในอรรถกถาสังคีติสูตรท่านแสดงไว้ว่า ศีล ๕ และศีล ๑๐ มีมาก่อนการเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า ในอรรถธรรมบท ภิกขุวรรคได้แสดงไว้ว่า ศีล ๕ ชื่อว่า กุรุธรรม^{๘๖}

อนึ่งหลักปฏิบัติที่มีลักษณะคล้ายกับศีล ๕ นี้ มีปรากฏในศาสนาอื่น เช่น ศาสนาเซน แต่หลักปฏิบัติที่คล้ายศีล ๕ ในศาสนาเซนเรียกว่า “มหาพรต” (มี ๖ ข้อ) เป็นข้อปฏิบัติสำหรับนักบวช และจัดเรียงลำดับไม่ตรงกันซึ่งนักบวช ในศาสนาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายพรตนี้ กล่าวคือ ละเว้นการทำร้ายสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ไม่พูดเท็จ ไม่ลักขโมย ไม่เสพเมถุน ไม่ครอบครองทรัพย์สิน และไม่บริโภคอาหารในเวลากลางคืน^{๘๗}

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติสากลของมนุษย์ผู้ปรารถนาความสงบสุข เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ต้องอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่เป็นพวกสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ ในขณะที่มนุษย์มีไม่มากปัญหาก็ไม่มาก แต่เมื่อมนุษย์มีจำนวนมากปัญหาและความยุ่งยากก็มากขึ้น คุณงามความดี ฉะนั้น^{๘๘} ในพระไตรปิฎกมีการกล่าวถึงศีล ๕ มีปรากฏหลายแห่ง ทั้งที่กล่าวในลักษณะรวมๆ เป็นธรรมทั่วไป ไม่ได้กล่าวเจาะจงลงไปว่าเป็นศีล ๕ โดยตรง เช่น ในอัครัญสูตร ที่ฉนิกาย ปาฐกวรรค ในส่วนที่แสดงถึงความบริสุทธิ์แห่งวรรณะ ๔ ความว่า

แม้กษัตริย์บางพระองค์ในโลกนี้เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ถือเอาสิ่งที่เจ้าของไม่ได้ให้ประพฤติดิฉิด ในกาม พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า เพ่งเล็งอยากได้ของเขา มีจิตพยาบาท เห็นผิดด้วยประการดังกล่าวมานี้ ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล นับว่าเป็น

^{๘๕} พ.อ. ๑/๒๕. (ไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

^{๘๖} มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ธรรมปัทมฎกเถา ภาค ๑ เรื่องสังยุตต์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๓.

^{๘๗} ธนุ แก้วโอภาส, ศาสนาโลก, (กรุงเทพมหานคร: หจก. เอ็มเทรคดิง, ๒๕๔๒), หน้า ๒๒๖.

^{๘๘} ธนิต อยู่โพธิ์, อานิสงส์ศีล ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

อกุศลมีโทษ นับว่ามีโทษ ไม่ควรประพฤติ นับว่าไม่ควรประพฤติ ไม่สามารถเป็น
อริยธรรม นับว่าไม่สามารถเป็นอริยธรรม เป็นธรรมคำ มีวิบากคำ ที่วิญญูชนติเตียน
ธรรมเหล่านั้น ปรากฏอย่างชัดเจน ในกษัตริย์บางพระองค์ในโลกนี้^{๘๘}

การกล่าวครบทั้ง ๕ ข้อและกล่าวเจาะจงลงไปว่าเป็นศีล ๕ โดยเฉพาะ เช่น ในสังยุตต
นิกาย สพยตนวรรค กล่าววาศีล ๕ เป็นธรรมสำหรับสตรีผู้ครองเรือนความว่า

ภิกษุทั้งหลาย มาตุคามผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ จึงจะเป็นผู้สามารถอยู่
ครองเรือน ธรรม ๕ ประการได้แก่ มาตุคามเป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๑ เป็นผู้เว้น
จากอทินนาทาน ๑ เป็นผู้งดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ๑ เป็นผู้งดเว้นจากมุสาวาท ๑
เป็นผู้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท^{๘๙}

ในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต กล่าวถึงศีล ๕ ว่าเป็นธรรมเป็นเหตุให้ถูกเชิญไปอยู่
ในสวรรค์ความว่า

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นผู้ถูกเชิญไปอยู่
ในสวรรค์ ธรรม ๕ ประการได้แก่ บุคคลเป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๑ เป็นผู้งดเว้นจา
กอทินนา ทานา ๑ เป็นผู้งดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ๑ เป็นผู้งดเว้นจากมุสาวาท
๑ เป็นผู้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑

ในทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ได้แสดงไว้ว่า ศีลเป็นหลักปฏิบัติเรียกว่า สิกขาบท ความว่า
สิกขาบท ๕ อย่างได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. อิทินนาทานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์
๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องจากการประพฤติผิดในกาม
๔. มุสาวาทา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ
๕. สุราเมษมัชชปมาทัญฐานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา
คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท^{๙๐}

ในขุททกนิกาย เปตวัตถุ ท่านแสดงศีลว่าเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้พ้นจากนรกได้
ความว่า

^{๘๘} ที.ปาฎิ. (ไทย) ๑๑/๑๑๕/๘๕.

^{๘๙} ส. สพ. (ไทย) ๑๘/๔๕๕/๒๘๕.

^{๙๐} อ. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๕/๑๓๔.

วันนี้ขอมหาบพิตรทรงมีพระทัยเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ เป็นสรณะ จงสมาทานสิกขาบท ๕ อย่าให้ขาดและค้างพร้อย จงทรงงด เว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ จงทรงยินดีด้วยพระมหาหีของพระองค์ ไม่ทรง พุศเท็จและไม่ทรงดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เมื่อ พระองค์เป็นผู้ไม่ประมาทพระองค์ทรงประพฤติธรรมโดยเคารพตลอดคืนและวันอย่าง นี้ พึงพ้นจากนรก^{๕๒}

นอกจากนี้ศีล ๔ ข้อต้นของศีล ๕ ยังมีปรากฏอีกหลายแห่งในพระไตรปิฎก เป็น ๔ ข้อต้นของกุศลกรรมบถบ้าง เช่น ในอังกุตตรนิกาย ทสกนิบาต ท่านพระมหากัจจายะแสดงธรรม ความว่า

อาวุโสทั้งหลาย การฆ่าสัตว์เป็นสิ่งไม่เป็นธรรม เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากฆ่าสัตว์เป็น สิ่งเป็นธรรม ส่วนอกุศลกรรมอันลามกมิใช่น้อยที่เกิดขึ้นเพราะการฆ่าสัตว์เป็นปัจจัย นี่เป็นสิ่ง ที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลกรรมมิใช่น้อยที่ถึงความเจริญเต็มที่ เพราะเจตนาเครื่องงดเว้นจาก การฆ่าสัตว์เป็นปัจจัย นี่เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์

อาวุโสทั้งหลาย การลักทรัพย์เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ฯลฯ

อาวุโสทั้งหลาย การประพฤติดิในกามเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ฯลฯ

อาวุโสทั้งหลาย การพุดเท็จเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ฯลฯ^{๕๓}

นอกจากนี้ ศีล ๕ ยังมีลักษณะเป็นข้อห้ามไม่ให้ประพฤติ (วาริตตศีล) ในขณะเดียวกัน ก็เป็นทางให้ผู้ประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เรียกว่า ธรรม คือ คือ ให้เป็นผู้มีเมตตากรุณาต่อสัตว์ เป็นคน เสียสละ เป็นคนรู้จักรักแต่พอดียินดีในสิ่งที่ตนได้ มีสัจจะและมีสติไปพร้อมๆ กัน ใน พระพุทธศาสนา ศีล ๕ มีลักษณะเป็นธรรมและเป็นวินัย กล่าวคือสำหรับบุคคลทั่วไปแม้เป็นผู้ไม่ นับถือพระพุทธศาสนา เมื่อกระทำผิดศีลย่อมผิดจากธรรมดา คือได้เปลี่ยนแปลงธรรมชาติ เช่น การ ฆ่าสัตว์ สัตว์ทุกชนิดมีกำหนดอายุตามวงจรชีวิตของตัวเอง เมื่อมนุษย์ฆ่าสัตว์นั้นให้ตาย ก็เท่ากับ ได้ตัดวงจรชีวิตของสัตว์นั้นลง ชื่อว่ากระทำผิดธรรมชาติหรือผิดปกติ ศีล ๕ จึงมีลักษณะเป็นธรรม คือเป็นข้อที่ควรประพฤติของมนุษย์ทุกคน ส่วนศีล ๕ ที่เป็นระเบียบปฏิบัติของอุบาสกอุบาสิกา ในพระพุทธศาสนา คือเป็นข้อปฏิบัติอย่างต่ำสุดของพุทธศาสนิกชนอย่างนี้ศีล ๕ จึงจัดเป็นวินัย ของอุบาสกอุบาสิกา ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นวินัย ในคัมภีร์อุปาสนกษณาลังการกล่าวว่าเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเชตะวันมหาวิหาร ได้ตรัสสิกขาบท ๑๐ มีปาณาติบาต เป็นต้น มีชาตรูปชตะ

^{๕๒}ที.ปา (ไทย) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗.

^{๕๓}ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๑๒๑/๒๓๕.

เป็นที่สุด เมื่อทรงกำหนดให้เป็นลักษณะของสามเณรทั้งหลาย และได้ตรัสศีล ๕ หรือสิกขาบท ๕ รวมไว้ในครั้งนั้นด้วย^{๕๔}

จึงสรุปได้ว่าที่มาของการบัญญัติศีล ๕ หรือที่มาของคำว่าศีล ๕ ได้ว่าศีล ๕ ตามพระบาลีชั้นเดิมเมื่อก้าวถึงความประพฤติกของคนที่ไปทานใช้คำว่า ธรรม ๕^{๕๕} แต่เมื่อใช้ในฐานะเป็นข้อฝึกหัดของชาวพุทธผู้เป็นคหบดี หรืออภิวินัยของอริยสาวกฝ่ายฆราวาส เรียกว่า สิกขาบท ๕^{๕๖} ส่วนที่เรียกตรงๆ ว่าศีล ๕ นั้นพบในพระวินัยปิฎก^{๕๗} และในข้อความร้อยกรองของคัมภีร์ชั้นรอง กาลต่อมาในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาจึงนิยมใช้กันอย่างดาษดื่นเรื่อยมา เพราะฉะนั้นศีล ๕ จึงเป็นหลักปฏิบัติสากลที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ เป็นหลักจริยธรรมของสังคมที่มีมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้น ข้อปฏิบัติอันมีลักษณะใกล้เคียงกับศีล ๕ จึงมีปรากฏในหลักคำสอนด้านสังคมของหลายศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นและประกาศพระพุทธศาสนาในโลก ได้ทรงรับรองหลักปฏิบัติทั้ง ๕ นี้ เป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้นของชาวพุทธผู้ครองเรือน เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข หากจะพิจารณาอย่างละเอียดแล้วพบว่าข้อปฏิบัติอื่น โดยเฉพาะส่วนที่เป็นวินัยขยายออกไปจากศีล ๕ นี้เป็นส่วนใหญ่^{๕๘} ศีล ๕ จึงมี

๒.๘ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน

๒.๘.๑ ความหมายของชุมชน

คำว่า “ชุมชน” เป็นคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษว่า “Community” ในภาษาไทยใช้อีกคำว่า “ประชาคม” แต่ไม่ได้รับความนิยามเท่ากับคำว่า “ชุมชน” ความหมายของคำว่าชุมชนอาจจำแนกได้เป็นความหมายตามสามัญสำนึก ความหมายตามรูปศัพท์และความหมายทางวิชา ดังนี้

ก. ความหมายโดยสามัญสำนึก “โดยสามัญสำนึกแล้ว “ชุมชน” หมายถึง ครอบครัวหลายๆ ครอบครัวมาอยู่รวมในบริเวณเดียวกัน มีลักษณะเป็นเพื่อนบ้านกัน ซึ่งอาจเป็นญาติพี่น้องหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น คนที่อยู่รวมในบ้านเรือนหรือครอบครัวเดียวกัน จึงไม่ใช่ชุมชนในความหมายโดยสามัญสำนึกหรือความรู้สึก คนที่อยู่รวมกันในบ้านหลังเดียวกันถึงจะมีอาณาบริเวณเป็นภูมิลำเนา รวมกันก็เรียกว่าเป็น “ครอบครัว” หรือ “ครัวเรือน” ไม่เป็น “ชุมชน” เพราะความรู้สึกที่ว่า

^{๕๔} อกุ ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๖๑/๒๖๔.

^{๕๕} ธนิต อยู่โพธิ์, อานิสงส์ศีล ๕, หน้า ๕๖.

^{๕๖} ศ.สพ. (ไทย) ๑๘/๔๘๓/๓๐๓.

^{๕๗} ที.ปา. (ไทย). ๑๑/๒๘๖/๒๗๔.

^{๕๘} วินย. (ไทย) ๗/๒๖๒/๑๑๗.

“ชุมชน” ต้องประกอบด้วยหลายๆ คริวเรือนที่อยู่ใกล้เคียงกัน ซึ่งทุกคนยอมรับว่าอยู่ร่วมในบริเวณเดียวกันนั่นเอง”

ข. ความหมายโดยรูปศัพท์ “ชุมชน” เป็นคำที่บัญญัติใช้ในภาษาไทยอย่างเป็นทางการเมื่อไม่นานมานี้เองจะเห็นได้จากไม่ได้บัญญัติไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๕๓ เพิ่งบัญญัติไว้ครั้งแรกในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้อธิบายไว้ว่า “ชุมชน” เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประชาคม” หมายถึง

๑. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึงเขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้น ย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดดีกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ดินกำเนิดเดิมของชาติ หรือศาสนา

๒. ความรู้สึกและทัศนคติทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้ร่วมเข้าเป็นกลุ่ม ความหมายของชุมชนโดยรูปศัพท์จึงมีลักษณะใกล้เคียงกับความหมายโดยสามัญสำนึก แต่ที่แตกต่างออกไปบ้าง คือ การเป็นสังคมขนาดเล็กและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ส่วนคำว่า “สังคม” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๕๓ ให้ความหมายไว้ว่า การคบค้าสมาคมกัน หมู่คนที่เจริญแล้วร่วมคบค้าสมาคมกัน หรือการพบปะ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายไว้ว่า คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มหนึ่ง เช่น สังคมชั้นสูง

ดังนั้น “ชุมชน” ในความหมายโดยรากศัพท์ จึงเป็นสังคมขนาดเล็ก คือ เป็นกลุ่มคนที่มีการคบค้าสมาคมกัน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ถ้าหากเป็นเพียงหมู่ชนที่รวมกันอยู่อย่างหนาแน่นหรือรวมกันมากๆ ในบริเวณเดียวกันโดยไม่มีการคบค้าสมาคมและไม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันแล้วจะหมายถึงชุมนุมชน ไม่ใช่ชุมชน ดังนั้น ถ้าพิจารณาจากรูปศัพท์แล้วครอบครัวยังเป็นสังคมขนาดเล็กที่สุด ก็มีลักษณะเป็นชุมชนด้วย

ค. ความหมายทางวิชาการ นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” ไว้หลายท่าน ดังนี้

มาร์วิน อี. โอนเซน ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง องค์การทางสังคมประเภทหนึ่ง ประกอบด้วยพื้นที่บริเวณหนึ่งที่บรรดาสมาชิกตอบสนองความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่และแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

เออร์วิน ที. แชนเดอร์ส ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” เป็นกลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมาย หรือข้อบังคับอันเดียวกันมีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือนๆ กัน

เดนิส อี. พอพลิน ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มที่มีการร่วมมือกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน มีการสมาคมแบบเผชิญหน้ากันมีความสนิทสนมรู้จักกันเป็นอย่างดี

ประสาธ หลักศิลา ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนพวกหนึ่งซึ่งครอบครองบริเวณที่มีอาณาเขตแน่นอน โดยถือว่าตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น และมีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง^{๕๕}

เสาวคนธ์ สุดสวาท ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” เป็นการมารวมกันอยู่เป็นกลุ่มตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน ไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น เมือง ประเทศ หรือหมายถึงอาณาบริเวณท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นมีภาษาพูดเดียวกัน มีจารีตประเพณีเดียวกัน มีความรู้สึกแบบเดียวกัน และมีพฤติกรรมไปตามเจตคติซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกัน^{๖๖}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึงองค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งที่ปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้^{๖๗}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคนและหมายความถึงกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น โดยมีความสนใจ มีวัตถุประสงค์เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^{๖๘}

^{๕๕}ประสาธ หลักศิลา, ชุมชนชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๑).

^{๖๖}เสาวคนธ์ สุดสวาท, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔).

^{๖๗}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๕.

^{๖๘}ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์, ๒๕๒๖).

ประเวศ วะสี ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน^{๑๑๑}

จะเห็นได้ว่านักวิชาการได้ให้ความหมายของชุมชนแตกต่างกันออกไปโดยอาจแบ่งได้ เป็น ๓ แนวทาง คือ

๑. ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคมมีความผูกพันกันและมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับความหมายโดยรูปศัพท์และอาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์เดียวกัน เช่น ครอบครัว เผ่าชนต่างๆ ด้วย

๒. ชุมชน หมายถึง พื้นที่หรือบริเวณทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคน เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

๓. ชุมชน หมายถึง องค์กรทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัด และรวมกันในช่วงเวลาที่ยาวพอสมควร จนเกิดระบบความสัมพันธ์และความผูกพันกันขึ้น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล พรรคการเมือง กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น

จากความหมายโดยสามัญสำนึก ความหมายโดยรูปศัพท์ และความหมายทางวิชาการที่กล่าวมาแล้ว อาจจะทำให้ความหมายของชุมชนได้ว่า หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกันเช่น ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

ดังนั้น การริเริ่มของประชาชน ชุมชนเชื่อในสิทธิเสรีภาพของคน การทำกิจกรรมร่วมกันของชุมชน มีจุดประสงค์และแนวคิดที่คล้ายกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเปิดรับสิ่งใหม่ เพื่อพัฒนาแนวคิดและร่วมกันพัฒนาชุมชน และจะต้องมีหน่วยที่สนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีให้การศึกษแก่ชุมชนจนมีความรู้ ความสามารถในระดับที่เรียกว่า คิดเป็น ทำเป็น จนมีความสามารถที่จะค้นหาปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

^{๑๑๑}ประเวศ วะสี, “คำนำเสนอ” ใน เอกวิทย์ ฌ ถกลาง (บรรณาธิการ). มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อการปรับเปลี่ยนทิศทางในสังคมไทย. (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๘).

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ^{๑๑๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์” เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ประชาชนทั่วไปในปัจจุบันจะดำเนินชีวิต โดยไม่ต้องฆ่าสัตว์ชนิดใดเลยนั้นเป็นไปได้ มีเพียงพนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่เชื่อว่า จะดำเนินชีวิตได้โดยไม่ต้องฆ่าสัตว์ ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่จากทุกกลุ่มสาขาอาชีพมีความเห็นว่า การฆ่าสัตว์ไม่ใช่สิ่งผิดธรรมชาติ จากการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปพบว่า ชายและหญิงเห็นต่างกันเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มที่เห็นว่าการไม่ฆ่าสัตว์มีประโยชน์และกลุ่มที่เห็นว่าไม่มีประโยชน์ โดยแบ่งประโยชน์เป็น ๒ อย่าง คือ ประโยชน์ด้านจิตใจและประโยชน์ตนกับประโยชน์ผู้อื่น ส่วนนักวิชาการเห็นว่า การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์มีประโยชน์ทำให้ไม่มีการเบียดเบียนระหว่างมนุษย์ด้วยกันและระหว่างมนุษย์กับสัตว์ อันจะช่วยให้เกิดความเมตตากรุณาต่อกันมากขึ้น

พระมหาอิสระ สิงห์เปี้ย^{๑๑๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัญหาทินนาทานตามพุทธจริยศาสตร์เถรวาทในบริบทสังคมไทย” เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ จากการศึกษาวิจัยทราบว่า การปฏิบัติเคร่งครัดต่อหลักศีลธรรมหรือพุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานตลอดชีวิตนั้น เป็นสิ่งยากลำบาก เพราะทุกคนมักเผชิญกับสถานการณ์บางอย่าง ที่เป็นเหตุจูงใจให้กระทำทินนาทานในบางครั้ง บางคนแม้จะรู้ว่า การกระทำทินนาทานเป็นสิ่งผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย แต่ก็ตัดสินใจเลือกกระทำเพราะไม่สามารถเอาชนะใจตนเองได้

พระมหาปัญญา ขยปลโย^{๑๑๖} (ดาบพลหาร) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กามสุมิจฉาจารกับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จากศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากเรื่องของกามและพฤติกรรมในการเสพกามของปัจเจกบุคคล ที่ดำเนินชีวิตตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยม (Materialism) เชิงบริโภคนิยม โดยเห็นว่าความสุขทางกายเป็นเรื่องสำคัญและ

^{๑๑๔} พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ, “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒).

* อสังกรรมที่นี้ หมายถึงเมถุนกรรม คือการร่วมประเวณี

* อคมนียฐาน แปลว่า ฐานะสมควรถึง หมายถึง สตรีหรือนุรุษที่มีเจ้าของคุ้มครอง

^{๑๑๕} พระมหาอิสระ สิงห์เปี้ย, “การวิเคราะห์ปัญหาทินนาทานตามพุทธจริยศาสตร์เถรวาทในบริบทสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕).

^{๑๑๖} พระมหาปัญญา ขยปลโย (ดาบพลหาร), “กามสุมิจฉาจารกับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

มีค่าสูงสุดในชีวิตและปัจเจกบุคคลประเภทนี้นับวันแต่จะเพิ่มปริมาณมากขึ้น โดยลำดับ ในขณะเดียวกัน ปัจเจกบุคคลที่มีทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตแบบเจตนนิยม (Idcalism) ซึ่งถือว่าความสุขที่แท้จริงนั้นอยู่ที่จิตใจได้ลดปริมาณลง โดยลำดับ หลักความจริงทางศีลธรรม (Morality) ถูกเมินเฉยจากสังคม ปัจเจกบุคคลในสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งปัญหาทั้งหลายเหล่านั้นเป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสมาก เกินกว่าที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะยื่นมือเข้ามาปกป้องเยียวยาให้หายขาดจากสังคมได้

พระมหาสารวย ญาณสัรวโร^{๑๑๑} (พินดอน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จากการศึกษาวิจัยจึง พบว่ามีผลกระทบแก่สังคมโดยรวม สรุปได้ ๒ ประเด็นคือ ด้านสังคมเป็นโทษทางสังคมคือเป็นสิ่งที่ชาวโลกติเตียน (โลกวิฆชะ) นำความอับอายเสื่อมเสียมาสู่วงศ์สกุล เพราะคนที่เสพสุราเมรัยและของเมา จะกระทำการทุกอย่างได้โดยไม่รู้ตัว เช่น เสพสุราเมรัยและของเมาแล้วฆ่าสัตว์เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน เสพสุราแล้วลักทรัพย์ ฉ้อโกง ทูจริตต่อหน้าที่ เป็นต้น เสพสุราเมรัยและของเมาแล้วประพฤตินิสิตหรือบุรุษที่ต้องห้าม เสพสุราเมรัยและของเมาแล้วพุดปดพุดหลอกหลวงและเสพสุราเมรัยและของเมาแล้วกระทำให้หมดความละอาย หมดความเกรงกลัวการทำชั่วทั้งปวงและด้านตนเองเป็นโทษทางธรรมที่ทำให้ผลในชาตินี้ ทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย ทำให้ความเคารพยำเกรงไม่มีใครเชื่อถือและสุดท้ายจะมีปัญญาเสื่อมถอยกลายเป็นคนบ้า

นันทนา อังสุวรังสี^{๑๑๒} ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบท ที่มีอยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ จากการศึกษาภาคเอกสารพบว่า พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงความสำคัญ เป็นองค์แห่งความประพฤติเบื้องต้นของการบรรพชาธรรมทางพระพุทธศาสนาและกล่าวถึงปฐมเหตุแห่งการปรากฏของเบญจศีลสืบเนื่องมาจากความละโมภและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยการเบียดเบียนผู้อื่น นอกจากนี้ได้แสดงคุณและโทษของการปฏิบัติเบญจศีลและละเมิดต่อเบญจศีล

^{๑๑๑}พระมหาสารวย ญาณสัรวโร, “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยวงศกรราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^{๑๑๒}นันทนา อังสุวรังสี, “การการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบท ที่มีอยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๓).

ทั้งชีวิตนี้และชีวิตหน้า ส่วนอรรถกถา ได้อธิบายเพิ่มเติมพร้อมทั้งแจกแจงรายละเอียดต่างๆ เช่น อธิบายความหมายของคำว่าศีล คือความสงบและแสดงประเภทและลักษณะของการรักษาศีล นอกจากนั้นกล่าวถึงองค์ประกอบ หลักเกณฑ์การพิจารณาโทษและประมวลวิธีการต่างๆ ที่นับว่าเป็นความพยายามในการละเมิดต่อเบญจศีล

จากการวิจัยภาคสนาม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ใน ๓ พื้นที่ ยังคงมีค่านิยมและปฏิบัติต่อเบญจศีลสอดคล้องตามหลักทฤษฎี คือ มีความเห็นว่าเบญจศีลมีความสำคัญมากและบัญญัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคมและเห็นว่าการถือศีลนำไปสู่สุคติ พรุ่งพร้อมด้วยทรัพย์และถึงความดับทุกข์ได้ ทั้งยังเห็นว่าเบญจศีลไม่ขัดกับสภาพสังคมปัจจุบันการประกอบอาชีพและการพัฒนาความเจริญของชาติ แต่ยังมีประชากรบางส่วนในพื้นที่ที่ทำการวิจัย มีค่านิยมและการปฏิบัติต่อเบญจศีลเบี่ยงเบนและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัย ๓ ประการ คือ อาชีพ, ความเจริญทางวัตถุ, และความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเขตเมือง ดังนั้น หมู่บ้านชนบทจะยังคงรักษาค่านิยมและการปฏิบัติต่อเบญจศีลได้ถูกต้องมากกว่าหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเขตเมืองมากกว่า และชุมชนเมืองซึ่งมีความเจริญทางวัตถุมากกว่าชนบท ประชากรทั้งหมดยังเห็นว่า เบญจศีลข้อที่ปฏิบัติยากที่สุดและมีความเชื่อในผลกรรมน้อยที่สุดคือ ศีลข้อปาณาติบาต หรือศีลข้อที่ ๑

อธิษฐาน พุทธศิลป์ศักดิ์กุล^{๑๑๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ศึกษาการรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนในวัยแรงงานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงานในปัจจุบันบุคคลรวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อให้เห็นภาพรวมของการรักษาศีลห้าในปัจจุบันของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน ในการเข้าไปอยู่ในสังคมอภิบาลที่ดี (good social governance) กลุ่มตัวอย่างคือ พุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน อายุระหว่าง ๑๕-๖๐ ปี จำนวน ๑๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า Chi-Square Test เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ ๓ เว้นจากการประทุษร้ายในกามและศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยในระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ ๔ เว้นจากการพูดปดอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้าอย่างมีนัยสำคัญทาง

^{๑๑๕} อธิษฐาน พุทธศิลป์ศักดิ์กุล, “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕).

สถิติที่ระดับ .๐๕ นอกนั้นก็คือ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรักษา
 ศิลหัตถ์ ดังนั้นหากองค์กร หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีสนใจต้องการศึกษาเรื่องการรักษาศิลปหัตถ์
 ของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงานต่อไป อาจจะศึกษาวิจัยในเขต หรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบ
 ผลที่ได้รับและควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ข้อมูลในเชิงลึกต่อไป

เสาวรีย์ ตะโพนทอง^{๑๑๑} พฤติกรรมการนำศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนิสิต
 นักศึกษา สถาบันอุดมศึกษารัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษา
 พฤติกรรมการนำศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้
 เรื่องความหมายของศิลปะและรู้ว่าการตีความตีความที่มีแอลกอฮอล์เป็นการละเมิดศิลปะ ๕ โดยจะรับรู้
 เรื่องศิลปะ ๕ จากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ ส่วนพฤติกรรมการนำศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 นิสิตนักศึกษาจะละเมิดศิลปะข้อ ๑ เพราะต้องตบยุงหรือแมลงที่มารบกวน ละเมิดศิลปะข้อ ๒ โดยทุจริต
 ในการสอบ ลอกการบ้านหรือรายงานของเพื่อน ละเมิดศิลปะข้อ ๔ โดยเล่าเรื่องไม่ตรงกับความจริงต่อ
 พ่อแม่และละเมิด ศิลปะข้อ ๕ โดยตีความตีความที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับศิลปะข้อ ๓ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่
 ไม่ค่อยละเมิดหรือนานๆ ครั้งจึงจะทำผิดศิลปะข้อนี้ เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่จะรักและซื่อสัตย์
 ต่อแฟน สำหรับความแตกต่างทางพฤติกรรมการนำศิลปะ ๕ ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันพบว่า เพศชาย
 จะละเมิดศิลปะข้อ ๓ มากกว่าเพศหญิงและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างศิลปะทั้ง ๕ ข้อ มี
 ความสัมพันธ์กันทางบวกทุกข้อ

กาญจนา จิตต์สุพร^{๑๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการ
 ปฏิบัติศิลปหัตถ์ของนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาความรู้
 ความเข้าใจและทัศนคติในการปฏิบัติศิลปะ ๕ ของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด
 กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดวิธีการศึกษา เป็น ๒ ส่วน คือ การใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้
 ความเข้าใจของนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๖ แบบสอบถามทัศนคติของนักเรียนมีค่าความ
 เชื่อมั่นเท่ากับ .๘๐ แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคมีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นเท่ากับ .๗๐ และ .๘๘

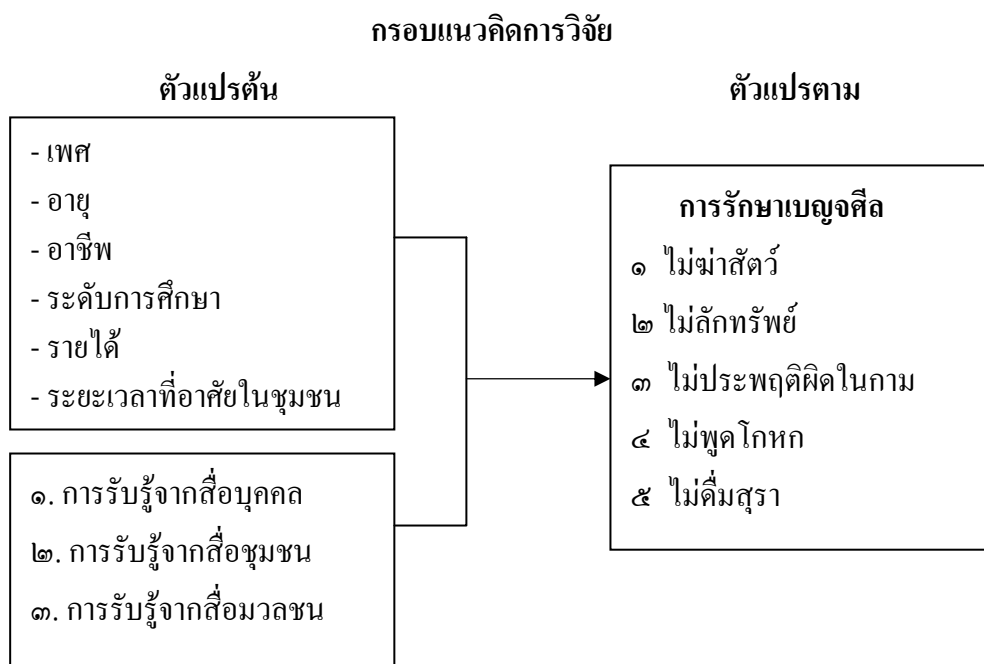
^{๑๑๑}เสาวรีย์ ตะโพนทอง, “ พฤติกรรมการนำศิลปะ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนิสิตนักศึกษา
 สถาบันอุดมศึกษารัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: การประชุมทางวิชาการของ
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ ๔๑ : สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขา
 สังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์, ๒๕๔๘),
 หน้า ๗๖-๘๑.

^{๑๑๒}กาญจนา จิตต์สุพร, “ศึกษาความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการปฏิบัติศิลปหัตถ์ของนักเรียน ใน
 โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕).

แบบสอบถามวิธีแก้ไขปัญหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๗๐ ตามลำดับและใช้การสัมภาษณ์บุคคลในสังคมที่มีบทบาทเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๖๓๖ คน จาก ๖ โรงเรียน เขตสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติที่เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำไปโปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปมาใช้คำนวณสถิติ จากการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจศีลห้าของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความรู้ความเข้าใจที่ดีกว่านักเรียนในระดับอื่นๆ สำหรับในด้านทัศนคติของนักเรียนทั้ง ๓ ระดับ ที่มีต่อศีลห้าอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติศีลห้าของนักเรียนทั้ง ๓ ระดับ นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความเห็นว่าศีลข้อที่ ๑ เว้นการฆ่าสัตว์เป็นข้อที่ปฏิบัติได้ยากกว่าศีลข้ออื่นๆ ในทางตรงกันข้ามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓ ให้ความเห็นว่าศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการกล่าวเท็จเป็นข้อที่ปฏิบัติยากที่สุด

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในงานวิจัยได้กำหนดแนวทางสำหรับศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมา คุณค่า ความสำคัญและเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีล หรือ ศีล ๕ ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

๒.๑๐ กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการรับข้อมูลข่าวสารที่ผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนในชุมชน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางของการรักษาเบญจศีล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

- ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ศึกษาการรับข้อมูลข่าวสารที่ผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารงานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์ สารสนเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยแจกแบบสอบถามกับ กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบริการทางสังคมศาสตร์

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๕๐๐ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane)^๑ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ได้ขนาดกลุ่มของตัวอย่างจำนวน ๑,๕๐๐ คน แล้วทำการสุ่มจากประชากร โดยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ ช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม ๒๕๕๓

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๔ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษาโดย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบและกรอกข้อมูล

ส่วนที่ ๒ ปัจจัยทางด้านการศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการแนะนำให้รักษาศีล ตามหลักพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ ๓ ปัจจัยทางด้านการศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ คือ

๕	หมายถึง	ในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	ในระดับมาก
๓	หมายถึง	ในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	ในระดับน้อย
๑	หมายถึง	ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีล

^๑สุวริย์ โภการภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๕-๑๓๐.

๓.๓.๒ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาจากเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักเบญจศีล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
๓. สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
๔. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
๕. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence)^๒
๖. นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรพุทธศาสนิกชนผู้รักษเบญจศีล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย ๔๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)^๓ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงเท่ากับ ๐.๘๗๒
๗. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากพุทธศาสนิกชนผู้รักษเบญจศีลในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

๑. นำแบบสอบถามจำนวน ๑๕๐ ชุด โดยกระจายกลุ่มตัวที่รักษเบญจศีลที่อุโบสถวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร และเก็บรวบรวมคืนภายใน ๒ สัปดาห์
๒. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคือจากพุทธศาสนิกชนที่รักษเบญจศีลในอุโบสถทั้งหมดโดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน ๑๕๐ ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

^๒Cronbach, Lee J, *Essentials of psychological testing*, ๔th ed., (New York: Harper& Row ๑๙๗๑), p. ๑๒๓

^๓ประยูร อาษนาม, *คู่มือวิจัยทางการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑), หน้า ๘๗.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ด้วย ค่าความถี่ร้อยละ (Percentage)

๒. การวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ (วัฒนา สุนทรชัย, ๒๕๔๗), หน้า ๗๑) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ หมายถึง มีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๕ หมายถึง มีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๕ หมายถึง มีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๕ หมายถึง มีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๕ หมายถึง มีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับ น้อยที่สุด

๓. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

๔. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: F-test) และทำการทดสอบรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

๕. วิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค- สแควร์ (Chi - square test)

๖. เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว จะนำเสนอในรูปแบบของประกอบการบรรยาย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง ศีรษะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๐ ฉบับ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

ตอนที่ ๕ ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค – สแควร์ (Chi – square test)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

SS	แทน	ผลบวกของส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
MS	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนกำลังสองเฉลี่ย
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา (F-distribution)
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และ
หาค่าร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๖๗	๔๔.๖๗
หญิง	๘๓	๕๕.๓๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๐ คน ส่วนใหญ่เป็น
หญิง จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๓ เป็นชาย จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๗

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๒๐ ปี และ ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๘	๑๒.๐๐
๒๑ - ๓๐ ปี	๒๐	๑๓.๓๓
๓๑ - ๔๐ ปี	๔๔	๒๙.๓๓
๔๑ - ๕๐ ปี	๓๖	๒๔.๐๐
๕๑ - ๖๐ ปี	๒๐	๑๓.๓๓
๖๐ ปีขึ้นไป	๑๒	๘.๐๐
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๓ รองลงมาได้แก่ มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ อายุ ๒๑ - ๓๐ ปี และ อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๒๐ คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ อายุ ๒๐ ปี และ ต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ และ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าของกิจการห้างร้าน	๑๕	๑๐.๐๐
พนักงานเอกชน	๓๕	๒๓.๓๓
รัฐวิสาหกิจ	๒๓	๑๕.๓๓
รับราชการ	๒๕	๑๕.๓๓
ค้าขาย	๑๕	๑๒.๖๗
รับจ้างทั่วไป	๑๘	๑๒.๐๐
อื่น ๆ	๑๑	๗.๓๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓๓ รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ อาชีพค้าขาย จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๗ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ อาชีพเจ้าของกิจการ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และอาชีพอื่น ๆ ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๑๕	๑๐.๐๐
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๕	๑๖.๖๗
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	๑๗	๑๑.๓๓
อนุปริญญา/ปวส.	๔๕	๓๐.๐๐
ปริญญาตรี	๔๓	๒๘.๖๗
สูงกว่าปริญญาโท	๕	๓.๓๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา อนุปริญญา/ปวส. จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ รองลงมา ได้แก่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖๗ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และสูงกว่าปริญญาโท จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท/เดือน	๗	๔.๖๗
๕,๐๐๑ - ๗,๕๐๐ บาท/เดือน	๔๖	๓๐.๖๗
๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน	๔๕	๓๐.๐๐
๑๐,๐๐๑ - ๑๒,๕๐๐ บาท/เดือน	๒๘	๑๘.๖๗
มากกว่า ๑๒,๕๐๑ บาท/เดือน ขึ้นไป	๒๔	๑๖.๐๐
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๗,๕๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๗ รองลงมา ได้แก่ มีรายได้ ๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ รายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๒,๕๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๒๘ คน คิดเป็น

ร้อยละ ๑๘.๖๗ รายได้ มากกว่า ๑๒,๕๐๑ บาท/เดือน ขึ้นไป จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ และ รายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
๑ - ๒ ปี	๕	๖.๐๕
๒ - ๔ ปี	๑๓	๘.๖๗
๔ - ๖ ปี	๔๕	๓๒.๖๗
๖ ปีขึ้นไป	๗๕	๕๒.๖๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมาแล้ว ๖ ปี ขึ้นไป จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๖๗ รองลงมาได้แก่ ๔ - ๖ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๗ ๒ - ๔ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖๗ และ ๑ - ๒ ปี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารการรักษาศีลจากสื่อบุคคล

การรับรู้ข่าวสารการรักษาศีลจากสื่อบุคคล	n=๑๕๐	
	จำนวน	ร้อยละ
จากพระภิกษุ/สามเณร	๕๐	๖๐.๐๐
จากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง	๓๐	๒๐.๐๐
จากครู/ อาจารย์	๓๘	๒๕.๓๐
จากผู้ทรงคุณในชุมชน/ผู้สูงอายุ	๖๐	๔๐.๐๐
จากเพื่อนบ้าน	๔๐	๒๖.๗๐
จากเพื่อน	๖๗	๔๔.๗๐
อื่น ๆ	๕๕	๓๕.๓๐

จากตารางที่ ๔.๗ การรับรู้ข่าวสารการรักษาสุขภาพจากสื่อบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารการรักษาสุขภาพจากพระภิกษุ/สามเณร จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐ จากเพื่อน จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๐ จากผู้ทรงคุณในชุมชน/ผู้สูงอายุ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ จากสื่ออื่น ๆ จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๐ จากเพื่อนบ้าน จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗๐ จากครู/อาจารย์ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๐ และจากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง จำนวน ๓๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามคำแนะนำให้รักษาสุขภาพ

ท่านได้รับคำแนะนำให้รักษาสุขภาพนานแค่ไหน	n=๑๕๐	
	จำนวน	ร้อยละ
นาน ๆ ครั้ง	๑๐๔	๖๙.๓๐
ทุกสัปดาห์	๓๖	๒๔.๐๐
ทุก ๒-๓ วัน	๔๔	๒๙.๓๐
ทุกวัน	๖๖	๔๔.๐๐

จากตารางที่ ๔.๘ คำแนะนำให้รักษาสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำให้รักษาสุขภาพนาน ๆ ครั้ง จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๐ รองลงมาได้แก่ ได้รับคำแนะนำให้รักษาสุขภาพทุกวัน จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๐ ได้รับคำแนะนำให้รักษาสุขภาพทุก ๒-๓ วัน จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๐ และได้รับคำแนะนำให้รักษาสุขภาพทุกสัปดาห์ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรับรู้ หรือพบเห็น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากสื่อ/ป้าย ในชุมชน

ท่านได้รับรู้ หรือพบเห็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากสื่อ/ ป้าย ในชุมชนของท่านหรือไม่	n=๑๕๐	
	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับรู้	๔๖	๓๐.๖๖
ไม่ได้รับรู้	๙๓	๖๒.๖๖
ไม่สนใจ	๑๑	๗.๓๓

จากตารางที่ ๔.๕ การรับรู้หรือพบเห็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากสื่อ/ป้าย ในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่ได้รับรู้ จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖๖ ไม่สนใจ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๓ และได้รับรู้ ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามชนิดของสื่อที่รับ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕

ในกรณีที่ท่านรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ ท่านติดตาม จากสื่อใด	n=๑๕๐	
	จำนวน	ร้อยละ
จากการอ่านหนังสือพิมพ์	๕๔	๓๖.๐๐
จากอินเทอร์เน็ต	๓๖	๒๔.๐๐
จากสถานีวิทยุ	๔๔	๒๙.๓๓
จากหนังสือวารสาร/นิตยสาร	๖๔	๔๒.๖๖
จากการประกาศข่าวทางโทรทัศน์	๔๖	๓๐.๖๖
จากการส่งข้อมูลผ่าน SMS	๓๒	๒๑.๓๓
อื่น ๆ	๖๐	๔๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ ชนิดของสื่อที่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากการอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐๐

รองลงมาได้แก่ จากหนังสือวารสาร/นิตยสาร จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๖๗ จากสื่ออื่น ๆ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ จากการประกาศข่าวทางโทรทัศน์ จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๗ จากสถานีวิทยุ จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๐ จากอินเทอร์เน็ต จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ และจากการส่งข้อมูลผ่าน SMS จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๓ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แบ่งเป็น ๕ ระดับ (วัฒนา สุนทรชัย, ๒๕๔๗, หน้า ๗๑) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมทุกข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชน	n=๑๕๐		ระดับของ พฤติกรรม
	\bar{X}	S.D.	
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	๔.๓๘	๐.๔๓	มาก
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	๔.๘๓	๐.๕๘	มาก
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม	๔.๘๗	๐.๔๙	มาก
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	๓.๑๐	๑.๐๕	ปานกลาง
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	๔.๗๗	๐.๕๗	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๔๗	๐.๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม ($\bar{X}=๔.๘๗$) ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ($\bar{X}=๔.๘๗$) ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ($\bar{X}=๔.๗๘$) และศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ($\bar{X}=๔.๗๗$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ($\bar{X}=๓.๑๐$)

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	n=๑๕๐		ระดับของพฤติกรรม
	\bar{X}	S.D.	
ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลท่านพยายามเว้นจากการฆ่าสัตว์	๔.๗๖	๐.๕๐	มาก
ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลท่านพยายามไม่รังแกสัตว์ให้ได้รับ			
ความทุกข์	๔.๗๘	๐.๕๗	มาก
ด้วยความเมตตาปรารถนาให้คนอื่นพ้นจากความทุกข์	๔.๗๕	๐.๕๓	มาก
ด้วยเจตนาท่านไม่ประทุษร้ายสัตว์ให้ได้รับความทุกข์	๔.๘๑	๐.๔๓	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๗๘	๐.๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๗๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้วยเจตนาท่านไม่ประทุษร้ายสัตว์ให้ได้รับความทุกข์ ($\bar{X}=๔.๘๑$) ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลท่านพยายามไม่รังแกสัตว์ให้ได้รับความทุกข์ ($\bar{X}=๔.๗๘$) ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลท่านพยายามเว้นจากการฆ่าสัตว์ ($\bar{X}=๔.๗๖$) และด้วยความเมตตาปรารถนาให้คนอื่นพ้นจากความทุกข์ ($\bar{X}=๔.๗๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	n=๑๕๐		ระดับของพฤติกรรม
	\bar{X}	S.D.	
ท่านไม่หลงมัวเมาอยากได้ในทรัพย์สินของคนอื่น	๔.๘๐	๐.๖๕	มาก
ท่านไม่ถือเอาสิ่งของจากผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	๔.๘๕	๐.๕๕	มาก
ท่านไม่ได้พยายามพูดจาหว่านล้อมคนอื่นให้หลงเชื่อเพื่อน้อมนำมาซึ่งทรัพย์สมบัติ	๔.๘๔	๐.๕๘	มาก
ท่านไม่ถือวิสาสะถือสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาต	๔.๘๓	๐.๖๐	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๘๓	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พฤติกรรมกรรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๘๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านไม่ถือเอาสิ่งของจากผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ($\bar{X}=๔.๘๕$) ท่านไม่ได้พยายามพูดจาหว่านล้อมคนอื่นให้หลงเชื่อเพื่อน้อมนำมาซึ่งทรัพย์สมบัติ ($\bar{X}=๔.๘๔$) ท่านไม่ถือวิสาสะถือสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาต ($\bar{X}=๔.๘๓$) และท่านไม่หลงมัวเมาอยากได้ในทรัพย์สินของคนอื่น ($\bar{X}=๔.๘๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดินกาม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดินกาม	n=๑๕๐		ระดับของพฤติกรรม
	\bar{X}	S.D.	
ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อสามี/ภรรยาของตนเอง	๔.๘๓	๐.๕๖	มาก
ท่านไม่มีใจฟักใฝ่ในในหญิง/ชายอื่นนอกจากภรรยา/สามีของตนเอง	๔.๘๔	๐.๕๕	มาก

ตารางที่ ๔.๑๔ (ต่อ)

ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจ	n=๑๕๐		ระดับของ พฤติกรรม
ท่านไม่มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางชู้สาว เช่น ไม่ลวนลาม	๔.๕๑	๐.๔๔	มาก
ท่านไม่แสวงหาเรื่องชู้สาวหลังจากมีคู่ครอง	๔.๕๐	๐.๔๔	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๕๓	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๕๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านไม่มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางชู้สาว เช่น ไม่ลวนลาม ($\bar{X}=๔.๕๑$) ท่านไม่แสวงหาเรื่องชู้สาวหลังจากมีคู่ครอง ($\bar{X}=๔.๕๐$) ท่านไม่มีใจฟักใฝ่ในในหญิง/ชายอื่นนอกจากภรรยา/สามีของตนเอง ($\bar{X}=๔.๕๔$) และท่านมีความซื่อสัตย์ต่อสามี/ภรรยาของตนเอง ($\bar{X}=๔.๕๓$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	n=๑๕๐		ระดับของ พฤติกรรม
	\bar{X}	S.D.	
ท่านพูดไม่พยายาม โทกหักแม้เพราะความจำเป็นในชีวิตประจำวัน	๒.๕๕	๑.๑๔	ปานกลาง
ท่านพูดปดเพราะความจำเป็น เพื่อให้เกิดความสุขกับคนอื่น	๓.๑๕	๑.๑๕	ปานกลาง
ท่านพูดไปโดยไม่ตั้งใจว่าพูดคำหยาบ เพราะขาดสติ	๓.๑๒	๑.๑๕	ปานกลาง
ท่านพูดไปโดยไม่ทราบว่าเป็นการพูดส่อเสียด	๓.๑๓	๑.๑๕	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๑๐	๑.๐๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จโดยภาพ

รวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๑๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านพูดปดเพราะความจำเป็น เพื่อให้ เกิดความสุขกับคนอื่น ($\bar{X}=๓.๑๕$) ท่านพูดไปโดยไม่ทราบว่าเป็นการพูดต่อเสียด ($\bar{X}=๓.๑๓$) ท่านพูดไปโดยไม่ตั้งใจว่าพูดคำหยาบ เพราะขาดสติ ($\bar{X}=๓.๑๒$) และท่านพูดไม่พยายามโกหก แม้เพราะความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}=๒.๘๘$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัด นาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุรา เมรัย โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	n=๑๕๐		ระดับของ พฤติกรรม
	\bar{X}	S.D.	
ท่านรู้จักที่จะปฏิเสธการดื่มสุราในงานเลี้ยง	๔.๖๕	๐.๖๕	มาก
ท่านพยายามละเลิกการดื่มสุราในวันสำคัญทางศาสนา	๔.๘๑	๐.๖๑	มาก
ท่านพยายามเลิกจากการดื่มสุราเพื่อสุขภาพ	๔.๗๘	๐.๖๔	มาก
ท่านพยายามเลิกจากการดื่มสุราเพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์	๔.๘๑	๐.๖๕	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๗๗	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ในการรักษาศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยโดยภาพ รวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๔.๗๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านพยายามละเลิกการดื่มสุราในวัน สำคัญทางศาสนา ($\bar{X}=๔.๘๑$) ท่านพยายามเลิกจากการดื่มสุราเพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์ ($\bar{X}= ๔.๘๑$) ท่านพยายามเลิกจากการดื่มสุราเพื่อสุขภาพ ($\bar{X}=๔.๗๘$) และท่านรู้จักที่จะปฏิเสธการดื่ม สุราในงานเลี้ยง ($\bar{X}=๔.๖๕$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีล	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	๔.๗๓	๐.๔๕	๔.๘๑	๐.๓๗	-๑.๑๑	๐.๒๗
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	๔.๘๐	๐.๖๑	๔.๘๕	๐.๕๕	-๐.๕๓	๐.๖๐
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิคนอกใจ	๔.๗๗	๐.๖๘	๔.๕๕	๐.๒๐	๒.๒๘	๐.๐๒*
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	๓.๑๘	๑.๐๓	๓.๐๓	๑.๐๗	๐.๘๔	๐.๔๐
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	๔.๖๘	๐.๗๐	๔.๘๕	๐.๔๒	-๑.๘๘	๐.๐๖
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๔๓	๐.๔๓	๔.๕๐	๐.๒๘	-๑.๑๖	๐.๒๕

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า การรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิคนอกใจ ระหว่างชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

		SS	df	MS	F	Sig.
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	ระหว่าง	๐.๕๑	๕	๐.๑๐๒	๐.๕๗	๐.๘๔๔
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๘๑	๑๔๔	๐.๑๘๖		
	รวม	๒๗.๓๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	ระหว่าง	๑.๐๗	๕	๐.๒๑๔	๐.๖๔	๐.๖๗
	ภายในกลุ่ม	๔๘.๓๔	๑๔๔	๐.๓๓๕		
	รวม	๔๙.๔๑	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิฉิ	ระหว่าง	๑.๗๕	๕	๐.๓๕๐	๑.๕๓	๐.๑๘
	ภายในกลุ่ม	๓๓.๖๗	๑๔๔	๐.๒๓๓		
	รวม	๓๕.๔๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	ระหว่าง	๕.๓๔	๕	๑.๐๖๘	๐.๕๖	๐.๘๔๔
	ภายในกลุ่ม	๑๖๐.๐๒	๑๔๔	๑.๑๑๑		
	รวม	๑๖๕.๓๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุรามรัย	ระหว่าง	๐.๓๘	๕	๐.๐๗๖	๐.๒๓	๐.๙๕๕
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๘๖	๑๔๔	๐.๓๓๒		
	รวม	๔๘.๒๔	๑๔๙			
ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่าง	๐.๗๖	๕	๐.๑๕๒	๑.๒๓	๐.๓๐
	ภายในกลุ่ม	๑๗.๕๐	๑๔๔	๐.๑๒๑		
	รวม	๑๘.๒๖	๑๔๙			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาวิราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม อาชีพ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

		SS	df	MS	F	Sig.
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๔	๖	๐.๐๖	๐.๘๔	๐.๕๔
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๗๘	๑๔๓	๐.๑๘		
	รวม	๒๗.๓๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๘	๖	๐.๒๓	๐.๖๘	๐.๖๖
	ภายในกลุ่ม	๔๘.๐๔	๑๔๓	๐.๓๔		
	รวม	๔๙.๔๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินิโค ในกาม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๓	๖	๐.๐๖	๐.๖๔	๐.๗๐
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๕๓	๑๔๓	๐.๒๔		
	รวม	๓๕.๐๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๕๕	๖	๑.๗๕	๑.๗๐	๐.๑๓
	ภายในกลุ่ม	๑๕๔.๓๘	๑๔๓	๑.๐๗		
	รวม	๑๖๕.๙๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุรามรัย	ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๘	๖	๐.๖๑	๑.๕๗	๐.๐๗
	ภายในกลุ่ม	๔๔.๕๖	๑๔๓	๐.๓๑		
	รวม	๔๘.๒๔	๑๔๙			
รวมค่าเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๑	๖	๐.๑๔	๑.๐๕	๐.๓๗
	ภายในกลุ่ม	๑๗.๘๔	๑๔๓	๐.๑๒		
	รวม	๑๘.๖๖	๑๔๙			

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาวิราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม อาชีพ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

		SS	df	MS	F	Sig.
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๓	๕	๐.๒๑	๑.๑๖	๐.๓๓
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๖๕	๑๔๔	๐.๑๘		
	รวม	๒๗.๖๘	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๓	๕	๐.๕๓	๑.๖๒	๐.๑๖
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๓๘	๑๔๔	๐.๓๒		
	รวม	๔๙.๐๑	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินิโคตม ในกาม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๓	๕	๐.๒๑	๐.๙๐	๐.๔๘
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๓๘	๑๔๔	๐.๒๔		
	รวม	๓๕.๔๑	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	ระหว่างกลุ่ม	๑๖.๕๕	๕	๓.๓๑	๓.๒๐	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๘.๘๑	๑๔๔	๑.๐๓		
	รวม	๑๖๕.๓๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๘	๕	๐.๖๔	๒.๐๔	๐.๐๘
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๐๕	๑๔๔	๐.๓๑		
	รวม	๔๘.๒๓	๑๔๙			
รวมค่าเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๓	๕	๐.๓๖	๓.๒๐	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๑๖.๗๘	๑๔๔	๐.๑๒		
	รวม	๑๘.๖๑	๑๔๙			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

ระดับการศึกษา	ประถม ศึกษาปีที่ ๖	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาโท
ประถมศึกษาปีที่ ๖	-	.๑๖	.๐๘	.๐๐*	.๐๔*	.๐๒*
มัธยมศึกษา ตอนต้น	.๑๖	-	.๕๕	.๐๒	.๕๑	.๑๔
มัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช	.๐๘	.๕๕	-	.๑๔	.๕๕	.๒๘
อนุปริญญา/ ปวส.	.๐๐*	.๐๒*	.๑๔	-	.๐๕	.๘๐
ปริญญาตรี	.๐๔*	.๕๑	.๕๕	.๐๕	-	.๒๕
สูงกว่าปริญญาโท	.๐๒*	.๑๔	.๒๘	.๘๐	.๒๕	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกันดังนี้

พุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ ๖ กับพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาโทมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. กับพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

		SS	df	MS	F	Sig.
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๑	๔	๐.๐๓	๐.๑๕	๐.๙๖
	ภายในกลุ่ม	๒๓.๖๐	๑๔๕	๐.๑๕		
	รวม	๒๓.๗๑	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๕	๔	๐.๔๐	๑.๒๐	๐.๓๑
	ภายในกลุ่ม	๔๓.๘๓	๑๔๕	๐.๓๐		
	รวม	๔๕.๓๘	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๔	๔	๐.๑๖	๐.๖๖	๐.๖๒
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๘๒	๑๔๕	๐.๒๔		
	รวม	๓๕.๔๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	ระหว่างกลุ่ม	๑๖.๓๑	๔	๔.๑๘	๔.๐๘	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๘.๖๕	๑๔๕	๑.๐๓		
	รวม	๑๖๕.๙๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๓	๔	๐.๑๑	๐.๓๓	๐.๘๖
	ภายในกลุ่ม	๔๓.๘๑	๑๔๕	๐.๓๐		
	รวม	๔๔.๒๔	๑๔๙			
รวมค่าเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๖	๔	๐.๐๔	๐.๓๐	๐.๘๓
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๕๐	๑๔๕	๐.๑๓		
	รวม	๑๘.๖๖	๑๔๙			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

	ต่ำกว่า	๕,๐๐๐ -	๗,๕๐๑ -	๑๐,๐๐๑ -	มากกว่า
รายได้	๕,๐๐๐	๗,๕๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๒,๕๐๐	๑๒,๕๐๐
	บาท/เดือน	บาท/เดือน	บาท/เดือน	บาท/เดือน	บาท/เดือน
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐					
บาท/เดือน	-	.๐๑*	.๐๑*	.๓๐	.๐๖
๕,๐๐๐ - ๗,๕๐๐					
บาท/เดือน	.๐๑*	-	.๗๗	.๐๑	.๒๖
๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐					
บาท/เดือน	.๐๑*	.๗๗	-	.๐๐*	.๑๗
๑๐,๐๐๑-๑๒,๕๐๐					
บาท/เดือน	.๓๐	.๐๑*	.๐๐*	-	.๒๐
มากกว่า ๑๒,๕๐๐					
บาท/เดือน	.๐๖	.๒๖	.๑๗	.๒๐	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ พบว่า แตกต่างกันดังนี้

พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท/เดือน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลแตกต่างกันกับพุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๗,๕๐๐ บาท/เดือน และ ๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๗,๕๐๐ บาท/เดือน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลแตกต่างกันกับพุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ ๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

		SS	df	MS	F	Sig.
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๘	๓	๐.๑๙	๑.๐๔	๐.๓๘
	ภายในกลุ่ม	๒๓.๑๔	๑๔๖	๐.๑๙		
	รวม	๒๓.๗๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๙	๓	๐.๔๖	๑.๔๑	๐.๒๔
	ภายในกลุ่ม	๔๘.๐๓	๑๔๖	๐.๓๓		
	รวม	๔๙.๔๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติ ในกาม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๙	๓	๐.๑๖	๐.๖๘	๐.๕๖
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๙๓	๑๔๖	๐.๒๔		
	รวม	๓๕.๔๒	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๖๐	๓	๓.๕๓	๓.๓๓	๐.๐๒*
	ภายในกลุ่ม	๑๕๔.๗๖	๑๔๖	๑.๐๖		
	รวม	๑๖๕.๓๖	๑๔๙			
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุรา เมรัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๐	๓	๐.๓๐	๐.๙๓	๐.๔๓
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๓๔	๑๔๖	๐.๓๒		
	รวม	๔๘.๒๔	๑๔๙			
รวมค่าเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๕	๓	๐.๑๒	๐.๙๔	๐.๔๒
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๓๑	๑๔๖	๐.๑๓		
	รวม	๑๘.๖๖	๑๔๙			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

จำแนกตาม ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน	๑ - ๒ ปี	๒ - ๔ ปี	๔ - ๖ ปี	๖ ปีขึ้นไป
๑ - ๒ ปี	-	.๖๘	.๑๑	.๗๗
๒ - ๔ ปี	.๖๘	-	.๐๒*	.๓๕
๔ - ๖ ปี	.๑๑	.๐๒	-	.๐๑*
๖ ปีขึ้นไป	.๗๗	.๓๕	.๐๑*	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า แตกต่างกันดังนี้

พุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ๒ - ๔ ปี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลแตกต่างกันกับพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ๔ - ๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ๔ - ๖ ปี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลแตกต่างกันกับพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ๖ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตอนที่ ๕ ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน
ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานครโดยการทดสอบไค – สแควร์ (Chi –
square test)

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล ที่มีผลต่อ
การรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์
กรุงเทพมหานครโดยการทดสอบไค – สแควร์ (Chi – square test)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล ที่มี ผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร	Chi-Square Tests		
	Value	df	Asymp. Sig. (๒-sided)
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	๖๕.๒๑	๔๒	๐.๐๑*
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	๕๕.๓๒	๔๘	๐.๒๒
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม	๕๑.๑๒	๕๔	๐.๕๕
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	๑๒๒.๕๒	๕๐	๐.๐๑*
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	๖๓.๔๓	๕๔	๐.๑๘
ค่าเฉลี่ยรวม	๑๕๒.๕๖	๑๖๒	๐.๖๕

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล
ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร
โดยภาพรวม พบว่า ไม่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์
ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูล
ข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล มีผลต่อการรักษาเบญจศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ของ
พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับจากสื่อชุมชนที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค – สแควร์ (Chi – square test)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับจากสื่อชุมชนที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร	Chi-Square Tests		
	Value	df	Asymp. Sig. (๒-sided)
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	๕๕.๓๒	๔๘	๐.๒๒
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	๕๑.๑๒	๕๔	๐.๕๕
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม	๑๒๒.๕๒	๕๐	๐.๐๑*
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	๖๓.๔๗	๕๔	๐.๑๘
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	๑๕๒.๕๖	๑๖๒	๐.๖๕
ค่าเฉลี่ยรวม	๖๕.๒๑	๔๒	๐.๐๑*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการรับจากสื่อชุมชนที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล มีผลต่อการรักษาเบญจศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับจากสื่อมวลชน
ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์
กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค – สแควร์ (Chi – square test)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับจากสื่อมวลชนที่มีผล ต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัด นาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร	Chi-Square Tests		
	Value	df	Asymp. Sig. (๒-sided)
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์	๕๕.๓๒	๔๘	๐.๒๒
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์	๕๕.๓๒	๔๘	๐.๒๒
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดีกในกาม	๕๑.๑๒	๕๔	๐.๕๕
ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ	๑๒๒.๕๒	๕๐	๐.๐๑*
ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	๖๓.๔๓	๕๔	๐.๑๘
ค่าเฉลี่ยรวม	๑๕๒.๕๖	๑๖๒	๐.๖๕

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการรับจาก
สื่อมวลชน ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์
กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า ไม่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชน
วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับจากสื่อบุคคล มีผลต่อการรักษาเบญจศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการ
พูดเท็จ ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของ พุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ และเพื่อ ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ ประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พุทธศาสนิกชนที่อยู่ในบริเวณชุมชนวัดนารีราษฎร์ ประดิษฐ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕๐ คน ในชุมชนของวัด ซึ่งทำการสุ่มจาก ประชากร โดยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหา ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: F-test) และสถิติทดสอบไค – สแควร์ (Chi – square test) โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๐ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๓ เป็นชาย จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๗

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๓ รองลงมาได้แก่ มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ อายุ ๒๑ - ๓๐ ปี และ อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๒๐ คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ อายุ ๒๐ ปี และ ต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ และ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน ๓๕ คน คิดเป็น ร้อยละ ๒๓.๓๓ รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ อาชีพค้าขาย จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ

๑๒.๖๗ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ อาชีพเจ้าของกิจการ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และอาชีพอื่น ๆ ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๓ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา อนุปริญญา/ปวส. จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ รองลงมาได้แก่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖๗ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และสูงกว่าปริญญาโท จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ตามลำดับ

รายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๗,๕๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๗ รองลงมาได้แก่ มีรายได้ ๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ รายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๒,๕๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖๗ รายได้ มากกว่า ๑๒,๕๐๑ บาท/เดือน ขึ้นไป จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ และ รายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท/เดือน จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗ ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมาแล้ว ๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๖๗ รองลงมาได้แก่ ๔ - ๖ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๗ ๒ - ๔ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖๗ และ ๑ - ๒ ปี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๕ ตามลำดับ

การรับรู้ข่าวสารการรักษาศีลจากสื่อบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารการรักษาศีลจาก พระภิกษุ/สามเณร จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐ จากเพื่อน จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๗ จากผู้ทรงคุณในชุมชน/ผู้สูงอายุ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ จากสื่ออื่น ๆ จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓๐ จากเพื่อนบ้าน จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ จาก ครู/อาจารย์ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๐ และจากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ ตามลำดับ

คำแนะนำให้รักษาศีลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้ มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำให้รักษาศีลนาน ๆ ครั้ง จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๐ รองลงมาได้แก่ ได้รับคำแนะนำให้รักษาศีลทุกวัน จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๐ ได้รับคำแนะนำให้รักษาศีลทุก ๒-๓ วัน จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๐ และได้รับคำแนะนำให้รักษาศีลทุกสัปดาห์ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ ตามลำดับ

การรับรู้หรือพบเห็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากสื่อ/ป้าย ในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗๐ ไม่สนใจ จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๐ และได้รับรู้ ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๐ ตามลำดับ

ชนิดของสื่อที่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕๐ คน ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากการอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗๐ รองลงมาได้แก่ จากหนังสือวารสาร/นิตยสาร จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๖๗ จากสื่ออื่น ๆ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ จากการประกาศข่าวทางโทรทัศน์ จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๗ จากสถานีวิทยุ จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๓ จากอินเทอร์เน็ต จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ และจากการส่งข้อมูลผ่าน SMS จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๓ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า การรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจระหว่างชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒. จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมกรรรักษาстилข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔. จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมกรรรักษาстилข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมกรรรักษาстилข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๕ ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบไค – สแควร์ (Chi – square test) สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า ไม่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล มีผลต่อการรักษาเบญจศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒. ด้านการรับจากสื่อชุมชน ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล มีผลต่อการรักษาเบญจศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ด้านการรับจากสื่อมวลชน ที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารีราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า ไม่มีผลต่อการรักษาเบญจ

ศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการรับรู้จากสื่อบุคคล มีผลต่อการรักษาเบญจศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม รองลงมาได้แก่ ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ผลการวิจัยดังกล่าวโดยภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม และศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยในระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ ๔ เว้นจากการพูดผิดอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาปัญญา ขยปญฺโญ (ดาบพลหาร) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “กามสุขุมิจจาจารกับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จากศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากเรื่องของกามและพฤติกรรมในการเสพกามของปัจเจกบุคคลที่ดำเนินชีวิตตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยม (Materialism) เชิงบริโภคนิยม โดยเห็นว่าความสุขทางกายเป็นเรื่องสำคัญและมีค่าสูงสุดในชีวิต และปัจเจกบุคคลประเภทนี้นับวันแต่จะเพิ่มปริมาณมากขึ้นโดยลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอิสระ ลิขิตเปี้ย ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัญหาอาทินานาทานตามพุทธจริยศาสตร์เถรวาทในบริบทสังคมไทย” เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ จากการศึกษาวิจัยทราบว่า การปฏิบัติเคร่งครัดต่อหลักศีลธรรมหรือพุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานตลอดชีวิตนั้น เป็นสิ่งยากลำบากมาก เพราะทุกคนมักเผชิญกับสถานการณ์บางอย่าง ที่เป็นเหตุจูงใจให้กระทำอาทินานาทานในบางครั้ง บางคนแม้จะรู้ว่า

กระทำหินนาทานเป็นสิ่งผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย แต่ก็ตัดสินใจเลิกกระทำเพราะไม่สามารถเอาชนะใจตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ์ ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์” เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ประชาชนทั่วไปในปัจจุบันจะดำเนินชีวิต โดยไม่ต้องฆ่าสัตว์ชนิดใดเลยนั้นเป็นไปได้ มีเพียงพนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่เชื่อว่า จะดำเนินชีวิตได้โดยไม่ต้อง ฆ่าสัตว์ ทั้งนี้ เพราะว่าประชากรส่วนใหญ่จากทุกกลุ่มสาขาอาชีพมีความเห็นว่า การฆ่าสัตว์ไม่ใช่สิ่งผิดธรรมชาติ จากการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปพบว่า ชายและหญิงเห็นต่างกันเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มที่เห็นว่าการไม่ฆ่าสัตว์มีประโยชน์ และกลุ่มที่เห็นว่าไม่มีประโยชน์ โดยแบ่งประโยชน์เป็น ๒ อย่างคือ ประโยชน์ด้านจิตใจและประโยชน์ตนกับประโยชน์ผู้อื่น ส่วนนักวิชาการเห็นว่า การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์มีประโยชน์ทำให้ไม่มีการเบียดเบียนระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และระหว่างมนุษย์กับสัตว์อื่นจะช่วยให้เกิดความเมตตากรุณาต่อกันมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสำรวย ญาณสวโร (พินดอน) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จากการศึกษาวิจัยจึง พบว่า มีผลกระทบแก่สังคมโดยรวม สรุปได้ ๒ ประเด็นคือ ด้านสังคมเป็นโทษทางสังคมคือเป็นสิ่งที่ชาวโลกติเตียน (โลกวิฆชะ) นำความอับอายเสื่อมเสียมาสู่วงศ์สกุล เพราะคนที่เสพสุราเมรัยและของเมา จะกระทำการทุกอย่างได้โดยไม่รู้ตัว เช่น เสพสุราเมรัยและของเมาแล้วฆ่าสัตว์เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน เสพสุราแล้วลักทรัพย์ ฉ้อโกง ทูจริตต่อหน้าที่ เป็นต้น เสพสุราเมรัยและของเมาแล้วประพฤตินอกในสตรีหรือนุรุษที่ต้องห้าม เสพสุราเมรัยและของเมาแล้วพูดปด พูดหลอกลวง และเสพสุราเมรัยและของเมาแล้วกระทำให้หมดความละอาย หมดความเกรงกลัวการทำชั่วทั้งปวง และด้านตนเองเป็นโทษทางธรรมที่ให้ผลในชาตินี้ ทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย ทำให้ความเคารพยำเกรงไม่มีใครเชื่อถือ และสุดท้ายจะมีปัญญาเสื่อมถอยกลายเป็นคนบ้า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทนา อังสุวรังสี ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบท ที่มีอยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ จากการวิจัยภาคสนาม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ใน ๓ พื้นที่ ยังคงมีค่านิยมและปฏิบัติต่อเบญจศีลสอดคล้องตามหลักทฤษฎี คือ มีความเห็นว่าเบญจศีลมีความสำคัญมาก และบัญญัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคม และเห็นว่าการถือศีลนำไปสู่สุคติ ฝรั่งพร้อมด้วยทรัพย์ และถึงความดับทุกข์ได้ ประชากรทั้งหมดยังเห็นว่า เบญจศีลข้อที่ปฏิบัติยากที่สุด และมีความเชื่อในผลกรรมน้อยที่สุดคือ ศีลข้อปาณาติบาต หรือศีลข้อที่ ๑

๕.๒.๒ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมกรรการรักษาстилข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมกรรการรักษาстилข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าพฤติกรรมกรรการรักษาстилข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนนา จิตต์สุพร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการปฏิบัติสืลห้าของนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจสืลห้าของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความรู้ความเข้าใจที่ดีกว่านักเรียนในระดับอื่น ๆ สำหรับในด้านทัศนคติของนักเรียนทั้ง ๓ ระดับ ที่มีต่อสืลห้าอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติสืลห้าของนักเรียนทั้ง ๓ ระดับ นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความเห็นว่าสืลข้อที่ ๑ เว้นการฆ่าสัตว์เป็นข้อที่ปฏิบัติได้ยากกว่าสืลข้ออื่น ๆ ในทางตรงกันข้ามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓ ให้ความเห็นว่าสืลข้อที่ ๔ เว้นจากการกล่าวเท็จเป็นข้อที่ปฏิบัติยากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรีย์ ตะโพนทอง พฤติกรรมกรรนำสืล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษารัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องความหมายของสืล และรู้ว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นการละเมิดสืล ๕ โดยจะรับรู้เรื่องสืล ๕ จากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น ๆ ส่วนพฤติกรรมกรรนำสืล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นิสิตนักศึกษาจะละเมิดสืลข้อ ๑ เพราะต้องตบยุงหรือแมลงที่มาบรบกวน ละเมิดสืลข้อ ๒ โดยทุจริตในการสอบ ลอกการบ้าน

หรือรายงานของเพื่อน ละเมิดศีลข้อ ๔ โดยเล่าเรื่องไม่ตรงกับความจริงต่อพ่อแม่และละเมิด ศีลข้อ ๕ โดยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับศีลข้อ ๓ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยละเมิดหรือนาน ๆ ครั้งจึงจะทำผิดศีลข้อนี้ เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่จะรักและซื่อสัตย์ต่อแฟน สำหรับความแตกต่างทางพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันพบว่า เพศชายจะละเมิดศีลข้อ ๓ มากกว่าเพศหญิง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างศีลทั้ง ๕ ข้อมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกข้อ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบาย

วัด หรือ องค์กรทางศาสนาควรจัดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมหรือสื่อธรรมะเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ให้มากขึ้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ดังจะเห็นว่าผลการวิจัยพบว่าศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ประชาชนมีการรักษาปฏิบัติได้ในระดับที่ต่ำ ซึ่งอาจจะไม่ได้มาจากการพูดเท็จอย่างเดียว มีการพูดคำหยาบ ด้วยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น วัด หรือ องค์กรทางศาสนาควรจัดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมหรือสื่อธรรมะกำหนดแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับการรักษาศีล

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์บุรีประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้แนวความคิดที่หลากหลายครอบคลุมความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างในหลายเขตพื้นที่เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง และเป็นกรณีศึกษาในการส่งเสริมศีลธรรมแก่ประชาชน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฯ ฉบับพิมพ์ ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

จำเนียร โชติช่วง. อ่างใน ทศนาพร พุ่มพวง. “ทัศนคติพนักงานองค์การสะพานปลาต่อนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ”, ๒๕๔๕.

ชนวดี บุญลือ. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๓๘.

ชนิด อยู่โพธิ์. อานิสงส์ตีล ๕. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนศิวิล จำกัด, ๒๕๒๕.

—————. อานิสงส์ตีล ๕. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ธนู แก้วโอภาส. ศาสนาโลก. กรุงเทพมหานคร: หจก. เอ็มเทรคดิง, ๒๕๔๒.

บุญเลิศ สุกคิดก. การสื่อสาร: โครงสร้างและหน้าที่สังคม. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๓.

ประมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๑.

ประยูร อาษนาม. คู่มือวิจัยทางการศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

ประเวศ วะสี. “คำนำเสนอ” ใน เอกวิทย์ ณ ถลาง (บรรณาธิการ). มอองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อการปรับเปลี่ยนทิศทางในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๘.

ประสาท หลักศิลา. ชุมชนชน. กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๑.

พระครูประดิษฐ์วชิรธรรม. ประวัติวัดนารายณ์ประดิษฐ์. (พระยาปลา) กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร : มิตรสัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๔๓.

พระเทพเวที (ประยูทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธการพิมพ์, ๒๕๓๑.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- . **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๔๐.
- . **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔.
- พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตฺโต). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ) ोजना. วิปัสสนานัย. พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม) ตรวจชำระ. กรุงเทพมหานคร: หจก. ซีเอไอ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๘.
- พัชรี เชยจรรยา และคณะ. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- พีระ จิระโสภณ. **หลักและทฤษฎีการสื่อ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๕.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มงคลัตถปิณี แปล เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- . **สัมปัทฏฐกถา ภาค ๑ เรื่องสังยุต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- . **วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๓.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์, ๒๕๒๖.
- เริงชัย หมั่นชนะ. **จิตวิทยาพื้นฐาน**. (ตะวันตกและพระพุทธศาสนา). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- วระวีรณ ประกอบผล. **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๕.
- วาริญา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. **จิตวิทยาพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชีวาภิวัฒน์, ๒๕๔๔.
- วิภาพร มาพบสุข. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ, ๒๕๔๒.
- วุฒิชัย จ้านง. **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีสังคมวิทยา** : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สำนักงานคณะกรรมการสัทธิแห่งชาติ. “รายงานการสำรวจสื่อมวลชน โทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๔๖.

๕ กรกฎาคม ๒๕๔๕”, กรุงเทพมหานคร.

สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๓๓.

สุวริย์ โภคารภิรมย์. **การวิจัยทางการศึกษา**. ลพบุรี ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี,

๒๕๔๖.

เสาวคนธ์ สุดสวาท. **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔.

เสาวริย์ ตะโพนทอง. “พฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนิสิตนักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษารัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร:

การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ ๔๓ : สาขาศึกษาศาสตร์

สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขาสังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขา

บริหารธุรกิจ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

(๒) บทความวารสาร

สมเดช รังสีวิวัฒน์. “การใช้ตัวเองเป็นสื่อในการ” **พัฒนาสังคม**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๐. (มกราคม-

กุมภาพันธ์, ๒๕๒๕)

(๓) วิทยานิพนธ์

กาญจนา จิตต์สุพร. “ศึกษาความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการปฏิบัติศีลห้าของนักเรียน ใน

โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

จำเนียร โชติช่วง. (๒๕๑๕). อ้างใน ทัศนภาพพุ่มพวง. “ทัศนคติพนักงานองค์การสะพานปลาต่อ

นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ” **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘.

จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์. “พฤติกรรมการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเป้าหมาย

ของกรุงเทพมหานคร” **ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตคูสิต เขตสัมพันธวงศ์ เขต**

บางกอกน้อยและเขตหนองจอก. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**. คณะวารสาร

ศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔.

ทิตยัทยา หอมทรัพย์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยพื้นฐานกับความพร้อม
ในการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อโรคเอดส์”. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘.

นนทนา อังสุวรังสี . “การการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาว
พุทธในสังคมเมืองและชนบท ที่มีอยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง :
ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๑.

พระมหาปัญญา ชยปญโญ (ดาบพลหาร). “กามสุมิฉณาจารย์กับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย
ปัจจุบัน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ. “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะ
กรณีการฆ่าสัตว์”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.

พระมหาสำราญ ญาณส่วโร. “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาอิสระ สิงห์เปี้ย. “การวิเคราะห์ปัญหาทินนาทานตามพุทธจริยศาสตร์เถรวาทในบริบท
สังคมไทย”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕.

อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง
กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.

๒. ภาษาอังกฤษ

Anderson Kenneth. E. **Introduction to Communication theory and Practice**. California:
Camming Publishing Compang, 1972.

Bertley. S. H. **Principle of Perception**. New York: Harper and Row, 1972.

Cronbach. Lee J. **Essentials of psychological testing**. ๔th ed.. New York: Harper & Row, 1971.

Garrison. K. C. and Magoon. R. **Educational Psychology**. Columbus: Charles E. Merrill, 1972.

King, I.M. A Theory for Nursing: A Systems Concepts Process. **New York: A Willey Medical Publishing**, 1981.

King, I.M. A Theory for Nursing: A Systems Concepts Process. **New York: A Willey Medical Publishing**, 1981.

Webster's new Twentieth Century Dictionary. (2nd ed.). **Cleveland New York: The Work**, 1975.

กง จตุก. (ไทย) ๒๑/๖๖/๕๔.
 กง อัญญก. (ไทย) ๒๕/๑๑๕/๑๕๕-๑๕๖.
 ชุ.จุพ. (ไทย) ๓๐/๓๕/๑๗.
 ชุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๘๕/๔๒.
 ชุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๕๐/๔๓.
 ชุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๕๑/๔๔.
 ชุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๑๒๑/๒๓๕.
 ชุ.อ. ๑/๒๕. (ไทย) ฉบับมหาจุฬาทศปิฎก. ๒๕๐๐.
 ที.ป. (ไทย) ๑๑/๒๘๖/๒๗๔.
 ที.ป. (ไทย) ๑๔/๒๔๘/๑๕๘.
 ที.ป. ๑๑/๒๘๖/๒๒๖.
 ที.ปา (ไทย) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗.
 ที.ปา. (ไทย) ๒๐/๓๑๕/๒๘๐.
 ที.ปาฎิ. (ไทย) ๑๑/๑๑๕/๘๕.
 ที.มหา. (ไทย) ๑๐/๑๕๕/๑๒๗.
 ที.สี. (ไทย) ๕/๑๓๔/๑๕๒.
 ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๗/๒๕.
 ม.มฺว. (ไทย) ๑๒/๑๔/๑๖.
 ม.มฺว. (ไทย) ๑๒/๑๗/๑๘.
 ม.มฺว. (ไทย) ๑๒/๑๔/๑๖.
 วินย. (ไทย) ๗/๒๖๒/๑๑๗.
 ตี. ส. (ไทย) ๑๕/๖๕/-๓/๑๕.
 ตี. สพา. (ไทย) ๑๘/๔๕๕/๒๘๕.
 ตี.จ. (ไทย) ๑๗/๑๑๖/๖๕.
 ตี.มหา (ไทย) ๑๕/๕๐๑/๑๓๘.
 ตี.สพ. (ไทย) ๑๘/๑๒๘-๕/๘๘.
 ตี.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๒๑-๖/๑๖๓-๕.

ศี.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๔๔/๒๔๓.
 ศี.สพ. (ไทย) ๑๘/๔๘๓/๓๐๓.
 อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๒๑/๒๘๓.
 อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๖๑/๒๖๔.
 อง.นวก. (ไทย) ๒๓/๒๗/๓๓. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก. ๒๕๐๐.
 อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๕/๑๗๔.
 อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๒๘-๒๒๙.
 อง.ปญญ. (ไทย) ๒๒/๑๗๘/๒๑๔.
 อง.อฏฐก. (ไทย) ๒๓/๑๓๙/๒๔๕.
 อง.อฏฐก. (ไทย) ๒๓/๑๓๑/๒๒๕.
 อง.เอก. (ไทย) ๒๐/๑๑-๒๐/๓-๔.
 อง.เอก. (ไทย) ๒๐/๕๙/๑๐. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก. ๒๕๐๐.
 อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๗๑/๒๘๗.
 อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๑๖/๑๕๔-๑๕๕.

ภาษาอังกฤษ

* กามสุข หมายถึงสุขที่เนื่องด้วยกามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ เหล่านี้ มีความสุข ความน่าน่าใจ (โสมนัส) เกิดขึ้น เป็นส่วนดีของกามทั้งหลาย นี้เรียกว่า กามสุข ซึ่งรวมทั้งกาม ๒ อย่าง คือ วัตถุกาม (วัตถุอันน่าใคร่) กับกิเลสกาม (กิเลสอันเป็นเหตุให้ใคร่) ชุ.มหา. ๒๙/๒/๑. อ้างใน พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๕.

- * ซึ่งรวมอยู่ในส่วนพระวินัยและศีลสำหรับภิกษุ ๒๒๗ ข้อ จัดเป็นศีลสำหรับบรรพชิต ศีล ๑๐ หรือสิกขาบท ๑๐ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแก่สามเณร มีดังนี้
- * อสังฆกรรม หมายถึงธรรมของอสังฆบุรุษ มีหลายหมวด เช่น อสังฆกรรม ๗ มีปราศจากศรัทธา ปราศจากหิริ เป็นต้น. ในคำว่า “ทอดกายเพื่อเสพอสังฆกรรมก็ดี” หมายถึงเมถุนธรรม คือ การร่วมประเวณี อ่างใน พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๕๑.
- * คำว่า ไม่มีที่สิ้นสุดแห่งศีลมี ๕ อย่าง คือ ๑) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมีลาภหรือปัจจัยเป็นเหตุ ๒) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมียศเป็นเหตุ ๓) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะญาติเป็นเหตุ ๔) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะอวัยวะเป็นเหตุ ๕) ศีลไม่มีที่สิ้นสุดเพราะชีวิตเป็นเหตุ หมายความว่า การรักษาศีลมั่นคงเพราะไม่เห็นแก่ลาภ ยศ ญาติ อวัยวะ และชีวิต ว่าสำคัญกว่าศีล แม้แต่ความคิดก็ไม่ให้เกิดขึ้น เพราะจะล่วงละเมิดสิกขาบทที่ตนสมาทานไว้ ดูรายละเอียดใน พุ.ปฎิ. ๓๑/๘๕/๔๑. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง. ๒๕๑๔.
- * อคมนियฐาน แปลว่า ฐานะมิควรถึง หมายถึง สตรีหรือบุรุษที่มีเจ้าของคุ้มครอง
- * อสังฆกรรมที่นี้ หมายถึงเมถุนธรรม คือการร่วมประเวณี
- ๑) เว้นจากปลงชีวิตของสัตว์ที่มีชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)
 - ๒) เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ (อทินนาทานา เวรมณี)
 - ๓) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม (กามสุมิจจารา เวรมณี)
 - ๔) เว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี)
 - ๕) เว้นจากการดื่มของมึนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (สุราเมรัยมชฺชปมาทภูฐานา เวรมณี)
 - ๖) เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล (วิกาลโภชนา เวรมณี)
 - ๗) เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูกอลละเล่นอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ (นัจจคีตวาทิตวิสูกทสุสนา เวรมณี)
 - ๘) เว้นจากการทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ ซึ่งใช้เป็นที่ตั้งเครื่องประดับตกแต่ง (มาลาคนฺฐวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนภูฐานา เวรมณี)
 - ๙) เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่หรือหยาบฟูมเฟือย (อุจฺจาสนนมหาสนา เวรมณี)
 - ๑๐) เว้นจากการรับทองและเงิน (ชาตฺรุปรชตปตฺติคฺคหนา เวรมณี)

วิทยานิพนธ์

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน
ในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ขอความอนุเคราะห์ในการกรอกข้อมูล

แบบสอบถามฉบับนี้ มีความประสงค์ที่จะศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นศึกษาในเชิงวิชาการ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านในการกรอกข้อมูล ทุกข้อตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์และเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด ๔ ตอน ๘ หน้า ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการแนะนำให้รักษาศีลตามหลักพระพุทธศาสนา

ตอนที่ ๓ พฤติกรรมการรักษาศีล ๕ จากการที่ท่านได้นับถือพระพุทธศาสนา ท่านได้มีการรักษาศีล ๕ อย่างไร

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ เพื่อการพัฒนาสังคม

พระอำนาจ ปริมุฑโต (เสมามนต์)

นิติตปริญาโท สาขาวิชาธรรมนิเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

- ชาย หญิง

๒. อายุ

- ๒๐ ปี และ ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑-๓๐ ปี
 ๓๑-๔๐ ปี ๔๑-๕๐ ปี
 ๕๑-๖๐ ปี ๖๐ ปี ขึ้นไป
 อื่น ๆ (ระบุ)

๓. อาชีพ

- เจ้าของกิจการห้างร้าน พนักงานเอกชน/บริษัท
 รัฐวิสาหกิจ รับราชการ
 ค้าขาย รับจ้างทั่วไป
 อื่น ๆ (ระบุ)

๔. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช อนุปริญญา/ปวส.
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาโท
 อื่น ๆ (ระบุ)

๕. รายได้

- ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท /เดือน
 ๕,๐๐๑-๗,๕๐๐ บาท/เดือน
 ๗,๕๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท /เดือน
 ๑๐,๐๐๑-๑๒,๕๐๐ บาท/เดือน
 มากกว่า ๑๒,๕๐๑ บาท/เดือน ขึ้นไป
 อื่น ๆ (ระบุ)

๖. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้ มากี่ปี

- ๑-๒ ปี ๒-๔ ปี
 ๔-๖ ปี ๖ ปี ขึ้นไป
 อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ ๒ การรับข้อมูลข่าวสารด้านการแนะนำให้รักษาศีล ตามหลักพระพุทธศาสนา

๑. ท่านได้รับการแนะนำให้รักษาศีล ๕ จากบุคคลใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- จากพระภิกษุ/สามเณร
- จากพ่อแม่/ผู้ปกครอง
- จากครู/อาจารย์
- จากผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ผู้สูงอายุ
- จากเพื่อนบ้าน
- จากเพื่อน
- อื่น ๆ (ระบุ)

๒. จากข้อ ๑ ท่านได้รับคำแนะนำให้รักษาศีล ๕ บ่อยแค่ไหน

- นาน ๆ ครั้ง
- ทุกสัปดาห์
- ทุก ๒-๓ วัน
- ทุกวัน
- อื่น ๆ (ระบุ)

๓. ท่านได้รับรู้ หรือพบเห็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศีล ๕ จากสื่อ/ป้าย ในชุมชนของท่านหรือไม่

- ได้รับรู้
- ไม่ได้รับรู้
- ไม่สนใจ
- อื่น ๆ (ระบุ)

๔. กรณีที่ท่านได้รับรู้ ท่านได้รู้จากสื่อชุมชนในข้อใด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- จากสถานีวิทยุชุมชนประกาศตอนเช้า และตอนเย็น
- จากเสียงตามสายในชุมชน
- จากการประกาศข่าวทางวัด
- จากการสนทนากับคนในชุมชน
- จากป้ายประกาศข่าวในชุมชน
- จากแผ่นพับโฆษณาในชุมชน

อื่น ๆ (ระบุ)

๕. ท่านได้สนใจ และติดตามข่าวสารการรักษา และการละเมิด (ผิด) ที่ได้จากสื่อมวลชนหรือไม่

- ติดตามเป็นประจำ
- ติดตามเป็นบางครั้ง
- ไม่ได้สนใจ
- อื่น ๆ (ระบุ)

๖. กรณีที่ท่านติดตามในข้อ ๕ ท่านติดตามจากสื่อใด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- จากการอ่านหนังสือพิมพ์
- จากอินเทอร์เน็ต
- จากสถานีวิทยุ
- จากหนังสือวารสาร/นิตยสาร
- จากการประกาศข่าวทางโทรทัศน์
- จากการส่งข้อมูลผ่าน SMS
- อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ ๓ พฤติกรรมการรักษาศีล ๕ จากการทำท่านได้นับถือพระพุทธศาสนา ท่านได้มีการรักษาศีล ๕
อย่างไรบ้าง

โปรด ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติ หรือความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริง

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์						
๑	ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลท่านพยายามเว้นจากการฆ่าสัตว์					
๒	ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลท่านพยายามไม่รังแกสัตว์ให้ได้รับความทุกข์					
๓	ด้วยความเมตตาปรารถนาให้คนอื่นพ้นจากความทุกข์					
๔	ด้วยเจตนาท่านไม่ประทุษร้ายสัตว์ให้ได้รับความทุกข์					
ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์						
๑	ท่านไม่หลงมัวเมาอยากได้ในทรัพย์สินของคนอื่น					
๒	ท่านไม่ถือเอาสิ่งของจากผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต					
๓	ท่านไม่ได้พยายามพุดจาหว่านล้อมคนอื่นให้หลงเชื่อเพื่อน้อมนำมาซึ่งทรัพย์สมบัติ					
๔	ท่านไม่ถือวิสาสะถือสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาต					
ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจ						
๑	ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อสามี/ภรรยาของตนเอง					
๒	ท่านไม่มีใจฝักใฝ่ในหญิง/ชายอื่นนอกจากภรรยา/สามีของตนเอง					
๓	ท่านไม่มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางชู้สาวเช่นไม่ลวนลาม					

๔	ท่านไม่แสวงหาเรื่องผู้สาวหลังจากมีคู่ครอง					
	ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ					
๑	ท่านไม่พยายามโกหกแม้เพราะมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน					
๒	ท่านพูดปดเพราะความจำเป็น เพื่อให้เกิดความสุขกับคนอื่น					
๓	ท่านพูดไปโดยไม่ได้ตั้งใจว่าพูดคำหยาบ เพราะขาดสติ					
๔	ท่านพูดไปโดยไม่ทราบว่าเป็นการพูดส่อเสียด เพราะความหวังดีต่อคนอื่น					
	ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย					
๑	ท่านรู้จักที่จะปฏิเสธการดื่มสุราในงานเลี้ยง					
๒	ท่านพยายามละเลิกการดื่มสุราในวันสำคัญทางศาสนา					
๓	ท่านพยายามเลิกจากการดื่มสุราเพื่อสุขภาพ					
๔	ท่านพยายามเลิกจากการดื่มสุราเพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ					

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาสังคม

๑. ข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษได้

.....
.....
.....

๒. ข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษได้

.....
.....
.....

๓. ข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษได้

.....
.....
.....

๔. ข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษได้

.....
.....
.....

๕. สืบข้อที่ ๕ เว้นจากการเสพของมีนเมา ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

.....

.....

.....

.....

๖. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ระบุ)

.....

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาบุญและขอขอบคุณทุกท่าน

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๑. พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ.ดร.
๒. ดร. ศศิวรรณ กำดั่งสินเสริม
๓. ดร. ประมูท สารพันธ์

ภาคผนวก ค

หนังสือติดต่อบริษัทราชการ

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระอำนาจ ปริมุฑโต (เสมามนต์)
เกิด	: วันพฤหัสบดี ที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔
ภูมิลำเนา	: ๖/๒ หมู่ ๑๐ ตำบลบึงนาราง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
อุปสมบท	: วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
สังกัด	: วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ แขวงคลองสิบสอง เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	: ประถม - โรงเรียนสกุฑดีประชาสรรค์ จังหวัดฉะเชิงเทรา : มัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร : ปวช.-ปวส. สถาบันเทคนิคพระรามหก จังหวัดกรุงเทพมหานคร : วิศวกรรมศาสตร์ (ไฟฟ้ากำลัง) มหาวิทยาลัยสยาม พ.ศ. ๒๕๔๓
เข้าศึกษา	: ๒ มิถุนายน ๒๕๕๑
สำเร็จการศึกษา	: ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ แขวงคลองสิบสอง เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๓๐